

UCHWAŁA NR XIX/101/2016
RADY MIEJSKIEJ W SUCHOWOLI

z dnia 16 marca 2016 r.

w sprawie Strategii Rozwoju Gminy Suchowola na lata 2014-2020 wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

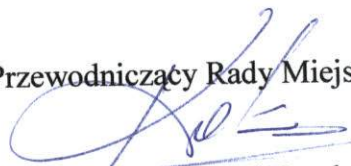
§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Suchowola na lata 2014-2020 wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko”.

- a) Strategia Rozwoju Gminy Suchowola na lata 2014-2020 stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały,
- b) „Prognoza oddziaływania na środowisko” stanowi załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Suchowoli.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

mgr Jan Ryszard Kotuk

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

PHYSICAL CHEMISTRY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

PHYSICAL CHEMISTRY LABORATORY

Załącznik nr 1
Do uchwały Nr XIX/101/2016
Rady Miejskiej w Suchowoli
z dnia 16 marca 2016 r.

Strategia Rozwoju Gminy Suchowola

na lata 2014 - 2020

Suchowola 2015

Spis treści

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY	3
II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM W DRAŻANIEM STRATEGII	5
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ	5
2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	10
3. TURYSTYKA	11
4. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	14
5. GOSPODARKA	25
6. SFERA SPOŁECZNA	30
III. ANALIZA SWOT	28
IV. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY SUCHOWOLA WEDŁUG HIERARCHII WAŻNOŚCI PLANOWANYCH INWESTYCJI.....	39
V. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	42
VI. POWIĄZANIA PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA	47
VII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY	49
VIII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2015 – 2020 I NA NASTĘPNE	51
1. WYKONANIE BUDŻETÓW GMINY SUCHOWOLA W LATACH 2008 – 2014.....	51
2. PROGNOZOWANA SYTUACJA FINANSOWA GMINY SUCHOWOLA NA LATA 2008 – 2013	53
IX. SYSTEM W DRAŻANIA	58
X. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....	61
1. SYSTEM MONITOROWANIA	61
2. SPOSOBY OCENY I AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA.....	61
3. SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓLPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	62
4. PUBLIC RELATIONS STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA.....	63

I. Obszar i czas realizacji Strategii Gminy Suchowola

Strategia Rozwoju Gminy Suchowola określa szczegółowo rodzaje zadań, jakie będą realizowane na terenie Gminy w latach 2014-2020. Ukazuje także cele wraz z kierunkami ich realizacji podzielone na obszary strategiczne, które stanowią najistotniejsze pola działania gminy, wytyczając jednocześnie kierunki prac na najbliższe lata.

Działalność Gminy Suchowola w najbliższych latach koncentrować się będzie na takich obszarach jak:

- obszary infrastruktury drogowej i okołodrogowej,
- obszary ochrony środowiska,
- obszary aktywności społecznej i gospodarczej,
- obszary turystyczne i proturystyczne,
- obszary infrastruktury oświaty, wychowania i sportu
- obszary ochrony zdrowia i bezpieczeństwa,
- obszary infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, dziedzictwa kulturalnego,
- obszary infrastruktury publicznej i społecznej.

Zidentyfikowane obszary stanowią o podziale przestrzeni społeczno – gospodarczej gminy. W tych obszarach będą realizowane poszczególne przedsięwzięcia zamieszczone w zintegrowanej tabeli Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2014-2020. Dotyczy to inwestycji finansowych zarówno w oparciu o montaż finansowy środków z budżetu gminy i funduszy strukturalnych, jak i realizowanych tylko w oparciu o środki własne.

Przedłożona Strategia Rozwoju Gminy Suchowola na lata 2014 – 2020 jest wynikiem analizy potrzeb i możliwości sfinansowania przedsięwzięć infrastrukturalnych, które przyczynią się do polepszenia jakości życia mieszkańców gminy, zaś w dłuższej perspektywie przyczynią się do budowania wizerunku Gminy Suchowola, jako jednostki samorządu terytorialnego przyjaznej, otwartej i nakierowanej na rozwój.

Źródłem danych statystycznych zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Suchowola były następujące publikacje Urzędu Statystycznego: Ludność ruch naturalny i migracje w województwie podlaskim, lata 2008 – 2014, województwo

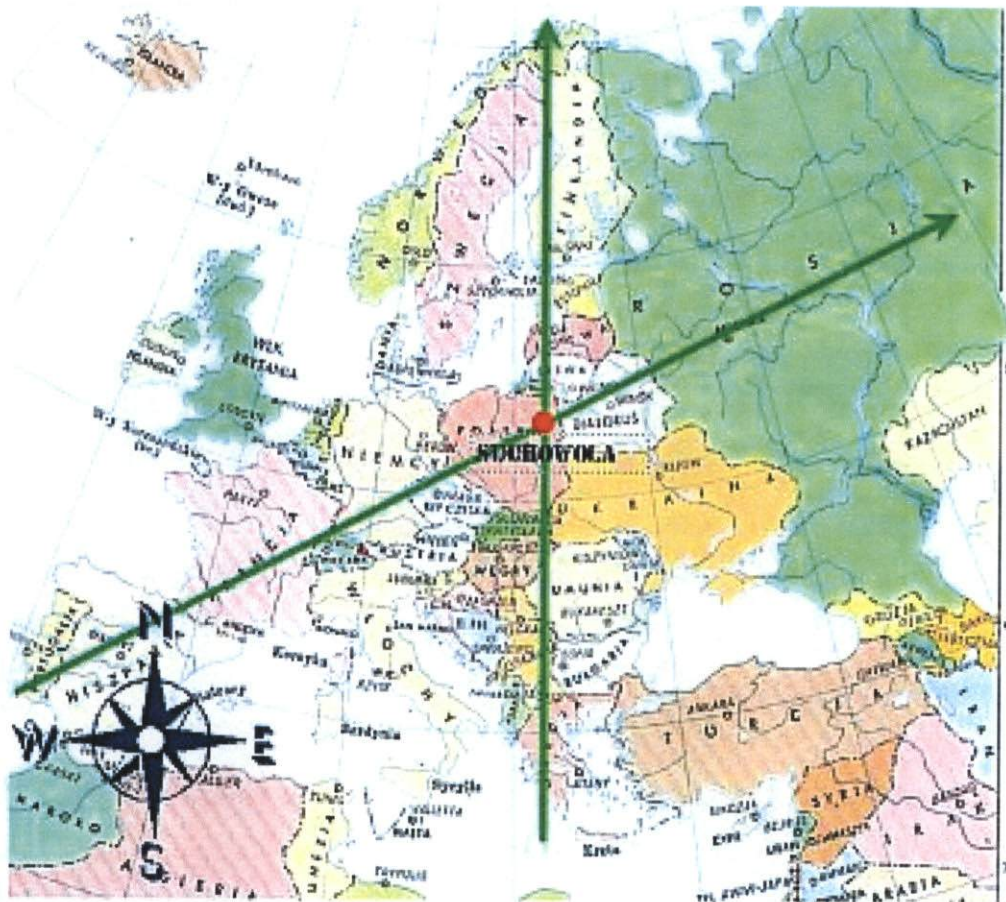
podlaskie 2012 – 2014 podregiony, powiaty, gminy, Roczniki Statystyczne Województwa Podlaskiego 2008 - 2014, oraz Urząd Miejski w Suchowoli.

II. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem strategii

1. Położenie, powierzchnia, ludność

Gmina Suchowola położona jest w odległości około 50 km na północ od Białegostoku – stolicy województwa podlaskiego na skrzyżowaniu dwóch ważnych szlaków komunikacyjnych, drogi krajowej nr 8 oraz drogi wojewódzkiej nr 670. Siedzibą władz samorządowych jest miasteczko Suchowola, uchodzące od 1775 r. za Geograficzny Środek Europy.

Rysunek 1. Położenie geograficzne Gminy Suchowola

Suchowola – jako jednostka administracyjna – graniczy z następującymi gminami: od zachodu z gminą Jaświły, Korycin na południu, Sztabin na północy oraz Dąbrowa Białostocka na wschodzie, Janów na południowym wschodzie.

Jest jedną z większych jednostek samorządowych Powiatu Sokólskiego. Zajmuje powierzchnię 255,89 km², z czego 13% należy do Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny. Obszary Natura 2000 występujące na terenie gminy:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006)
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008)
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Knyszyńska” (PLH200006)

Położona jest ona w obrębie dwu mezoregionów wchodzących w skład makroregionu Nizina Północno - Podlaska. Są to: od zachodu - Wysoczyzna Białostocka i Wzgórza Sokolskie na wschodzie.

W strukturze geomorfologicznej województwa podlaskiego Wysoczyzna Białostocka, w obrębie, której leży Gmina Suchowola, charakteryzuje się znacznym wyniesieniem nad poziom morza (120-227 m) oraz występowaniem równoleżnikowych, rytmicznie powtarzających się ciągów moren czołowych. Wysoczyznę Białostocką na terenie gminy przedziela dolina Brzozówki na Wysoczyznę Suchowolską i Wysoczyznę Goniądzką.¹

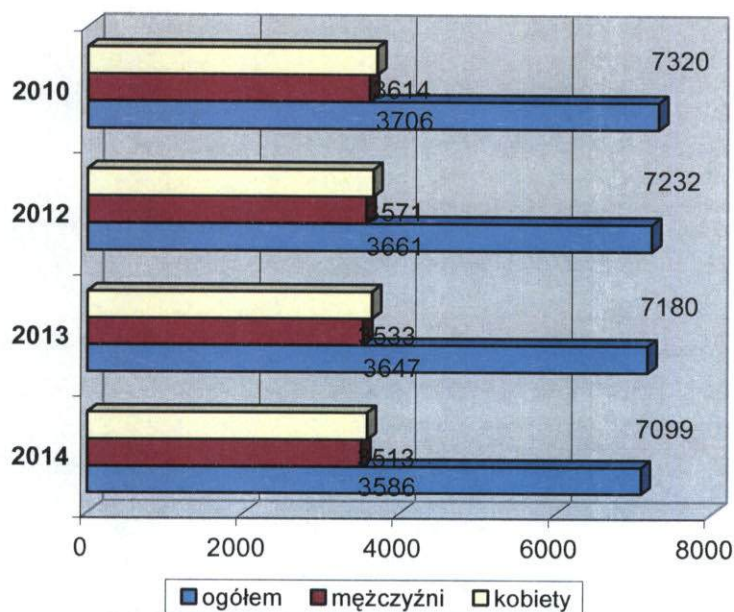
Przez teren gminy przebiega droga krajowa S8 zaliczona do dróg ekspresowych (Granica Państwa – Suwałki – Augustów – Suchowola – Białystok – Warszawa – Wrocław – Granica Państwa i dalej w kierunku południowej Europy) znana powszechnie na odcinku od Białegostoku do granicy z Litwą jako Via Baltica. Sieć drogową uzupełnia droga wojewódzka: Nr 670 Osowiec – Dąbrowa Białostocka – Nowy Dwór – Granica Państwa, a także 23 drogi powiatowe oraz 43 drogi gminne. Dzięki korzystnemu położeniu gmina Suchowola jest włączona w krajowy układ komunikacyjny.

Na terenie gminy znajduje się 52 miejscowości, w tym 48 sołectw. Liczba gminnych miejscowości wiejskich stanowiła 10,75% wszystkich powiatowych miejscowości wiejskich oraz 1,27% wojewódzkich.

¹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Suchowola, s.10

Gminę zamieszkuje łącznie ok. 7099 osób (stan na 31.12.2014 r.) i składa się na nią 52 miejscowości².

Rysunek 2. Ludność Gminy Suchowola w latach 2010 – 2014

Gmina Suchowola należy do gmin wiejskich, zatem niska na tle województwa i powiatu gęstość zamieszkania na 1 km² nie stanowi żadnego zaskoczenia.

Tabela 1. Gęstość zaludnienia na 1 km²

	Gęstość zamieszkania na 1 km ²					
	2008	2009	2010	2012	2013	2014
Województwo	60	59	59	59	59	59
Powiat	35	35	35	35	34	34
Suchowola	29	28	29	28	28	28

Liczba ludności od wielu lat wykazuje tendencję spadkową.

² Urząd Stanu Cywilnego w Suchowoli

Tabele dotyczące położenia, powierzchni, ludności

Tabela 2. Powierzchnia województwa, powiatu, gminy w roku 2014

	Powierzchnia w km ²	Miejscowości wiejskie	Sołectwa
Województwo	20 180	3 945	3 310
Powiat	2054	468	359
Suchowola	256	50	49

Tabela 3. Powierzchnia Gminy Suchowola w 2014 roku w stosunku do województwa i powiatu

Stosunek do	% powierzchni	% miejscowości wiejskich
województwa	1,27	1,27
powiatu	12,46	10,75

Tabela 4. Ludność województwa podlaskiego, powiatu sokólskiego, Gminy Suchowola w latach 2008 – 2014

	LUDNOŚĆ											
	OGÓLEM				MEŻCZYŹNI				KOBIETY			
	PODLASKIE	SOKÓLSKI	SUCHOWOLA	PODLASKIE	SOKÓLSKI	SUCHOWOLA	PODLASKIE	SOKÓLSKI	SUCHOWOLA			
2008	1191470	71031	7194	580313	35077	3571	611157	35954	3623			
2009	1189731	70517	7128	579247	34820	3532	610484	35697	3596			
2010	1188329	70062	7320	578687	34718	3614	609642	35344	3706			
2012	1198690	71128	7232	584841	35167	3571	613849	35961	3661			
2013	1194965	70525	7180	582646	34826	3533	612319	35699	3647			
2014	1191918	70060	7099	581164	34623	3513	610754	35437	3586			

Tabela 5. Ludność gminy Suchowola w stosunku do województwa i powiatu w latach 2008 – 2014

Stosunek do	Ludność					
	% ogółem		% mężczyźni		% kobiety	
	województwa	powiatu	województwa	powiatu	województwa	powiatu
2008	0,60	10,12	0,61	10,18	0,59	10,07
2009	0,59	10,10	0,60	10,14	0,58	10,07
2010	0,61	10,44	0,62	10,40	0,60	10,48
2012	0,60	10,16	0,61	10,15	0,59	10,18
2013	0,60	10,18	0,60	10,14	0,59	10,21
2014	0,59	10,13	0,60	10,14	0,58	10,11

2. Środowisko przyrodnicze

W granicach Gminy Suchowola znajdują się 3132 hektary Biebrzańskiego Parku Narodowego, co stanowi ok. 13% powierzchni ogólnej całej gminy. Park chroni najrozleglejsze w Polsce torfowiska, położone wzdłuż rzeki Biebrzy. Zajmuje jeden z największych terenów bagiennych w Europie Środkowej, a jednocześnie jest największym i najdłuższym parkiem narodowym w Polsce. Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagienno-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, Park został umieszczony w 1995 r. na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR.

Tabela 6. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2014 r.

	Ogółem w tys. ha	Parki Narodowe w tys. ha	Pomniki przyrody
Województwo	644,33	92,16	2 053
Powiat	53,16	5,14	5
Suchowola	3,13	3,13	2

Cennym walorem krajobrazu gminy są pomniki przyrody. Są to obiekty pojedyncze, w tym pojedyncze drzewa, grupy drzew i aleje. Szczególne walory przyrodnicze gminy zwiększają dwa pomniki przyrody, do których zaliczane są wyróżniające się twory przyrody ożywionej lub nieożywionej o szczególnej wartości pod względem walorów przyrodniczych, naukowych, historycznych, pamiątkowych, krajobrazowych. W przypadku Gminy Suchowola do rejestru pomników przyrody zostały wpisane:

- głaz narzutowy we wsi Grodzisk,
- głaz narzutowy we wsi Czerwonka.

Gmina Suchowola leży w zlewni rzeki Biebrzy, zaś głównym elementem sieci hydrograficznej jest rzeka Brzozówka i jej dopływ Olszanka. Północną część gminy stanowi rzeka Biebrza, która przyjmuje drobne ciekę z północnej części gminy.³

Gmina Suchowola jest obszarem typowo rolniczym, ogromną część jej powierzchni zajmują lasy, grunty orne i zielone.

³ Por. Studium ... s. 12

Tabela 7. Użytkowanie gruntów w gminie Suchowola

Gmina	ogólna powierzchnia gruntów	użytki rolne	lasy i zadrzewienia	tereny zabudowane	wody	nieużytki	pozostałe
	w hektarach						
Suchowola – teren miejski	2 595	1 972	451	159	9	4	0
Suchowola – teren wiejski	22 967	18 113	2 376	684	50	1 742	2
Powiat sokólski	205 458	142 425	50 120	8 058	432	4 288	135

W podziale województwa na regiony glebowo – rolnicze (11 regionów wg JUNG Puławy, 1989 r.) obszar gminy Suchowola położony jest w obrębie dwóch regionów: Moniecko-Dąbrowskiego i Nadbiebrzańskiego. W regionie Moniecko-Dąbrowskim dominuje rzeźba nisko-falista. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów żytnich. Region Nadbiebrzański, który obejmuje północną część gminy, charakteryzuje się dominacją użytków zielonych.

Pod względem topologicznym gleby gminy Suchowola są mało zróżnicowane. Na obszarze gminy dominują trzy typy gleb: gleby brunatne wyługowane i kwaśne, gleby piaskowe różnych typów genetycznych oraz gleby pseudobielicowe.

Lasy na terenie gminy Suchowola zajmują powierzchnię 3 073 ha. Lesistość na terenie miasta wynosi 9,6 %, a na obszarze wiejskim 13,4 %. W większości, ponad 70 %, to lasy prywatne, należące do Nadleśnictwa Czarna Białostocka.

3. Turystyka

Gmina Suchowola położona jest w newralgicznym punkcie, w którym krzyżują się drogowe szlaki turystyczne wiodące w kierunku Pojezierza Augustowskiego i Suwalszczyzny oraz Biebrzańskiego Parku Narodowego. Część obszaru gminy objęta jest granicami Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliną. Jest to tzw. pasmo nadbiebrzańskie, które ma znaczenie

przyrodnicze a także pełni funkcje turystyczno-wypoczynkową. Ich podstawą są wysokie wartości środowiska przyrodniczego o znacznym udziale cech pierwotnych zarówno samej rzeki jak i nadrzecznego pasma bagiennego i leśno - łąkowego przy stosunkowo niskim udziale interwencji cywilizacyjnej. Podstawowe znaczenie mają następujące składniki i cechy środowiska unikalnego w skali kraju i są to: torfowiska wysokie i niskie z dołami potorfowymi, roślinność bagienna, torfowa i leśna, bogactwo fauny i gatunków ornito - fauny. Na obszarze Parku i jego otuliny w gminie obecnie występują następujące formy ruchu turystycznego:

- szlak pieszy, który biegnie od wsi Domuraty przez wieś Horodniankę, Podhorodniankę, Żakle, Ciemne, Rutkowszczyznę przez torfowisko zwane Bielami Suchowolskimi do rzeki Biebrzy,
- szlak motorowy, który przechodzi przez gminę Suchowola i Janów, łączy się ze szlakami wytyczonymi na obszarze Krajobrazowego Parku Puszczy Knyszyńskiej,
- szlaki rowerowe (Korycin – Suchowola długości 61 km biegnie przez historyczne XVII – wieczne miejscowości: Korycin, Grodzisk, Okopy, Suchowola),
- szlak wodny kajakowy rzeką Biebrza.

Szlak turystyczny pieszy przebiegający przez gminę jest częścią trasy wytyczonego szlaku Lipsk - Trzyrzeczki, Dąbrowa, Goniądz. Trasa ta posiada wybitne walory przyrodnicze, krajobrazowe i przyrodnicze.

Atrakcjami turystycznymi szlaków są ciekawe wczesnośredniowieczne grodziska i młyny wodne oraz typowe dla Sokólszczyzny drewniane, ozdobne krzyże przydrożne oraz kapliczki. Dodatkową atrakcją szlaków są urokliwe tereny otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego z występującymi tam licznymi gatunkami ptactwa wodno-błotnego.

Oprócz turystyki wędrownej występuje też turystyka przyrodnicza i wędkarska. Do obiektów zainteresowań turystycznych należy również zaliczyć:

- izbę pamięci ks. Jerzego Popiełuszki w Suchowoli oraz miejsce jego urodzenia – Okopy,⁴

⁴ Por. Studium ... s. 44

- zespół Kościoła Parafialnego p.w. ŚŚ. Apostołów Piotra i Pawła w Suchowoli, murowany, 1884-1885,
- pozostałości zespołu dworskiego w miejscowości Trzrzecze, murowany, 1830 r.,
- Ruiny dworu we wsi Połomin z XVIII w.,
- Ruiny dworu we wsi Podgrodzisk z 2 poł. XVIII w.,
- wiatrak holender z 1920 r. we wsi Krzywa,
- Pomniki ku czci mieszkańców Ziemi Suchowolskiej poległych w obronie Ojczyzny w miejscowości Suchowola,
- Muzułmański Dom Parafialny –oprócz noclegów umożliwia degustację regionalnych potraw, takich jak kołduny czy pieriekaczewnik (rodzaj pierogu),
- Bagna Bachmackie wraz z jeziorkiem Juryga, znajdujące się w okolicach wsi Kolonie Bachmackie i stanowiące zminiaturyzowaną wersję Doliny Biebrzy. Swoje miejsce znalazły tu unikalne na skalę europejską gatunki ptaków i roślin, jak chociażby łabędź krzykliwy, czapla biała czy owadożerna rosiczka,
- Zbiornik retencyjny "Suchowola" we wsi Karpowicze.

Bazą noclegową Gminy Suchowola jest Internat Zespołu Szkół w Suchowoli, który dysponuje 30 miejscami noclegowymi.

Tabela 8. Liczba obiektów noclegowych i miejsca noclegowe w latach 2009 – 2014

Rok	Województwo		Powiat		Suchowola	
	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2009	169	11424	5	162	0	8
2010	182	11409	5	168	0	9
2011	165	11032	5	159	1	10
2012	169	11319	6	174	1	11
2013	254	12896	11	248	1	10
2014	248	12848	9	225	1	12

W Gminie Suchowola rozwija się również agroturystyka, będąca coraz atrakcyjniejszą formą wypoczynku dla mieszkańców dużych aglomeracji miejskich środkowej i południowej Polski. Na terenie Gminy znajduje się 14 gospodarstw agroturystycznych.

4. Zagospodarowanie przestrzenne

Ochrona środowiska naturalnego

Bliskość Biebrzańskiego Parku Narodowego czyni Suchowolę miejscem specyficznym. Zobowiązuje to władze samorządowe do wysiłków na rzecz ochrony środowiska i zachowania unikatowych obszarów Biebrzańskiego Parku.

Od wielu lat prowadzone są liczne inwestycje zmierzające do unowocześniania infrastruktury technicznej, z zachowaniem procedur ochrony środowiska. Obecnie w fazie wdrażania jest "Biebrzański System Gospodarki Odpadami". Działanie to realizowane jest we współpracy z 17 gminami Kotliny Biebrzańskiej oraz Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Ma na celu m.in. wprowadzenie zasad selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ich racjonalne zagospodarowanie.

Prace na rzecz ochrony środowiska to również działalność edukacyjna, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, która bierze udział w licznych akcjach i konkursach ekologicznych.

Polityka proekologiczna prowadzona przez władze gminy w pełni wyraża się poprzez ideę Ekorozwoju, widoczną w planowaniu i realizacji zadań strategicznych.

Wysiłki na rzecz ochrony środowiska naturalnego i cennych walorów przyrodniczych zostały docenione. Dowodem tego są nagrody przyznane Gminie Suchowola w licznych konkursach ekologicznych, a mianowicie

- II miejsce w ogólnopolskim konkursie „Piękna Wieś” w 1994 r.
- I miejsce w województwie białostockim w konkursie na „Najbardziej ekologiczną gminę w Polsce” w 1994 r.,- nagroda Prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w II edycji konkursu „Na najlepiej rozwiązaną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich” w 2001 roku,

- nagroda Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w IV edycji konkursu „Na zagospodarowanie odpadów na terenach wiejskich” w 2001 roku,
- nagroda Prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w I edycji konkursu „Mała retencja na terenach wiejskich” w 2001 roku,
- tytuł „Lidera Polskiej Ekologii” w VI edycji konkursu Ministra Środowiska w 2002 roku,
- nagroda za działania na rzecz ochrony środowiska z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za udział w I edycji konkursu „Nasza Gmina w Europie” w roku 2003, - tytuł „Gmina Przyjazna Środowisku” za udział w konkursie „Przyjaźni Środowisku” pod patronatem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego w 2004 roku,
- I miejsce w I edycji konkursu na najbardziej efektywną energetycznie gminę w Polsce w 2006 r.

W 2012 roku na Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w Gminie Suchowola wydano łącznie 503 774 zł, z czego na gospodarkę ściekową i ochronę wód wydano 6634 zł, gospodarkę odpadami 1817 zł. Bardzo dużo środków przeznaczono na oświetlenie ulic, placów i dróg – 388 547 zł. Ogółem nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1000 mieszkańców w Gminie Suchowola wyniosły 69 659 zł.

W 2013 roku na Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w Gminie Suchowola wydano łącznie 339 677 zł, z czego na gospodarkę ściekową i ochronę wód wydano 2 195 zł, gospodarkę odpadami 0 zł, ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu 28 242 zł. Ogółem nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1000 mieszkańców w Gminie Suchowola wyniosły 47 308 tys. zł.

W 2014 roku na Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w Gminie Suchowola wydano łącznie 1 127 193 zł, z czego na utrzymanie zieleni w mieście 101 763 zł, gospodarkę odpadami 391 854 zł, oświetlenie ulic, placów i dróg – 237 809 zł. Ogółem nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1000 mieszkańców w Gminie Suchowola wyniosły 158 781. zł.

Z uwagi na istnienie Specjalnych Obszarów Ochrony Ptaków i Siedlisk w ramach Natura 2000 należy koniecznie uwzględnić przy realizacji inwestycji

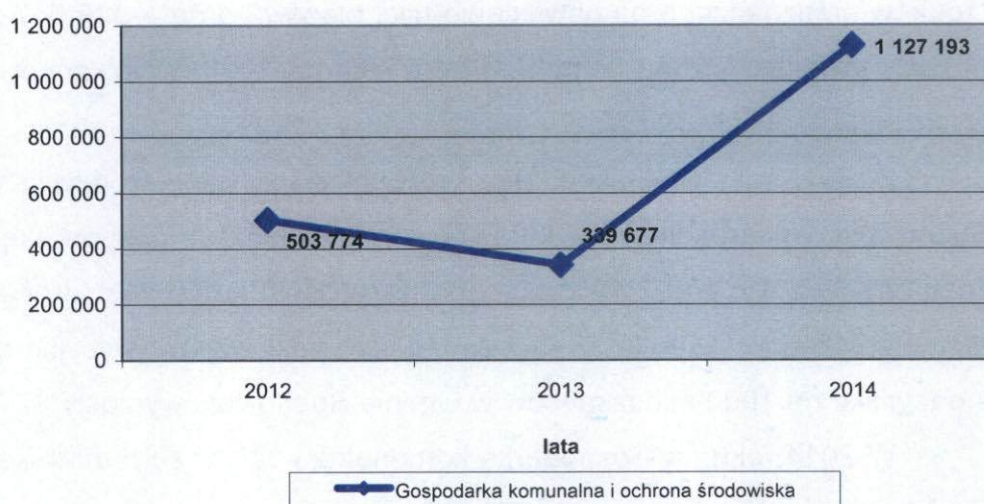

zapisanych w ramach Strategii uwarunkowanie środowiskowe związane z ich ochroną oraz poddać je procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Tabela 9. Wydatki budżetowe gminy na ochronę środowiska naturalnego w latach 2012 – 2014

	2012	2013	2014
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	6 634	2 195	0
Gospodarka odpadami	1 817	0	391 854
Utrzymanie zieleni w miastach i gm.	20 873	31 687	101 763
Ochrona powietrza atmosf. i klimatu	0	28 242	34 385
Oświetlenie ulic, placów i dróg	388 547	235 113	237 382
Pozost. działalność	85 903	42 440	391 809
RAZEM	503 774	339 677	1 127 193

Rysunek 3. Wydatki budżetowe gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w latach 2012 – 2014

Infrastruktura techniczna

W ramach infrastruktury komunalnej ważną rolę spełniają wodociągi i kanalizacja. Wszystkie 52 miejscowości w gminie Suchowola są zwodociągowane. Długość sieci wodociągowej wynosi 207 km. Zaopatrzenie w wodę 48 miejscowości w gminie odbywa się z 3 ujęć wody i stacji wodociągowych stanowiących własność Gminy Suchowola, a eksploatowanych przez Spółkę CENTROKOM w Suchowoli, znajdujących się w miejscowościach:

- Suchowola - zaopatruje w wodę miasto Suchowola oraz 15 wsi: Krzywa, Poświętne, Chodorówka Nowa i Kolonie, Chodorówka Stara i Kolonie, Trzyrzecze, Dryga, Dryga Kol., Dubasiewszczyzna, Dubasiewskie Kol., Nowe Stożło, Jatwież Mała, Jatwież Duża, Karpowicze,
- Leśniki - zaopatruje w wodę 17 miejscowości: Okopy, , Laudańszczyzna (Leszczany-1 odbiorca), Leśniki, Podgrodzisk, Grodzisk, Kiersnówka, Ostrówek, Podostrówek, Grymiaczkki, Głęboczyzna, Ciemne, Żakle, Rutkowszczyzna, Podhorodnianka, Horodnianka (Chmielniki-1 odbiorca),
- Kopciówka - zaopatruje w wodę 14 miejscowości : Morgi, Kopciówka (Sławno), Połomin, Olszanka, Wólka, Hołodolina, Zgierszczańskie, Brukowo, Chlewisk Górny, Chlewisk Dolny, Piątek, Tablewo, Sucha Góra, Czerwonka, Pozostałe zwodociągowane 4 wsie zaopatrywane są w wodę ze stacji wodociągowych w: gm. Dąbrowa Białostocka - wieś Pokośno z wodociągu Jałówka, a Chmielówka, Chmielniki i Domuraty z wodociągu Zwierzyniec Wielki.

Efektym wysokiego stopnia zwodociągowania jest właśnie szeroka dostępność do czystej i zdrowej wody, czerpanej z ujęć podziemnych. Jej jakość kontrolowana jest przez Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Białymstoku.

W roku zarówno w roku 2013 jak i 2014 w Gminie Suchowola wodociągowa sieć rozdzielcza liczyła 207 km. Liczba wodociągowych połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych rosła od 1890 w 2010 poprzez 1915 w 2012 do 1941 w 2014.

Gęstość sieci wodociągowej w 2014 roku w przeliczeniu na kilometr kwadratowy powierzchni wynosiła w odniesieniu do:

- gminy – 808,59 metrów,
- powiatu – 668,50 metrów,

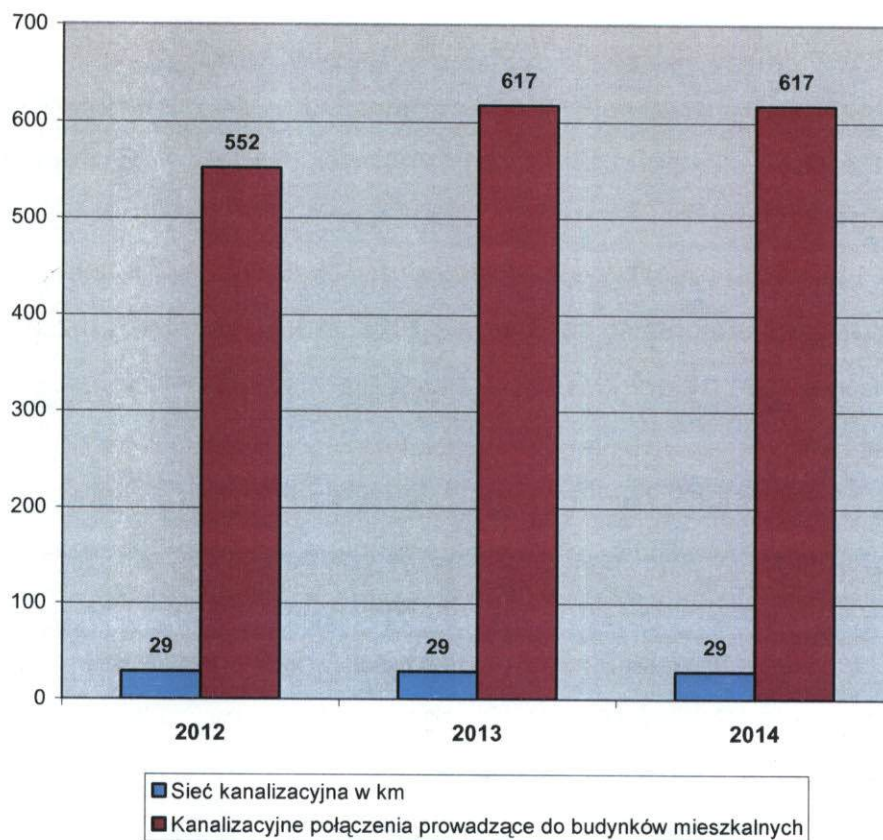

- województwa – 648,00 metrów.

Do inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód zalicza się m. in. urządzenia do oczyszczania ścieków przemysłowych, komunalnych, wód opadowych. Na terenie gminy kanalizację sanitarną posiada miasto Suchowola oraz wsie Jatwież Duża oraz Jatwież Mała. Kanalizacja jest własnością gminy Suchowola, a jej eksploatacją i konserwacją zajmuje się spółka CENTROKOM. Z kanalizacji sanitarnej korzysta 89 % mieszkańców miasta. Według stanu na koniec 2014 roku długość kanalizacji sanitarnej w wynosiła 27 km, ilość przyłączy kanalizacyjnych – 617 szt., przyłączy wodociągowych 1771 szt. Na terenie gminy brak jest scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są do urządzeń lokalnych (zbiorniki szczelne, suche ustępy) i wywożone do punktu zlewnego przy oczyszczalni w Suchowoli.

W gospodarstwach w zabudowie rozproszonej, nie posiadających zorganizowanego systemu kanalizacji, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach szczelnych, lokalizowanych na własnych działkach, bądź oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Rysunek 4. Gospodarka ściekowa i ochrona wód

Gęstość sieci kanalizacyjnej w 2014 roku w przeliczeniu na kilometr kwadratowy powierzchni wynosiła w odniesieniu do:

- gminy – 113,28 metrów,
- powiatu – 82,76 metrów,
- województwa – 165,12 metrów.

Na obszarze gminy nie funkcjonują zorganizowane systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych. Wody deszczowe odprowadzane są powierzchniowo, a istniejące gdzieś fragmentaryczne odcinki kanałów deszczowych, odwadniają stosunkowo niewielkie powierzchnie ulic i terenów utwardzonych.

System komunikacji

Sieć drogową na obszarze miasta i gminy Suchowola tworzą drogi krajowe, powiatowe, wojewódzkie i gminne.

Na terenie gminy jest 18,1 km dróg krajowych, 15,2 km dróg wojewódzkich i 96,1 km dróg powiatowych. Przez teren gminy przebiega droga

krajowa S 8 zaliczona do dróg ekspresowych (Granica Państwa – Suwałki – Augustów – Suchowola – Białystok – Warszawa – Wrocław – Granica Państwa i dalej w kierunku południowej Europy) znana powszechnie jako Via Baltica. Sieć drogową uzupełnia droga wojewódzka: Nr 670 Osowiec – Dąbrowa Białostocka – Nowy Dwór – Granica Państwa, a także 23 drogi powiatowe oraz 43 drogi gminne.

Obsługa publicznego transportu lokalnego w gminie świadczona jest przez przedsiębiorstwo państwowe PKS z Białegostoku oraz przedsiębiorstwo prywatne VOYAGER TRANS. Aktualnie utrzymywane jest obsługa linii na trasach:

- Białystok – Suchowola – Augustów – Suwałki - Sejny
- Dąbrowa Białostocka – Suchodolina – Suchowola
- Białystok – Jasionówka / Korycin - Suchowola
- Dąbrowa Białostocka – Pokośno – Suchowola
- Suchowola / Kopciówka – Krasne / Janów
- Dąbrowa Białostocka – Suchowola
- Suchowola – Białystok - Kraków

Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa. Układ sieci drogowej nie stanowi wystarczająco dogodnego systemu komunikacyjnego dla mieszkańców gminy, jest niewystarczająca. Brak jest obsługi ważnego połączenia komunikacyjnego z Sokółką.

Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r. na terenie kraju obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami. Zgodnie z jego założeniami Gmina organizuje odbiór odpadów, w tym wyłania w przetargu firmy, które będą odbierały odpady oraz podpisuje z nimi umowy. Wszyscy właściciele nieruchomości składają deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W Gminie Suchowola systemem objęto nieruchomości zamieszkałe przez mieszkańców. Pozostałe nieruchomości niezamieszkałe, w tym miejsca prowadzenia działalności gospodarczej oraz budynki użyteczności publicznej są zobowiązane do posiadania umowy na odbiór odpadów z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej, prowadzonego przez Burmistrza Suchowoli.

Odpady komunalne z terenu gminy Suchowola odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Suchowola prowadzona jest zbiórka selektywna następujących frakcji odpadów: papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metal.

Selektywnie zebrane odpady komunalne mieszkańcy gromadzą w kolorowych workach:

- żółty – tworzywa sztuczne,
- czerwony - metale,
- niebieski – papier i tektura,
- zielony – szkło.

Odpady zielone, powstające w wyniku pielęgnacji zieleni na terenie nieruchomości zamieszkałych mogą być kompostowane w przydomowych kompostownikach, jeżeli nie powoduje to uciążliwości dla użytkowników sąsiednich nieruchomości.

Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne powstające na terenie nieruchomości zamieszkałych w Gminie Suchowola gromadzone są w pojemnikach i odbierane są raz na miesiąc. Natomiast odpady segregowane odbierane są raz na kwartał.

Od 2015 roku na terenie Gminy, w miejscowości Poświętne funkcjonuje PSZOK, czyli Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Mieszkańcy Gminy Suchowola mogą nieodpłatnie dostarczać tam następujące rodzaje odpadów:

1. odpady niebezpieczne i odpady problemowe pochodzące z gospodarstw domowych takie jak przeterminowane leki i chemikalia, farby i lakiery;
2. zużyte baterie i akumulatory pochodzące z gospodarstw domowych lub uprawnionych punktów odbioru w/w odpadów na terenie gminy (m.in. sprzedaży akumulatorów), zużyte baterie mogą być również zbierane i odbierane w systemach zbiórki prowadzonych przez organizacje odzysku na terenach placówek edukacyjnych;
3. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny lub w systemie określonym przepisami w punktach przy zakupie nowego sprzętu;
4. meble i inne odpady wielkogabarytowe;

5. odpady budowlane i rozbiórkowe (nieodpłatnie przyjmowane są jednorodne odpady poremontowe i budowlane takie jak gruz);

6. zużyte opony;

7. styropian, opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak;

8. folie (rolnicze, ogrodnicze, budowlane);

Do PSZOK nie są natomiast przyjmowane następujące rodzaje odpadów:

- odpady zawierające azbest,
- szyby samochodowe,
- szkło zbrojone i hartowane,
- zmieszane odpady komunalne,
- części samochodowe,
- odpady budowlane zmieszane z innymi odpadami,
- odpady budowlane zabrudzone (z ziemią, itp.)
- padłe zwierzęta.

Ochrona powietrza

Na terenie Gminy Suchowola nie istnieją lokalne zbiorcze systemy zaopatrzenia w ciepło. Ogół występujących na terenie Gminy Suchowola indywidualnych źródeł energii cieplnej ma moc poniżej 0,5 MW (głównie waha się w przedziale od 0,02 MW do 0,25 MW) i są to kotłownie w pojedynczych obiektach. Największą część emisji zanieczyszczeń stanowi emisja pochodząca z energetycznego spalania paliw. Spowodowana jest głównie znaczną ilością kotłowni lokalnych opalanych węglem jak również ilością pojazdów samochodowych tranzytowych i lokalnych.

Dotychczas podstawowym źródłem energii cieplnej był węgiel kamienny. Obecnie w większym zakresie wykorzystywany jest olej opałowy, gaz oraz drewno.

Obiekty dziedzictwa kulturowego.

Najcenniejszymi zabytkami są układy przestrzenne Suchowoli, pozostałości zespołów dworskich w Trzyrzeczu z piękną stodołą, zespoły sakralne w Suchowoli, Jatwiezi Dużej, 8 kapliczek na terenie całej gminy, w tym stara, piękna kapliczka piętrowa z figurą św. Jana Nepomucena koło Połomina, 5 wiatraków, 4 szkoły oraz jeden budynek dawnego szpitala. Na terenie gminy najciekawsze zabytki archeologiczne to cmentarzysko średniowieczne w Jatwiezi Małej, grodzisko i osada z X-XII w. w Grodzisku oraz kurhan w Okopach.

W gminie występują nieliczne obiekty o wartościach kulturowych, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Znajdują się one w następujących miejscowościach:

Grodzisk - wiatrak holenderski, drewniany, 1923 r.

Kol. Dubasiewskie - zagroda nr 8:

- dom drewniany, 1813 r.
- stodoła drewniana, XVIII/XIX w.,
- spichlerz drewniany, 1853 r.

Suchowola:

- układ przestrzenny z XVIII w.
- zespół kościoła par. p.w. śś Apostołów Piotra i Pawła kościół murowany 1884 - 1885,

- dom parafialny drewniany z 1850 r.,
- wiatrak holenderski drewniany z 1900 r.

Trzyrzecze

- pozostałości zespołu dworskiego - stodoła mur. 1830 r.
- spichlerz murowano – drewniany z 1830 r.

Stanowiska archeologiczne.

Do rejestru zabytków archeologicznych zostały wpisane następujące stanowiska:

- w Jatwiezi Małej - cmentarzysko średniowieczne,
- w Grodzisku - grodzisko z X-XIII w.,
- w Grodzisku - osada z XI-XII w.,
- w Okopach - kurhan z VII-VIII w.,

oraz 69 innych stanowisk archeologicznych.⁵

Tabele dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Tabela 10. Wodociągi i kanalizacja w latach 2010, 2012, 2013

	Wodociągowa sieć rozdzielcza w km			Sieć kanalizacyjna w km		
	2010	2012	2013	2010	2012	2013
Województwo	12321,5	12810,2	13078,0	2556,9	3047,3	3166,4
Powiat	992,4	1031,2	1095,4	125,9	127,9	133,2
Suchowola	207	207	207	29	29	29

Tabela 11. Wybrane wskaźniki dotyczące wodociągów w latach 2010 – 2013

	Liczba wodociągowej sieci rozdzielczej w metrach na 1 km ²		
	2010	2012	2013
Województwo	610,57	634,79	648,06
Powiat	483,15	502,04	533,30
Suchowola	808,59	800,00	800,39

⁵ Por. Studium ... s.28 - 32

5. Gospodarka

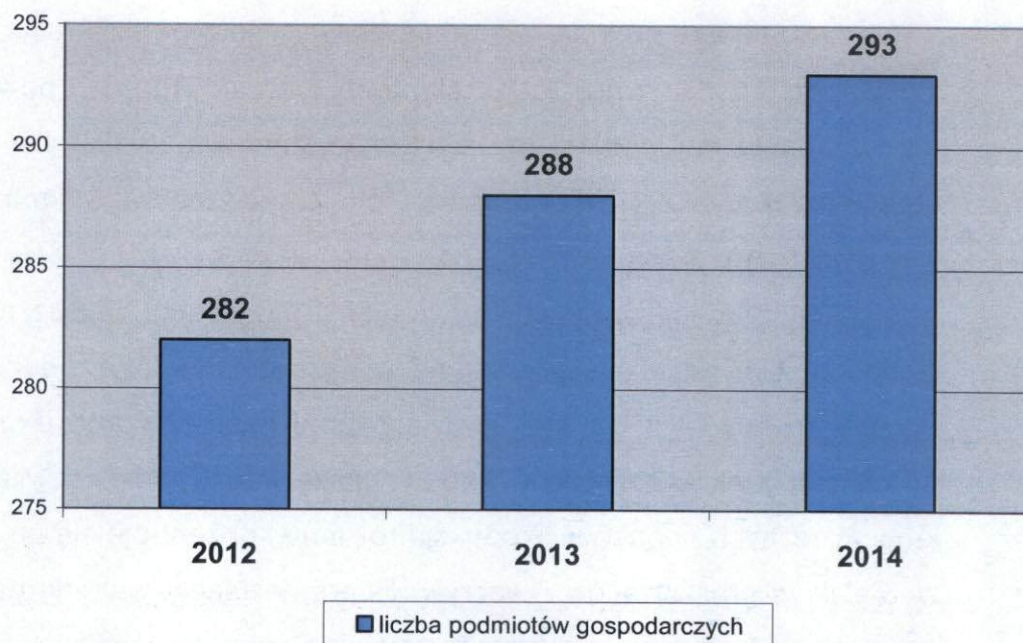
Gospodarka gminna opiera się głównie na produkcji rolniczej. W gminie przeważają użytki rolne, które stanowią prawie 76% jej powierzchni (dla porównania w woj. podlaskim użytki rolne stanowią 59,7%). Na 1 mieszkańca gminy przypada 2,47 ha użytków rolnych, a więc 2,5 krotnie więcej niż w województwie podlaskim (0,98 ha).

Rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy. Gospodarstwa rolne specjalizują się w szczególności w produkcji mleka oraz uprawie truskawek i tytoniu. Sprzyjają temu duże obszary użytków zielonych w dolinach rzek Brzozówki i Biebrzy, gdzie intensywnie rozwija się hodowla krów mlecznych i opasów. Produkcja roślinna koncentruje się na uprawie zbóż, ziemniaków oraz owoców i warzyw. Poprawie uległy warunki sanitarne, które w dalszej kolejności przyczyniły się do wzrostu jakości wytwarzanych produktów. Coraz więcej gospodarstw spełnia wymogi unijne i coraz więcej rolników wykorzystuje fundusze europejskie.

Na terenie gminy nie występują większe zakłady przemysłowe, jedynie drobni wytwórcy, specjalizujący się w przemyśle spożywczym i usługodawcy. W 2014 r. w Gminie Suchowola zarejestrowanych było 293 podmioty gospodarcze, o 4% więcej niż w 2012 r. W roku 2012 w Gminie Suchowola zarejestrowanych było 282 podmioty gospodarcze.

W 2011 roku podmioty gospodarcze Gminy Suchowola stanowiły 0,29% ilości podmiotów gospodarki narodowej województwa podlaskiego oraz 7,41% powiatu sokólskiego, w roku 2012: 0,29% i 7,50%, w roku 2013 było to odpowiednio 0,29% i 7,57%, zaś w roku 2014: 0,29% i 7,55% podmiotów gospodarki narodowej.

Rysunek 5. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy Suchowola w latach 2011 - 2014

W strukturze własności dominującą rolę odgrywa sektor prywatny. Jest to stała tendencja, która umacnia się od wielu lat i świadczy o wzroście przedsiębiorczości w społeczeństwie.

Strukturę własności podmiotów gospodarki narodowej w badanych latach 2011 – 2014 przedstawia poniższa tabela 12:

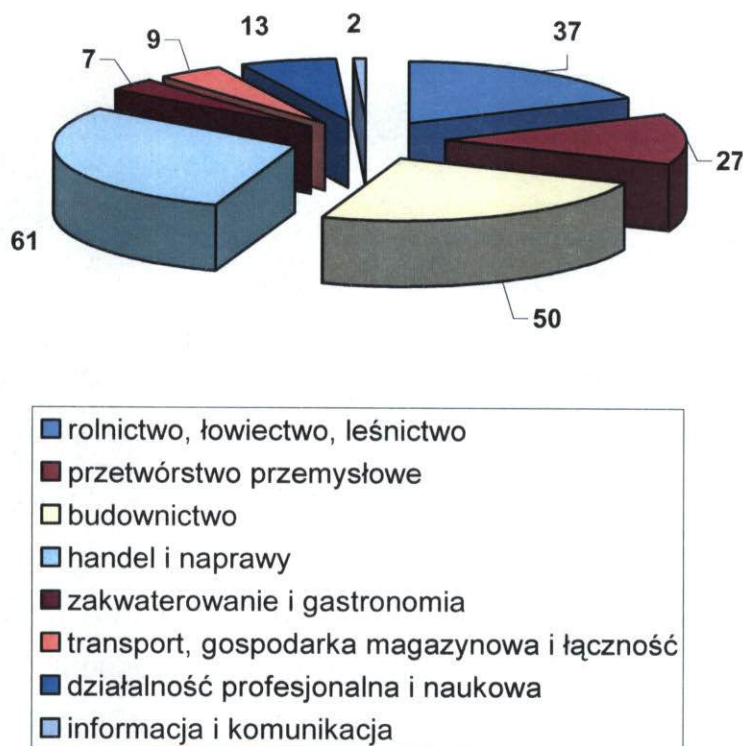
Gmina Suchowola				
Lata	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	W tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
2011	271	18	253	210
2012	282	18	264	220
2013	288	17	271	226
2014	293	17	276	226

Powiat sokólski				
Lata	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	W tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
2011	3653	194	3459	2826
2012	3760	209	3551	2881
2013	3802	196	3606	2916
2014	3879	199	3680	2946

Województwo podlaskie				
Lata	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	W tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
2011	91738	3103	88635	72406
2012	94721	3230	91491	74021
2013	96517	3164	93353	75930
2014	98339	3125	95187	75930

Rysunek 6. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Suchowola w roku 2014

Jak wynika z powyższego rysunku dominującą sekcją podmiotów gospodarczych jest sekcja: handel i naprawy. Na terenie miasta i gminy znajdują się zakłady rzemieślnicze świadczące usługi w zakresie m.in. naprawy i konserwacji pojazdów i maszyn, stolarstwa i ogólnobudowlanym. Na terenie miasta i gminy działa ponad 70 sklepów. Większość z nich to sklepy ogólnospożywcze.

Tabela 13. Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej w 8 sekcjach w Gminie Suchowola w latach 2011-2014 w stosunku do powiatu i województwa podlaskiego

	2011		2012		2013		2014	
	Powiat	Woj.	Powiat	Woj.	Powiat	Woj.	Powiat	Woj.
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	11,66%	0,77%	12,65%	0,84%	14,04%	0,90%	17,53%	1,21%
przetwórstwo przemysłowe	7,19%	0,34%	7,76%	0,36%	7,17%	0,33%	7,06%	0,31%
budownictwo	10,60%	0,37%	11,24%	0,40%	12,94%	0,45%	11,23%	0,40%
handel i naprawy	6,38%	0,24%	6,25%	0,23%	6,09%	0,23%	6,23%	0,23%
zakwaterowanie i gastronomia	4,39%	0,14%	7,14%	0,23%	6,32%	0,23%	7,52%	0,29%
transport, gospodarka magazynowa i łączność	3,71%	0,13%	3,13%	0,11%	2,66%	0,10%	3,40%	0,12%
działalność profesjonalna i naukowa	7,80%	0,22%	7,17%	0,20%	7,14%	0,19%	5,82%	0,16%
Informacja i komunikacja	4,54%	0,11%	4,34%	0,11%	6,38%	0,15%	4,08%	0,09%

Procentowy udział podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Suchowola odzwierciedla sytuację w województwie i w powiecie, gdzie również dominującym sektorem jest handel i naprawy. Jednakże w Gminie Suchowola na drugim miejscu znajduje się sektor rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa, a w województwie podlaskim i powiecie sektor ten znajduje się na dalszych pozycjach po sektorze budownictwa.

Rolnictwo

Suchowola jest gminą rolniczą, do czego predysponuje ją struktura gruntów, w których dominującą pozycję odgrywają grunty rolne, stanowiące 78,80% powierzchni ogólnej. Struktura użytkowania jej gruntów według granic administracyjnych w roku 2015 przedstawiała się następująco: z ogólnej powierzchni gminy, która wynosi 25589 ha, użytki rolne zajmują 20165,1236 ha. Lasy i grunty leśne zajmowały 2709,2785 ha, co stanowiło 10,59% powierzchni ogólnej. Pozostałe grunty zajmowały 2714,5979 ha, co stanowiło 10,61% powierzchni ogólnej.

Grunty orne zajmowały w 2015 roku 11 114,4690 ha, co stanowiło 55,12% całości użytków rolnych. Łąki i pastwiska zajmowały łącznie 8980,7759 ha, co stanowiło 44,54% całości użytków rolnych. Grunty rolne pozostałe (sady,

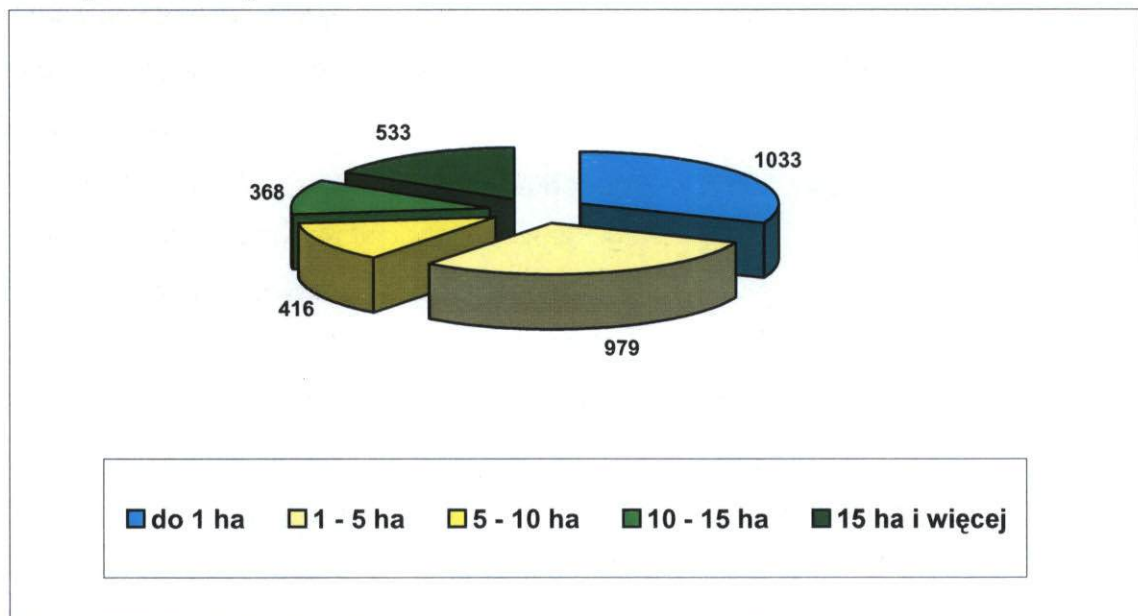

rowy) zajmowały powierzchnię 69,8787 ha, co stanowiło 0,34% użytków rolnych.

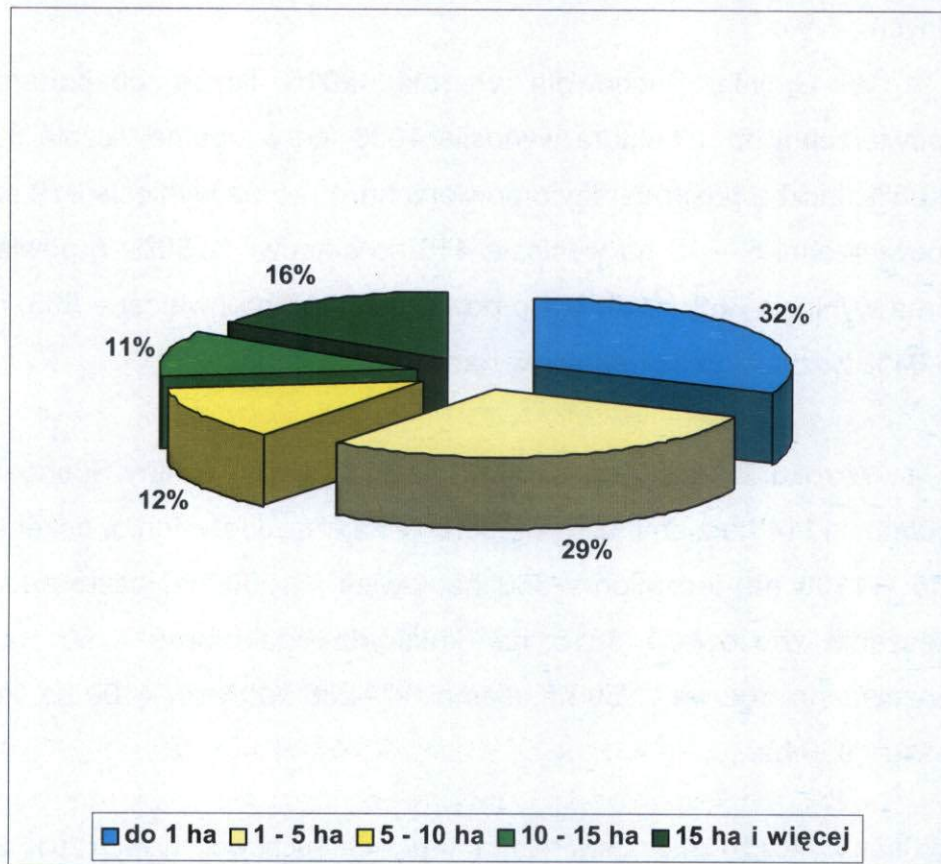
W Gminie Suchowola w roku 2015 liczba gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 hektara wynosiła 1033, co w ogólnej liczbie 3329 stanowi 31,03%. Liczba gospodarstw o powierzchni 1 – 5 ha wyniosła 979 czyli 29,41%; o powierzchni 5 – 10 ha wyniosła 416 co stanowi 12,50%; o powierzchni 10 – 15 ha wyniosła 368 (11,05%); o powierzchni 15 ha i więcej – 533, co stanowiło 16,01% wszystkich gospodarstw rolnych w gminie.

W roku 2015 w granicach administracyjnych Gminy Suchowola obsiano ogółem 11114 ha ziemi. Główne uprawy zajęły odpowiednio: pszenica - 500 ha; żyto - 1100 ha; jęczmień - 360 ha; owies - 1000 ha; pszenżyto - 1070 ha; Mieszanki zbożowe - 3815 ha, kukurydza na ziarno - 50 ha, Mieszanki zbożowo-strączkowe - 150 ha, ziemniaki - 285 ha; tytoń - 100 ha, kukurydza na paszę - 950 ha.

Rysunek 7. Ilość gospodarstw rolnych w gminie Suchowola w roku 2015 ze względu na ich powierzchnię

Rysunek 8. Struktura wielkości gospodarstw rolnych w gminie Suchowola w roku 2015

Na koniec roku 2015 w oborach znajdujących się na terenie Gminy Suchowola znajdowało się 17 774 sztuk bydła w 2764 gospodarstwach rolnych, ilość trzody chlewnej wyniosła 4 638 w 288 gospodarstwach, owiec - 40 sztuk w 2 gospodarstwach, kóz 8 w 3 gospodarstwach.

6. Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna i społeczna

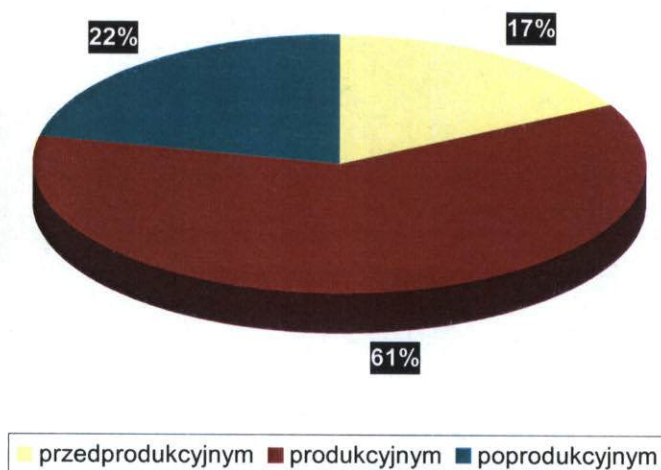
Struktura ludności w gminie Suchowola na tle województwa nie przedstawia się najkorzystniej. W roku 2014 na sto osób w wieku produkcyjnym przypadało 64 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy odsetek ten w województwie wyniósł 58.

W liczbach bezwzględnych sytuacja w gminie w 2014 r. przedstawiała się następująco: z ogólnej liczby ludności (7099), 1232 było w wieku

przedprodukcyjnym, 4333 w wieku produkcyjnym, zaś 1534 w wieku poprodukcyjnym.⁶

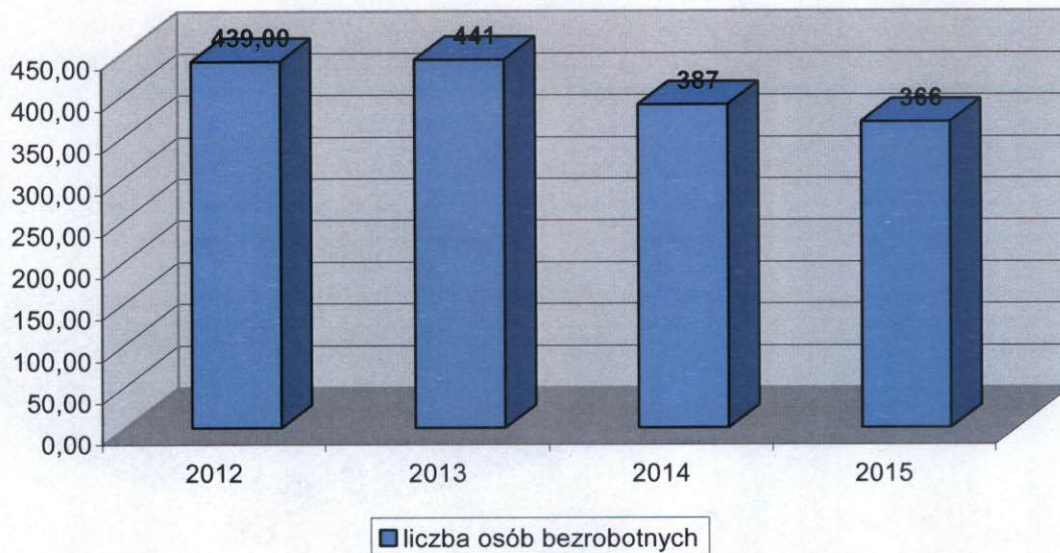
Rysunek 9. Ludność Gminy Suchowola według wyróżnionych kategorii w roku 2014

Od roku 2013 można zaobserwować korzystną tendencję na rynku pracy: spadek bezrobocia wśród mieszkańców Gminy Suchowola. W 2013 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce było zarejestrowanych 441 osoby bezrobotne, które były mieszkańcami Gminy Suchowola. W roku 2014 w Gminie Suchowola bez pracy pozostawało 387 osób. W 2015 roku osób bezrobotnych było 366. Liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Sokółce, którzy są mieszkańcami Gminy Suchowola przedstawia poniższy rysunek.

⁶ Główny Urząd Statystyczny w Białymstoku – „Powierzchnia i ludność w 2014 r.”

Rysunek 10. Liczba osób bezrobotnych - mieszkańców Gminy Suchowola w latach 2012 - 2015

Odsetek bezrobotnych w stosunku do osób czynnych zawodowo przedstawiał się następująco: w roku 2012 liczba bezrobotnych stanowiła w gminie 10,1% ludności czynnej zawodowo. W roku 2013 – 10,1%, natomiast w roku 2014 – 8,9%.

W roku 2012 w gminie na 100 mężczyzn przypadało 103 kobiet, w roku 2013 proporcja ta nie zmieniła się. W roku 2014 owa proporcja zmieniła się i wyniosła 100:102.

Z kategorii składających się na ruch naturalny zostaną omówione cztery: małżeństwa, urodzenia żywe, zgony oraz przyrost naturalny. W pierwszej kolejności skupimy się na liczbach bezwzględnych dotyczących gminy Suchowola. W roku 2012 związkiem małżeńskim połączyło się 35 par, w roku kolejnym liczba zawartych małżeństw spadła do 28, a w kolejnym roku wzrosła do 34. W roku 2012 przyszło na świat 59 dzieci, w roku kolejnym nastąpił wzrost o 7 dzieci, do 66. Natomiast w roku 2014 urodziło się 58 dzieci. W roku 2012 liczba zgonów wyniosła 86, rok później 95, zaś w roku 2014 zmarły 94 osoby. W każdym z rozpatrywanych przedziałów czasowych liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń żywych, stąd przyrost naturalny był ujemny. W roku 2012 liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń żywych o 27, w roku 2013 o 29, a w roku 2014 o 36.

Różnica pomiędzy zameldowaniami na pobyt stały, a wymeldowaniami z pobytu stałego tworzy wskaźnik, jakim jest saldo migracji ludności. W gminie Suchowola w roku 2012 wyniósł on -46, w roku 2013: -52, natomiast w 2014 roku: -56. Wynik ujemny salda wydaje się być stałym trendem związanym z przemieszczaniem się osób do większych ośrodków miejskich wewnątrz powiatu i województwa, a w skali regionalnej z migracją zarobkową i edukacyjną do większych aglomeracji naszego kraju, bądź też za granicę.

Tabela 14. Ruch naturalny w liczbach bezwzględnych w latach 2012 – 2014

	Małżeństwa			Urodzenia żywe			Zgony			Przyrost naturalny		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	6398	5665	6135	11161	10619	11029	11856	12152	11850	-695	-1533	-821
Powiat	395	317	386	607	617	583	851	810	862	-244	-193	-279
Suchowola	35	28	34	59	66	58	86	95	94	-27	-29	-36

Warunki i jakość życia mieszkańców

Edukacją dzieci i młodzieży, a także kształtowaniem życia kulturalnego i sportowego gminy zajmują się lokalne szkoły różnego szczebla. Należą do nich:

- Zespół Szkół w Suchowoli,
- Gimnazjum w Suchowoli,
- Szkoła Podstawowa w Suchowoli,
- Szkoła Podstawowa w Chodorówce Nowej,
- Szkoła Podstawowa w Czerwonce,
- Szkoła Podstawowa w Jatwiezi Dużej,
- Szkoła Podstawowa w Wólce.

Na terenie gminy działa 6 placówek przedszkolnych, z tego 1 przedszkole, które znajduje się w Suchowoli.

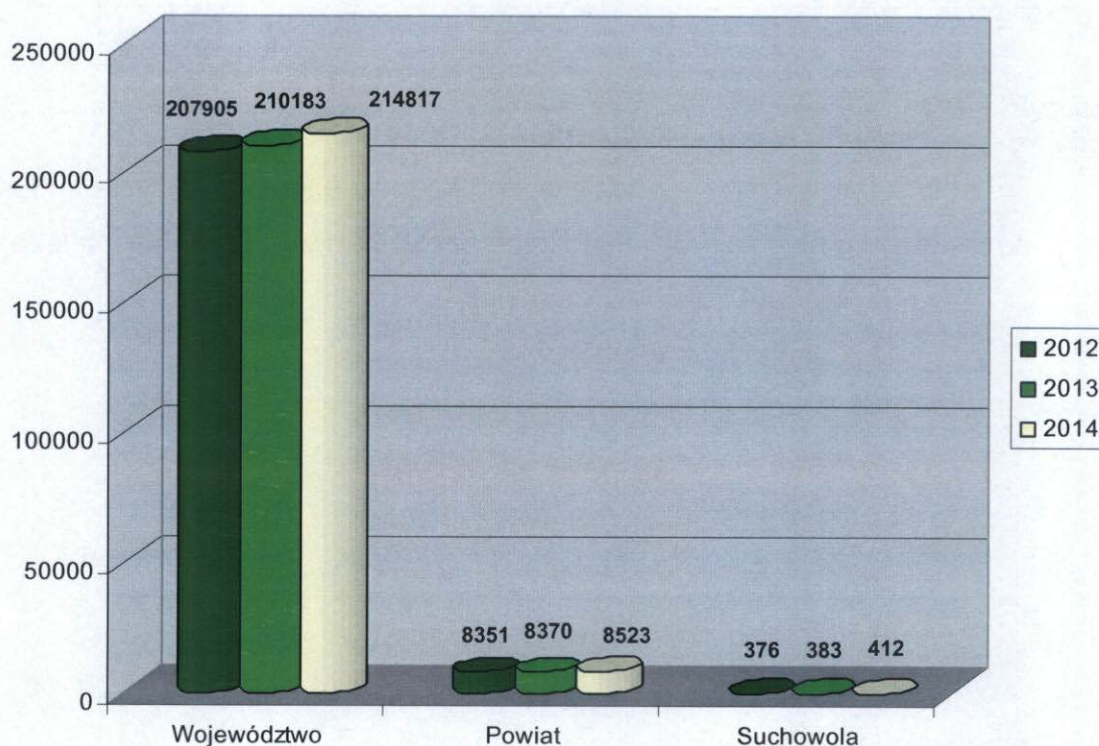
Na terenie gminy działają trzy przychodnie leczenia otwartego oraz dwie apteki, które również zlokalizowane są w Suchowoli. Rolę placówek kultury spełniają: Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Suchowoli, kino na 150 miejsc oraz biblioteka przy Gminnym Ośrodku Kultury, która na koniec 2015 roku dysponowała 20623 woluminami.

Opiekę społeczną na terenie gminy zapewnia Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchowoli. Ośrodek świadczy pomoc na rzecz rodzin zamieszkałych na terenie gminy, które z różnych powodów znalazły się w trudnej sytuacji ekonomicznej, zdrowotnej, bytowej.

Istotnym wskaźnikiem, określającym warunki życia mieszkańców jest zestaw danych ukazujący zasoby mieszkaniowe, stojące do dyspozycji mieszkańców gminy, a także ich porównanie do analogicznych stanów na poziomie powiatu i województwa.

Rynek pracy. W roku 2012 w gminie osób pracujących bez rolnictwa indywidualnego było 376⁷, w roku 2013 nastąpił wzrost do poziomu 383 osób, a w 2014 roku zanotowano kolejny wzrost do 412 osób.

Rysunek 11. Zatrudnienie w gminie, powiecie i województwie w latach 2012 – 2014

Porównując odsetek osób pracujących, nie wliczając rolnictwa indywidualnego, do osób w wieku produkcyjnym, sytuacja w gminie na tle

⁷ dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

powiatu i województwa przedstawia się niekorzystnie. W roku 2012 w gminie ilość osób pracujących stanowiła 8,62% wszystkich osób będących wieku produkcyjnym, w powiecie ten odsetek wyniósł 18,84%, zaś w województwie 27,24%. W roku 2013 ów wskaźnik w gminie wyniósł 8,78%; w powiecie i województwie 19,00% i 27,67%. Rok 2014: gmina – 9,51%; powiat – 19,47%; województwo – 28,43%

Tabela 15. Pracujący w latach 2012 – 2014

	Ogółem			% stosunku do osób w wieku produkcyjnym		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	207905	210183	214817	27,24	27,67	28,43
Powiat	8351	8370	8523	18,84	19,00	19,47
Suchowola	376	383	412	8,62	8,78	9,51

III. Analiza SWOT

Analizę SWOT przedstawiono dla gminy Suchowola w ujęciu syntetycznym. Wyraz SWOT jest skrótem od pierwszych liter angielskich wyrazów: „STRENGTHS” – mocne strony, „WEAKNESSES” – słabe strony, „OPPORTUNITIES” – szanse i „THREATS” – zagrożenia. Uwarunkowania wewnętrzne - „mocne strony” – stanowią silne strony gminy a należycie wykorzystane mogą służyć jej rozwojowi, natomiast uwarunkowania wewnętrzne – „słabe strony”- stanowią słabe strony Gminy i nie wyeliminowane utrudniać będą jej rozwój. Uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności, mogą być czynnikami sprzyjającymi rozwojowi Gminy lub stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Tabela 16. Analiza SWOT – elementy ogólnej diagnozy gminy Suchowola

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - położenie przy ważnych arteriach komunikacyjnych (droga krajowa S8 prowadząca do granicy państwa z Litwą oraz droga wojewódzka nr 670 prowadząca do granicy państwa z Białorusią), - atrakcyjne walory przyrodnicze (położenie w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, duża powierzchnia lasów), liczne szlaki turystyki pieszej, rowerowej (w pobliżu szlaka GreenVelo) i wodnej, - wysoki stopień zwodociągowania Gminy, - selektywna zbiórka odpadów, - Geograficzny Środek Europy, - Miejsce pochodzenia błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki. - Atrakcyjny park miejski - Rozwój życia kulturalnego i sportowego regionu (coroczne imprezy kulturalne sportowe, koła zainteresowań organizowane przez Miejski Ośrodek Kultury, młodzieżowa orkiestra dęta) - Wysoka aktywność seniorów - Współpraca z partnerami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne powiązania komunikacyjne między poszczególnymi jednostkami osadniczymi, w tym część złej jakości i wąskich dróg gminnych i powiatowych, - zły stan techniczny oczyszczalni ścieków, - uboga infrastruktura kanalizacyjna gminy - niewykorzystane obiekty i grunty przeznaczone na cele gospodarcze, - niedostateczna liczba lokalnych podmiotów gospodarczych, - słaby potencjał inwestycyjny lokalnych podmiotów gospodarczych - zubożenie społeczeństwa i wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną, - niezadawalająca baza rekreacyjno – turystyczna, - uboga infrastruktura OZE - brak sieci światłowodowej do odbiorców indywidualnych. - Nie wystarczające działania dla utrzymania małej retencji i efektywnej melioracji.

<ul style="list-style-type: none"> - Liczne nagrody i wyróżnienia z zakresu ochrony środowiska - przynależność do związku komunalnego Gmin „Biebrza”, którego celem jest wspólne rozwiązywanie problemów ochrony środowiska (np. gospodarki odpadami) i innych, ponadlokalnych, - przynależność do Lokalnej Grupy Działania Fundusz Biebrzański, wdrażającego program Leader oraz realizujący Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, - istnienie zbiornika retencyjnego. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - dalsza poprawa atrakcyjności Gminy i Suchowoli - rozwój eko – i agroturystyki oraz turystyki pielgrzymkowej. - rozwój sieci gastronomicznej, bazy turystycznej, - rozwój sportowy i kulturalny gminy - napływ inwestorów, powstawanie nowych miejsc pracy, zmniejszanie się skali bezrobocia i patologii społecznych, - dostęp do środków funduszy strukturalnych i innych środków zewnętrznych umożliwiających rozwój infrastruktury, - aktywizacja terenów wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, - wzrost aktywności lokalnej - rosnący popyt na zdrową żywność, produkty regionalne, - współpraca regionalna i transgraniczna 	<ul style="list-style-type: none"> - uciążliwy pod względem zanieczyszczeń i hałasu transport samochodowy, - przewidywany spadek liczby młodzieży uczącej się na wszystkich szczeblach edukacji, - co raz wyższe nakłady na edukację - emigracja za pracą - wykluczenie komunikacyjne - okresowe podtopienia i susze na użytkach zielonych i polach uprawnych - brak terenów inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne

W wyniku analizy SWOT zostały ustalone główne problemy rozwojowe gminy w następujących obszarach:

1. Główne problemy rozwojowe w obszarze ochrony środowiska:
  - niewystarczający stopień skanalizowania i zwodociągowania Gminy,

- zły stan techniczny oczyszczalni ścieków,
2. Główne problemy rozwojowe w obszarze infrastruktury drogowej i okołodrogowej:
    - zły stan techniczny dróg gminnych i powiatowych oraz dojazdowych do pól
  3. Główne problemy rozwojowe w obszarze oświaty, wychowania i sportu:
    - niewystarczające zaplecze sportowe dla uczniów, wysokie koszty utrzymania szkół – wysoki niż demograficznych w szkołach wiejskich.
  4. Główne problemy rozwojowe w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego:
    - niezadowalająca baza rekreacyjno – turystyczna,
    - brak sieci sprzedaży pamiątek i obsługi turystów- zwłaszcza pielgrzymów.
    - Brak centrum informacji turystycznej
  5. Główne problemy rozwojowe w obszarze aktywności społecznej i gospodarczej:
    - niewykorzystane obiekty i grunty przeznaczone na cele gospodarcze,
    - niedostateczna liczba lokalnych podmiotów gospodarczych,
    - słaby potencjał inwestycyjny lokalnych podmiotów gospodarczych,
    - ubożenie społeczeństwa i wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną,
    - brak programów zapobiegający wykluczeniu społecznemu.

IV. Zadania polegające na poprawie sytuacji na obszarze Gminy Suchowola według hierarchii ważności planowanych inwestycji

1. Zadania polegające na poprawie stanu środowiska naturalnego

Najpoważniejszymi zadaniami polegającymi na poprawie sytuacji na terenie gminy i miasta Suchowola w zakresie ochrony środowiska jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno – ściekowej.

Dla realizacji powyższego koniecznym jest:

- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Suchowoli
- Zwiększenie liczby połączeń do oczyszczalni w Jatwiezi Dużej.
- Modernizacja hydroforni w Leśnikach.
- Modernizacja wodociągów.
- Montaż przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich.
- Montaż kolektorów słonecznych, wymiana kotłów zasypowych-węglowych na ekologiczne, montaż ogniw fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej i domach jednorodzinnych.
- Budowa wodociągu w obrębie wsi: Domuraty, Chmielniki, Podgrodzisk.

2. Zadania polegające na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej

Celem zadań polegających na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej jest polepszenie stanu technicznego dróg w komunikacji lokalnej, między gminnej i ponadlokalnej.

Dla realizacji powyższego koniecznym jest:

- Modernizacja dróg powiatowych:
Podhorodnianka- Horodnianka, Ciemne- Ostrówek (1349B), Domuraty- Zwierzyniec (1340B), Domuraty- Chmielniki- Zwierzyniec (1343B), do wsi Okopy (1338B), Dryga- Trzyrzecze (1335B), S8- Kiersnówka (1342B), Olszanka- Kopciówka (1332B), Suchowola- Czerwonka (1337B), Wólka- Piątak (1333B), Czerwonka- Pokośno (1336B).
- Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Miasta Suchowola przez wyłożenie masy bitumicznej lub budowę chodników- ul.

Kasztanowa, Nowozielona, 3 Maja, Kupiecka, Goniądzka, Zielona, Siewna, Gruntowa, Polna, Szkolna

- Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Gminy Suchowola:

-drogi dojazdowe do osad: Pokośno (103477B), Brukowo (103474B), Morgi (103476B), Połomin (103462B), Leszczany (103479B, 103460B), Grodzisk (103458B), Głęboczyzna (103480B), Ostrówek (103503B), Krzywa (103504B), Sucha Góra, Hołodolina (103498B).

-gminne szlaki komunikacyjne: Wólka- Hołodolina (103498B), Hołodolina- Połomin (103463B), Olszanka- Hołodolina (103497B), Piątek- Hołodolina (103497B)

- Modernizacja dróg dojazdowych do pól.

3. Zadanie polegające na zachowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego.

- Budowa muzeum ks. Jerzego Popiełuszki
- Budowa szlaku pielgrzymkowego śladami ks. Jerzego Popiełuszki- Suchowola- Okopy
- Propagowanie sylwetki błogosławionego ks. Jerzego w środowisku lokalnym, regionie i kraju.
- Opracowanie publikacji związanej z historią gminy Suchowola

4. Zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych

Stwarzanie warunków uatrakcyjniających pobyt oraz rozbudowa infrastruktury służącej uprawianiu aktywnych form turystyki przyczynić się może do przyciągnięcia turystów na teren gminy. Ponadto, zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno – rekreacyjno – sportowych przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Suchowola. Ponadto sukcesy sportowe uczniów z terenu gminy Suchowola niosą ze sobą potrzebę rozbudowy bazy sportowej:

Dla realizacji powyższego koniecznym jest:

- Budowa boiska lekkoatletycznego przez Gimnazjum i Zespole Szkół w Suchowoli.
- Stworzenie centrum informacji turystycznej w Suchowoli.
- Budowa placu zabaw w parku miejskim.
- Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Bagien Bachmackich
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej na terenie zalewu w Karpowiczach.
- Modernizacja zdegradowanych obiektów na świetlice wiejskie, środowiskowe lub kluby integracji społecznej

5. Zadania polegające na poprawie polityki gospodarczej i społecznej gminy.

- Udostępnianie terenów pod inwestycje tworzące nowe miejsca pracy
- Ulgi podatkowe dla inwestorów i osób zakładających własną działalność gospodarczą.
- Działania zmniejszające wykluczenie społeczne mieszkańców
- Rozbudzanie aktywnej integracji oraz aktywności społecznej wśród mieszkańców
- Aktywna integracja seniorów
- Wdrażanie programu mieszkalnictwa społecznego
- Budowa parkingu przy parafii w Hołodolinie.
- Stworzenie domu seniora wraz z zapleczem rehabilitacyjno- leczniczym w Jatwiezi Dużej.
- Uruchomienie świetlic wiejskich min. w Wólce, Pokośnym, Domuratach.

V. Realizacja zadań i projektów

Planowane przedsięwzięcia na lata 2015 – 2020

Jednym z priorytetowych działań podejmowanych przez gminę jest propagowanie sylwetki błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki oraz stworzenie dogodnych warunków to umożliwiających. Budowa muzeum pamięci o ks. Jerzym, współpracę z parafią oraz lokalnymi przedsiębiorcami by rozwijać organizację ruchu pielgrzymkowego.

W wykazie wieloletnich programów i zadań inwestycyjnych Gminy Suchowola w dalszym ciągu istotną rolę zajmują kwestie modernizacji dróg gminnych i powiatowych.

Przejawem dbałości o ochronę środowiska naturalnego, wprowadzaniem oszczędności wydatkowaniu energii elektrycznej jest montaż kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych oraz wymiany pieców z węglowych na niskoemisyjne. Ważnym aspektem jest również modernizacja oczyszczalni ścieków by sprostać nowym wymaganiom unijnym od 2017 roku, montaż przydomowych oczyszczalni ścieków, dokończenie wodociągowania gminy oraz modernizacja sieci wodociągowej.

Ponadto poprawa infrastruktury społecznej przez uruchomienie domu seniora oraz świetlic wiejskich.

Realizacja w/w przedsięwzięć będzie możliwa przez aktywne włączenie się w pozyskiwanie środków zew. z programów unijnych oraz krajowych.

Tabela 17. Wykaz zadań inwestycyjnych oraz środków na ich realizację w latach 2015 - 2020 r.

Lp	Nazwa przedsięwzięcia	Lata realizacji		Wartość kosztorysowa (zł)	Źródła finansowania (zł)			
		rozpocz.	zakoń.		budżet gminy	środki UE	budżet państwa	inne
1	Budowa boiska lekkoatletycznego przy Zespole Szkół w Suchowoli	2015	2016	711 000 zł	431 000	---	280 000 Ministerstwo Sportu	---
2	Przebudowa dróg powiatowych: Domuraty – Zwierzyniec (DP 1340B); Okopy- DP 1338B	2017	2018	2 966 792	424 053	1 887 768	---	398 710 Powiat Sokólski 256 261 Dąbrowa Białostocka
3	Przebudowa dróg powiatowych: Ciemne-Ostrówek (DP 1349B)	2017	2018	1 701 881	412 650	1 082 906	---	206 325 Powiat Sokólski
4	Przebudowa dróg powiatowych: Chmielówka-Chmielniki- Zwierzyniec Wielki (DP 1343B);	2017	2017	6 000 000	820 000	-	3 000 000 Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych	1 000 000 Powiat Sokólski 1 180 000 Gm. Dąbrowa Biał.
5	Integracja dróg gminnych i powiatowych z siecią krajową: Dryga-Trzyrzecze- Krzywa, Goniądzka, Kupiecka, 3	2015	2015	3 600 000	1 500 000	---	1 800 000 Wojewoda Podlaski- Narodowy program	350 000 Powiat Sokólski

Maja	2015	2020	3 000 000	550 000zł	1 900 000 PROW	Przebudowy Dróg Lokalnych	550 000 Centrom
6 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno – ściekowej na terenie gminy Suchowola. Wodociąg Domuraty-Chmielniki- Podgrodzisk	2015	2020	3 000 000	550 000zł	1 900 000 PROW	-	550 000 Centrom
7 Montaż kolektorów słonecznych na terenie Gminy Suchowola- etap I	2015	2015	1 140 000	200 000	751 000 PROW		180 000 Wpłata mieszkańców
8 Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Miasta Suchowola: Zielona, Gruntowa, Siewna, Nowozielona, Kasztanowa	2016	2016	1 100 000	510 000		510 000 Środki Wojewody Podlaskiego w ramach „Schetyńówek”	
9 Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Gminy Suchowola: Wólka- Hołodolina (DG 103498B) Olszanka- Hołodolina (103497B) Hołodolina- Połomin (103463B) Głęboczyzna (103480B) Brukowo (103474B) Morgi (103476)	2017	2019	2 741 904	1 014 504	1 727 400	-	-

164

	Połomin (103462B) Leszczany (103479B) Pokošno (103477B)	2016	2018	5 600 000	-	4 760 000 RPO	-	840 000 Wpłaty mieszkańców
10	Realizacja programu Gospodarki Niskoemisyjnej: Montaż kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych na terenie gminy Suchowola etap II (350 szt)	2016	2018	5 600 000	-	4 760 000 RPO	-	840 000 Wpłaty mieszkańców
11	Realizacja programu Gospodarki Niskoemisyjnej- wymiana kotłów zaspowowych- węglowych na niskoemisyjne.	2016	2020	1 800 000	-	1 530 000 RPO	-	270 000 wpłaty mieszkańców
12	I Realizacja programu Gospodarki Niskoemisyjnej nсталacja OZE (fotowoltaika, pompy ciepla, kotły na pellet) na budynkach użyteczności publicznej	2016	2018	1 500 000	225 000	1 225 000 RPO	-	-
13	Modernizacja oświetlenie ulicznego	2016	2020	300 000	45 000 zł	255 000 RPO działanie 5.4	-	-
14	Wykonanie połączeń ulicy Młodych z Fabryczną oraz	2018	2020	1 000 000	500 000	500 000 Narodowy Program	-	-

	Kasztanowej z Piaskową i Sportową,							Przebudowy Dróg Lokalnych	
15	Budowa parkingu przy kościele w Hołodolinie	2016	2018	220 000	80 014	139 986 PROW			
16	Budowa placu zabaw w parku miejskim	2016	2018	205 000	30 750	174 250 Leader			

VI. Powiązania projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa.

Projekty rozwoju dróg mają na celu modernizację dróg gminnych i powiatowych. Mieszczą się one w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego i odpowiadają na cel strategicznego 2 **Powiązania Krajowe i Międzynarodowe**. Odnosi się również do Celu operacyjnego 2.5 **Podniesienie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu**. Jest również powiązanie Strategią Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015-2022 tj. z **Celem I- Dostępność Powiatu z zadaniem 2- Wzmocnienie lokalnego partnerstwa samorządów na rzecz usprawnień komunikacyjnych sieci dróg powiatowych**; oraz zadaniem 1- **Wydajna sieć dróg powiatowych impulsem rozwoju gospodarczego i społecznego**.

Ponadto planowane inwestycje w kapitał ludzki, związane z aktywizacją społeczną, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu wpisują się do celu strategicznego 3: **Jakość życia** w zakresie realizacji celu operacyjnego 3.2 **Poprawa spójności społecznej** Strategii Województwa Podlaskiego **oraz do Celu głównego 1: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości i zwiększenie dostępności infrastruktury społecznej, kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, związanej z ochroną środowiska, dostosowaniem infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni** Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Fundusz Biebrzański.

Jednocześnie planowane inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii w postaci kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych mieszczą się w celu operacyjnym 1.5 **Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych** w ramach strategii Województwa Podlaskiego.

Planowane w/w przedsięwzięcia oraz te z zakresu infrastruktury turystycznej, w szczególności budowa muzeum błogostawionego ks. Jerzego Popiełuszki, wpisuje się w cel horyzontalny Strategii Województwa Podlaskiego

Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.

W tym znaczeniu wszelkie inwestycje planowane w Strategii Gminy Suchowola na lata 2015 – 2020 pozostają w zgodzie z zapisami Strategii Rozwoju Powiatu Sokólskiego w sferze modernizacji dróg oraz Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego tak w warstwie infrastrukturalnej, jak i kwestii wykorzystania zasobów środowiska i tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości.

W zakresie infrastruktury społecznej i zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego Strategia Rozwoju Gminy Suchowola jest spójna z LSR LGD Fundusz Biebrzański.

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Strategii Rozwoju Gminy Suchowola

Wskaźniki osiągnięć – zgodnie z wymogami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego oraz jego Uszczegółowieniem zostały określone w podziale na dwie kategorie: wskaźniki produktu oraz wskaźniki rezultatu.

Zadania polegające na poprawie stanu środowiska przyrodniczego

Produkty:

1. Długość wybudowanej sieci wodociągowej
2. Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej
3. Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej
4. Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej
5. Liczba zmodernizowanych kotłowni z węglowej na zasilaną biomasą

Rezultaty:

1. Liczba osób korzystających z podłączenia do wybudowanej sieci wodociągowej
2. Liczba osób korzystających z podłączenia do wybudowanej sieci kanalizacyjnej
3. Zapewnienie właściwej formy ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej
4. Poprawa warunków życia mieszkańców
5. Możliwość produkcji zdrowej żywności
6. Zmniejszenie zagrożenia zarażenia się bakteriami chorobotwórczymi oraz pasożytami przez mieszkańców gminy oraz zwierząt gospodarskich.

Zadania polegające na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej

Produkty:

1. Długość wybudowanych dróg gminnych
2. Długość przebudowanych dróg gminnych

Rezultaty:

1. Oszczędność czasu w przewozach pasażerskich
2. Oszczędność czasu w przewozach towarowych
3. Poprawa bezpieczeństwa
4. Rozwój turystyki i gospodarki
5. Zmniejszenie nakładów ekonomicznych na utrzymanie dróg
6. Poprawa komunikacji lokalnej, międzygminnej i ponadlokalnej
7. Powierzchnia terenów inwestycyjnych i produkcji rolnej, które stały się dostępne po modernizacji dróg gminnych

Zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych**Produkty:**

1. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych
2. Liczba zrewitalizowanych obszarów
3. Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów

Rezultaty:

1. Liczba turystów korzystających z wytworzonych/ zmodernizowanych produktów turystycznych
2. Lepszy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży
3. Podniesienie warunków nauczania
4. Umożliwienie miejscowej społeczności i turystom korzystania z boisk szkolnych do zajęć sportowych

VIII. Plan finansowy na lata 2015 – 2020

1. Wykonanie budżetów gminy Suchowola w latach 2008 – 2014

Analizę finansową Gminy Suchowola sporządzono w oparciu o następujące dokumenty:

- roczne sprawozdania z wykonania planu dochodów budżetowych,
- roczne sprawozdania z wykonania planu wydatków budżetowych.

Do podstawowych kategorii finansowych jednostek samorządu terytorialnego zaliczają się wielkości charakteryzujące w sposób ogólny budżety tych jednostek i zgodnie z art. 165 ustawy o finansach publicznych są to dochody, wydatki, przychody oraz rozchody.

Ogólny obraz kształtowania się poszczególnych kategorii finansowych Gminy Suchowola przedstawia tabela nr 18

Tabela 18. Wykonanie budżetu gminy Suchowola w zł według sprawozdań za lata 2008 – 2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011
1	Dochody ogółem	19 551 630,29	21 248 004,50	19 366 500,77	20 463 555,00
2	Wydatki ogółem	19 014 254,78	23 153 833,64	23 948 893,28	23 466 139,00
	- wydatki bieżące	17 236 868,15	17 469 580,14	18 239 258,82	17 317 448,00
	- wydatki inwestycyjne	1 777 386,63	5 684 253,50	5 709 634,46	6 148 691,00
3	Wynik finansowy	537 375,51	-1 905 829,14	-4 582 392,51	-3 002 584,00
4	Kredyty i pożyczki	783 137,31	661 757,40	838 372,00	2 041 596,00
	- spłata rat pożyczek i kredytów	689 750,00	579 852,00	483 140,20	1 517 698,00
	- spłata odsetek	93 387,31	81 905,40	355 231,80	523 898,00
5	Umorzone pożyczki	80 600,00	0,00	0,00	0,00
6	Kwota udzielonych poręczeń	0,00	0,00	0,00	0,00

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1	Dochody ogółem	21 370 716,32	21 184 393,72	22 174 971,89
2	Wydatki ogółem	19 020 916,20	19 227 167,72	21 994 259,12
	- wydatki bieżące	18 473 442,88	18 600 772,20	18 907 405,24
	- wydatki inwestycyjne	547 473,32	626 395,52	3 086 853,88
3	Wynik finansowy	2 349 800,12	1 957 226,00	180 712,77
4	Kredyty i pożyczki	2 913 792,58	2 932 888,33	1 606 072,64
	- spłata rat pożyczek i kredytów	2 313 088,18	2 560 234,00	1 350 069,95
	- spłata odsetek	600 704,40	372 654,33	256 002,69
5	Umorzone pożyczki	0,00	75 000,00	0,00
6	Kwota udzielonych poręczeń	0,00	0,00	0,00

Źródło: Urząd Miejski w Suchowoli

Z porównania danych zaprezentowanych w powyższej tabeli, wynika, że w badanym okresie realizacja poszczególnych kategorii finansowych przebiegała równomiernie. Najwyższy poziom dochodów gmina osiągnęła w roku 2014. W poszczególnych latach realizacja dochodów wyglądała następująco:

1. w roku 2008 – 19 551 630,29 zł;
2. w roku 2009 – 21 248 004,50 zł, tj. 109% wykonania dochodów w roku 2008;
3. w roku 2010 – 19 366 500,77 zł, tj. 91% wykonania dochodów w roku 2009;
4. w roku 2011 – 20 463 555,00 zł, tj. 106% wykonania dochodów w roku 2010.
5. w roku 2012 – 21 370 716,32 zł, tj. 104% wykonania dochodów w roku 2011.
6. w roku 2013 – 21 184 393,72 zł, tj. 99% wykonania dochodów w roku 2012.
7. w roku 2014 – 22 174 971,89 zł, tj. 105% wykonania dochodów w roku 2013.

Najwyższy poziom wydatków budżetowych gmina osiągnęła w 2010 roku.

W analizowanym okresie wykonanie wydatków przedstawia się następująco:

1. w roku 2008 – 19 014 254,78 zł;
2. w roku 2009 – 23 153 833,64 zł, tj. 122% wykonania wydatków w roku 2008;
3. w roku 2010 – 23 948 893,28 zł, tj. 103% wykonania wydatków w roku 2009;
4. w roku 2011 - 23 466 139,00 zł, tj. 98% wykonania dochodów w roku 2010.
5. w roku 2012 - 19 020 916,20 zł, tj. 81% wykonania dochodów w roku 2011.
6. w roku 2013 - 19 227 167,72 zł, tj. 101% wykonania dochodów w roku 2012.
7. w roku 2014 - 21 994 259,12 zł, tj. 114% wykonania dochodów w roku 2013.

Udział procentowy wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

1. w roku 2008 – 9%,
2. w roku 2009 – 25%,
3. w roku 2010 – 24%,
4. w roku 2011 – 26%,
5. w roku 2012 – 3%,
6. w roku 2013 – 3%,
7. w roku 2014 – 14%.

W analizowanym okresie Gmina Suchowola uzyskała następujące wyniki finansowe:

1. w roku 2008 – nadwyżkę, w wysokości 537 375,51 zł,
2. w roku 2009 – deficyt, w wysokości 365 383 zł,
3. w roku 2010 – deficyt, w wysokości 4 582 392,51zł,
4. w roku 2011 - deficyt, w wysokości 3 002 584,00 zł.
5. w roku 2012 - nadwyżkę, w wysokości 2 349 800,12 zł.
6. w roku 2013 - nadwyżkę, w wysokości 1 957 226,00 zł.
7. w roku 2014 - nadwyżkę, w wysokości 180 712,77 zł.

Deficyt budżetowy sfinansowany został przychodami z tytułu: kredytu, pożyczki na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz nadwyżki budżetu z lat ubiegłych. Relacja wyniku finansowego do dochodów wyniosła, w poszczególnych latach badanego okresu, odpowiednio:

1. w roku 2008: 2,75%,
2. w roku 2009: - 8,97%,
3. w roku 2010: -23,66 %,
4. w roku 2011: - 14,67%,
5. w roku 2012: 10,99%,
6. w roku 2013:9,23%,
7. w roku 2014: 0,81%.

2. Prognozowana sytuacja finansowa gminy Suchowola na lata 2014 – 2020.

Projekcja potencjału gminy Suchowola ma na celu oszacowanie możliwości samorządu w zakresie finansowania zamierzonych inwestycji. W celu wykreowania tych wielkości konieczne jest przeprowadzenie analizy ex ante obejmującej kilka etapów. I tak:

1. projekcja **nadwyżki operacyjnej** – nadwyżka operacyjna stanowi różnicę między dochodami a wydatkami bieżącymi; wysokość tej kwoty wskazuje na zdolność jednostki do samodzielnego regulowania zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz finansowania inwestycji,
2. projekcja **wolnych środków na inwestycje** – tj. środków dostępnych na inwestycje; stanowi różnicę między nadwyżką operacyjną a wydatkami na spłatę zadłużenia,
3. projekcja **możliwości inwestycyjnych** - określenie tych możliwości pozwala ocenić, czy samorząd może sfinansować swoje zamierzenia inwestycyjne bez zewnętrznych źródeł zasilania, zostały one wyznaczone jako różnica między wolnymi środkami na inwestycje a planowanymi do poniesienia wydatkami inwestycyjnymi.

Projekcja nadwyżki operacyjnej

W tabeli 19 przedstawiono projekcję nadwyżki operacyjnej Gminy Suchowola na lata 2008 – 2015. Prognozę kształtowania się nadwyżki operacyjnej sporządzono w oparciu o następujące dane i założenia:

1. dochody ogółem:

- na rok 2014 przyjęto zgodnie z wykonaniem,
- na lata 2015 – 2020 - zgodnie z założeniami potencjalnej możliwości zaciągnięcia kredytów inwestycyjnych i hipotetycznej prognozie kwoty długu i spłat w okresie referencyjnym.

Należy tu zaakcentować, że łączna wysokość dochodów, ze względu na dotacje, subwencje i udziały w podatku PIT, zależna jest głównie od organów państwa tworzących i zmieniających system finansowy samorządów, a także od sytuacji gospodarczej kraju, która ma wpływ na decyzje ekonomiczne tych organów oraz na wielkości pozostałych dochodów.

2. wydatki bieżące:

- na rok 2014 przyjęto zgodnie z wykonaniem,
 - na lata 2015 – 2020 – przyjęto, z założeniem wzrostu o średnio ok. 1% rocznie, tj. zgodnie z zaobserwowaną tendencją z okresu 2008-2014.

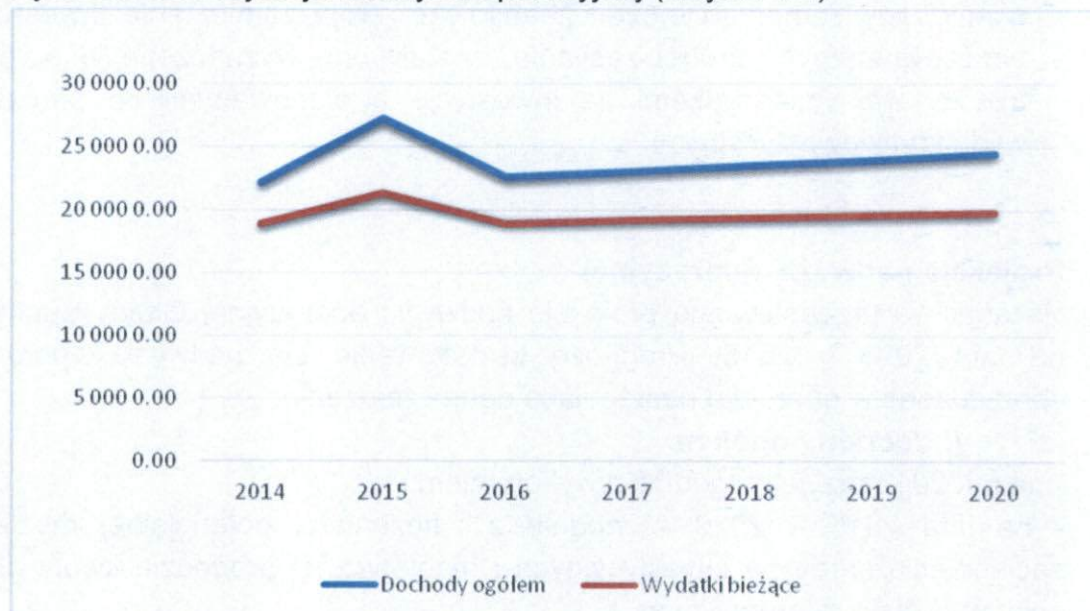
Wysokość tych wydatków wynika w znacznym zakresie z tzw. „wydatków sztywnych”, których realizacja jest obowiązkowa, stosownie do obowiązującego jednostki samorządu terytorialnego systemu finansowego – dopiero zmiana tego systemu może to zmienić.

Oceniając uzyskane wyniki w wierszu „nadwyżka operacyjna” można stwierdzić, że samorząd posiada znaczny potencjał finansowy, jaki może przeznaczyć z własnych środków budżetowych na inwestycje i spłatę zobowiązań. I tak potencjał ten kształtuje się następująco:

- w 2014 r. – **3 267 566,65** zł,
- w 2015 r. – **5 827 673,00** zł,
- w 2016 r. – **3 521 992,04** zł,
- w 2017 r. – **3 783 396,67** zł,
- w 2018 r. – **4 051 939,04** zł,
- w 2019 r. – **4 327 781,01** zł,
- w 2020 r. – **4 611 087,85** zł,

Rysunek nr 12 obrazuje graficznie projekcję nadwyżki operacyjnej; mieści się ona w obszarze między liniami oznaczającymi serie danych.

Rysunek 12. Projekcja nadwyżki operacyjnej (w tys. PLN)

Projekcja wolnych środków na inwestycje

W tabeli 20 przedstawiono projekcję wolnych środków na inwestycje. Kwota ta wskazuje jakimi środkami może dysponować samorząd – w poszczególnych latach projekcji - na realizację planów inwestycyjnych. Przy projekcji wolnych środków na inwestycje uwzględniono konieczność spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Kwoty wynikające z tych zobowiązań ujęte są w wierszu „spłata zobowiązań”. Regulowanie zobowiązań finansowych ma charakter płatności sztywnych, stąd w projekcji wolnych środków na inwestycje konieczne jest ich uwzględnienie. Do wyliczeń przyjęto rozchody budżetu z tytułu spłaty kredytów i pożyczek przedstawione w „Prognozie kwoty długu i spłat na rok 2008 i lata następne”, stanowiącej załącznik do uchwały budżetowej.

Kategoria ta stanowi więc nadwyżkę środków budżetowych, którą gmina może potencjalnie wygospodarować po zabezpieczeniu środków na wydatki bieżące i spłatę zobowiązań.

Wyniki przedstawione w tabeli nr 20 wskazują, że w okresie projekcji, po zabezpieczeniu środków na spłatę zobowiązań, wolne środki na inwestycje będą kształtowały się następująco:

- w 2014 r. – **1 917 496,70** zł,
- w 2015 r. – **4 007 267,00** zł,
- w 2016 r. – **1 701 586,04** zł,
- w 2017 r. – **1 962 990,67** zł,
- w 2018 r. – **2 231 533,04** zł,
- w 2019 r. – **2 507 375,01** zł,
- w 2020 r. – **2 790 681,85** zł.

Projekcja możliwości inwestycyjnych

Wykreowanie kategorii „możliwości inwestycyjne” daje odpowiedź na pytanie, czy samorząd - w ramach własnych możliwości budżetowych - jest w stanie zrealizować zaplanowany wieloletni program inwestycyjny. Wartość tej kategorii została wyznaczona jako różnica między wolnymi środkami na inwestycje a kwotą przeznaczoną na realizację inwestycji zaplanowanych w WPI na lata 2014 – 2020 – „inwestycje zaplanowane”.

Jednocześnie kategoria ta zawiera w sobie następującą informację:

- dodatnia wartość oznacza, że samorząd może przeznaczyć na wydatki inwestycyjne więcej środków finansowych niż przewiduje w WPI, i kwota ta jest równa wartości bezwzględnej tej kategorii,
- ujemna wartość wskazuje, że samorząd nie dysponuje wystarczającą ilością środków na sfinansowanie inwestycji, i brak ten odpowiada wartości bezwzględnej tej kategorii.

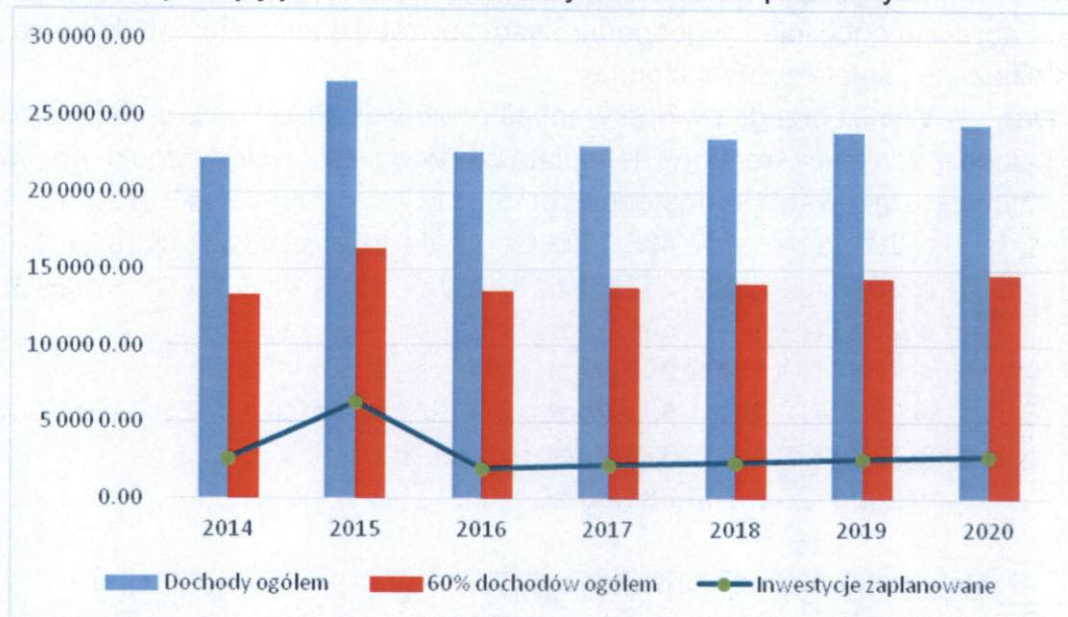
Z obliczeń zaprezentowanych w tabeli nr 21 wynika, że Gmina Suchowola w okresie projekcji nie zrealizuje swoich zamierzeń inwestycyjnych w latach 2014 – 2020 bez zewnętrznych źródeł finansowania. Brak własnych

środków finansowych oszacowano na kwoty: **712 863,18 zł** (rok 2014), **2 299 542,00 zł** (rok 2015), **298 413,96 zł** (rok 2016), **237 009,33 zł** (rok 2017), **168 466,96 zł** (rok 2018), **92 624,99 zł** (rok 2019), **9 318,15 zł** (rok 2020). Aby zrealizować w tym okresie planowane zadania inwestycyjne niezbędne będzie więc zaciągnięcie przez samorząd zobowiązań zwrotnych, np. kredyty, emisja obligacji komunalnych, ewentualnie uzyskanie dofinansowania z innych źródeł.

Rysunek 13. obrazuje stosunek wielkości zaplanowanych inwestycji do ograniczeń finansowych samorządu, wynikających z art.170 ustawy o finansach publicznych, tj. łączna kwota długu samorządu nie może przekroczyć na koniec roku budżetowego 60% dochodów.

Rysunek 13. Stosunek wielkości inwestycji zaplanowanych do ograniczeń wynikających z art. 170 ustawy o finansach publicznych

Na podstawie przeprowadzonej projekcji, zilustrowanej na powyższym wykresie, można stwierdzić, że zakładana przez Gminę wysokość nakładów finansowych na inwestycje w całym okresie projekcji mieści się w limicie ograniczeń wynikających z przywołanego artykułu ustawy o finansach publicznych. Oznacza to, że jednostka może zaciągać zobowiązania na realizację planowanych inwestycji bez naruszania przepisów ustawy o finansach publicznych. W przypadku uzyskania przez samorząd środków bezzwrotnych na dofinansowanie inwestycji – relacja powyższa będzie korzystniejsza. Należy zaakcentować, że ograniczenia dotyczące możliwości zadłużania się samorządów nie dotyczą zobowiązań podejmowanych w celu prefinansowania inwestycji realizowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności.

Tabela 19. Projekcja nadwyżki operacyjnej (w PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
1	Dochody ogółem	22 174 971,89	27 225 151,00	22 618 471,33	23 070 840,75
2	Wydatki bieżące	18 907 405,24	21 397 478,00	19 096 479,29	19 287 444,09
3	Nadwyżka operacyjna (1-2)	3 267 566,65	5 827 673,00	3 521 992,04	3 783 396,67

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	Dochody ogółem	23 532 257,57	24 002 902,72	24 482 960,78
2	Wydatki bieżące	19 480 318,53	19 675 121,71	19 871 872,93
3	Nadwyżka operacyjna (1-2)	4 051 939,04	4 327 781,01	4 611 087,85

Tabela 20. Projekcja wolnych środków na inwestycje (w PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
1	Nadwyżka operacyjna	3 267 566,65	5 827 673,00	3 521 992,04	3 783 396,67
2	Splata zobowiązań	1 350 069,95	1 820 406,00	1 820 406,00	1 820 406,00
3	Wolne środki na inwestycje (1-2)	1 917 496,70	4 007 267,00	1 701 586,04	1 962 990,67

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	Nadwyżka operacyjna	4 051 939,04	4 327 781,01	4 611 087,85
2	Splata zobowiązań	1 820 406,00	1 820 406,00	1 820 406,00
3	Wolne środki na inwestycje (1-2)	2 231 533,04	2 507 375,01	2 790 681,85

Tabela 21. Projekcja możliwości inwestycyjnych (w PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
1	Wolne środki na inwestycje	1 917 496,70	4 007 267,00	1 701 586,04	1 962 990,67
2	Inwestycje zaplanowane	2 630 359,88	6 306 809,00	2 000 000,00	2 200 000,00
3	Możliwości inwestycje (1-2)	-712 863,18	-2 299 542,00	-298 413,96	-237 009,33

Lp.	Wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	Wolne środki na inwestycje	2 231 533,04	2 507 375,01	2 790 681,85
2	Inwestycje zaplanowane	2 400 000,00	2 600 000,00	2 800 000,00
3	Możliwości inwestycje (1-2)	-168 466,96	-92 624,99	-9 318,15

IX. System wdrażania

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Suchowola można podzielić na następujące etapy:

1. uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy Suchowola przez Radę Miejską w Suchowoli,
2. przygotowanie fiszek projektowych i dokumentacji wymaganej prawem w celu aplikowania o wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
3. złożenie wniosków w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego,
4. po zaakceptowaniu wniosków do współfinansowania z EFRR, EFS i PROW podpisanie umowy dofinansowania przez Marszałka Województwa.
5. uruchomienie procedury przetargowej i wyłonienie wykonawcy inwestycji,
6. zawarcie umowy z wykonawcą wyłonionym w drodze przetargu,
7. zarządzanie kontraktem,
8. przygotowanie i weryfikacja wniosków o refundację wydatków oraz przepływ środków finansowych,
9. monitorowanie i raportowanie,
10. ocena programu,
11. rozpowszechnianie wyników i promocja projektów w gminie.

Podręcznik wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014 - 2020 przewiduje procedurę opracowania i uchwalania Strategii Rozwoju Gminy, która została wypełniona przez władze Gminy Suchowola. W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Gminy Suchowola zostały wyspecyfikowane zadania inwestycyjne do realizacji w nadchodzącym czasie.

Przygotowanie wniosków wraz z wymaganymi załącznikami musi być zgodne z wymaganiami przewidzianymi w ogłoszeniu o naborze projektów.

Propozycje projektów muszą zostać przygotowane w formie standardowego wniosku aplikacyjnego.

Procedura taka sprzyjać będzie merytorycznej kontroli jakości projektów oraz pozwoli na wychwycenie i poprawienie ewentualnych nieprawidłowości.

Etap zbierania wniosków, poddawania ich ocenie, wyłanianie projektów do realizacji oraz podpisywania umów z beneficjentami końcowymi odbywa się na szczeblu wojewódzkim.

W przypadku zaaprobowania wniosków przygotowanych przez Gminę Suchowola i podpisania umowy przez Marszałka Województwa nastąpi etap wyłaniania wykonawcy w drodze przetargu oraz podpisanie umowy z wykonawcą (szczegółowo proces ten wraz z procedurą odwoławczą opisuje „Podręcznik wdrażania RPOWP”, zaś podstawą prawną jest Ustawa o zamówieniach publicznych).

Zarządzanie kontraktem, zwłaszcza w przypadku dużych inwestycji wymaga zatrudnienia Menadżera kontraktu. Do jego obowiązków zaliczyć można:

- administrowanie kontraktem zawartym pomiędzy instytucją kontraktującą a wykonawcą na podstawie warunków kontraktowych spełniających wymogi polskiego prawa,
- spełnianie funkcji inspektora nadzoru inwestorskiego zgodnie z polskim prawem budowlanym.

Wymogi formalne dotyczące wniosków o refundację wydatków są ściśle określone i obejmują poniższy zakres spraw:

- wnioski o refundację wydatków są sporządzane na odpowiednich formularzach,
- do wniosku powinny zostać załączone potwierdzone za zgodność z oryginałem kopie zapłaconych faktur i/lub innych dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej,
- ewentualne dochody,
- wniosek o refundację wydatków powinien ujmować tylko wydatki kwalifikowane,
- zgodność wydatku z zapisami umowy,
- wydatki powinny być dokonywane zgodnie z celami pomocy oraz zgodnie z przepisami prawa polskiego i wspólnotowego.

Wypada podkreślić, że monitoring Strategii Rozwoju Gminy opierać się będzie na zbieraniu danych z postępu prac w okresach rocznych.

Ocena realizacji Strategii będzie się opierać na informacjach zebranych w trakcie jego realizacji i będzie dotyczyła osiągniętych celów na poziomie gminy w odniesieniu do założonych w Strategii Rozwoju Gminy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. Analiza realizacji zadań dokonywana będzie za pomocą wskaźników przypisanych do konkretnych zadań. Na podstawie analizy wykonania zadań zostanie dokonana ocena stopni osiągnięcia celów Strategii wyrażając go w ujęciu procentowym.

Rozpowszechnianie wyników oceny będzie polegało na udostępnieniu ich społeczności lokalnej za pośrednictwem dostępnych narzędzi komunikacji społecznej, przewidzianych również w podrozdziale dotyczącym promocji Strategii.

X. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

1. System monitorowania

Za proces monitorowania i raportowania odpowiada Burmistrz Suchowoli, zaś za zgromadzenie danych, obrazujących efekty rzeczowe, związane z wdrażaniem Strategii odpowiedzialny będzie Referat Gospodarczy. Za monitorowanie wydatków odpowiada Skarbnik Gminy wraz z Referatem Finansowym. Monitorowanie efektów rzeczowych obejmować będzie wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania. Burmistrz Suchowoli, wraz z projektem budżetu przedkładać, będzie Radzie Miejskiej raport monitoringowy z wdrażania Strategii. Oprócz tego raportu Burmistrz przedłoży Radzie prognozę dotyczącą wdrażania Strategii w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji, która poddawana będzie analizie każdorazowo przy uchwalaniu budżetu.

Przedmiotowy raport będzie obejmować, co najmniej:

- przebieg procesu wdrażania poszczególnych projektów z wyszczególnieniem najważniejszych zadań, które faktycznie zostały zrealizowane w okresie, do którego odnosi się raport, a także zadań nie zrealizowanych oraz planowanych na następny okres sprawozdawczy,
- realizację planu finansowego z uwzględnieniem całkowitych wydatków faktycznych poniesionych w okresie objętym raportem na poziomie działania,
- zidentyfikowane i przewidywane zagrożenia realizacji Strategii.

2. Sposoby oceny i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Suchowola

Strategia będzie podlegała ocenie ilościowej i jakościowej na podstawie wskaźników wyspecyfikowanych w projektach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem otwartym, a jego aktualizacja będzie dokonywana poprzez wprowadzenie nowych zadań co najmniej raz w roku kalendarzowym w okresie planowania budżetu Gminy. Powołany przez Burmistrza zespół zadaniowy do opracowania Strategii Rozwoju Gminy będzie współpracować z przedstawicielami społeczności lokalnej, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Współdziałanie to będzie miało na celu uzyskanie szerszych efektów działań, dotyczących rozwoju lokalnego, a opierać się będzie na:

1. uwzględnianiu wszelkich propozycji dotyczących nowych projektów,
2. uwzględnianiu proponowanych zmian w Strategii Rozwoju Gminy w czasie jego realizacji, pozyskiwaniu opinii na temat realizowanych zadań i projektów.

3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Powodzenie realizacji Strategii jest uzależnione od uświadomienia jak najszerszemu gronu mieszkańców Gminy Suchowola istoty podejmowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach Strategii Rozwoju Gminy na lata 2014 – 20120. Należy podkreślić, iż dotychczasowe działania inwestycyjne władz gminy cieszyły się aprobatą społeczności lokalnej, ponieważ były poddawane konsultacjom społecznym nie tylko na sesjach rady miejskiej, czy w jej poszczególnych komisjach, ale także na spotkaniach wiejskich z samymi zainteresowanymi.

W celu zaangażowania do współpracy sektora publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych zostaną podjęte działania, mające na celu upowszechnienie informacji o Strategii, takie jak:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych na terenie gminy Suchowola,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak Internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia

komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii Rozwoju Gminy,

- inicjowanie działań informacyjnych i promocyjnych, dotyczących Strategii Rozwoju Gminy o różnym zasięgu.

4. Public Relations Strategii Rozwoju Gminy Suchowola

Informacja o postępach w realizacji Strategii Rozwoju Gminy to istotny element dialogu społecznego władz gminnych – jako beneficjenta funduszy strukturalnych i społeczności lokalnej, która odnosić ma bezpośrednie korzyści z realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Jest to również forma kontroli społecznej nad stanem realizacji Strategii.

W celu zapewnienia sprawnego przepływu informacji o Strategii Rozwoju Gminy na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Suchowoli będą umieszczane i aktualizowane wiadomości o postępach realizacji Strategii.

Realizacji polityki informacyjnej i public relations służyć mają następujące instrumenty:

- współpraca z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem i telewizją o zasięgu lokalnym i regionalnym. Będą one kluczowym elementem przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy, w szczególności w odniesieniu do opinii publicznej. Działania podejmowane za pośrednictwem mediów będą miały formę artykułów i relacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych, reklam i ogłoszeń,

- serwisu internetowego na stronie www.suchowola.pl, portale społecznościowe.

- bezpośrednie informowanie beneficjentów o realizacji Strategii – ulotki, spotkania informacyjne, możliwość uzyskania informacji w Urzędzie Gminy,

- działania promocyjne wymagane przez procedury udzielania pomocy ze środków Unii Europejskiej,

- inne.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
mgr Jan Ryszard Kotuk

MR. THE CHIEF CLERK
SALLY POLK (111)
PARKWOOD DRIVE, A.C.

Załącznik nr 2
do uchwały Nr XIX/101/2016
Rady Miejskiej w Suchowoli
z dnia 16 marca 2016 r.

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO STRATEGII
ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA NA LATA 2014-2020**

Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	3
1.1. Podstawy formalno-prawne	3
1.2. Metodologia sporządzenia Prognozy.....	4
II. CHARAKTERYSTYKA STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA	5
2.1. Zawartość Strategii.....	5
2.2. Cele Strategii	6
2.3. Metodologia analizy skutków realizacji Strategii.....	7
III. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA W GMINIE WRAZ Z OPISEM OBSZARÓW PROBLEMOWYCH.....	9
3.1. Ogólna charakterystyka gminy.....	9
3.2. Uwarunkowanie przyrodnicze i ochrona środowiska	10
3.2.1. Położenie fizyczno-geograficzne. Rzeźba terenu.....	10
3.3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne	11
3.3.3. Wody powierzchniowe i podziemne	12
3.3.4. Gleby.....	14
3.3.5. Lasy	15
3.3.6. Warunki klimatyczne	16
3.3.7. Obszary i obiekty chronione	16
3.4. Obiekty dziedzictwa kulturowego.....	20
3.5. Zagrożenia i degradacja środowiska (obszary problemowe).....	21
3.5.1. Wody powierzchniowe i gruntowe.....	22
3.5.2. Powietrze atmosferyczne	22
3.5.3. Hałas i wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne	23
3.5.4. Powierzchnia ziemi i pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.....	23
3.5.4. Zagrożenia obszarów chronionych	24
3.6. Ochrona środowiska naturalnego.....	26
3.7. Sytuacja demograficzna	28
3.7.1. Aktualny stan ludności.....	28
3.7.2. Prognoza demograficzna	29
3.8. Sytuacja społeczno-gospodarcza.....	29
3.8.1. Rolnictwo	29
3.8.2. Działalność gospodarcza.....	30

IV. POWIĄZANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI, Z UWZGLĘDNIENIEM ICH CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA I WYZNACZANYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ	31
4.1. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA)	31
4.2. Ramowa Dyrektywa Wodna	32
4.3. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	33
4.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)	33
4.5. Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej.....	36
4.6. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.....	36
4.7. Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej.....	37
4.8. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	37
V. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	39
5.1. Obszary Natura 2000	39
5.2. Wpływ na pozostałe komponenty środowiska	42
5.3. Wpływ na jednolity stan wód	53
5.4. Wpływ na zmiany klimatu	54
VI. ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE	55
VII. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU	55
VIII. REKOMENDACJE DO OSTATECZNEJ WERSJI DOKUMENTU	56
IX. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI STRATEGII	57
X. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	58
XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	59

I. CHARAKTERYSTYKA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

1.1. Podstawy formalno-prawne

Sporządzenie Prognozy Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Suchowola (dalej: „Prognoza”) wynika z obowiązku określonego w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) – dalej „ustawa OOS”.

Zgodnie z przepisami art. 48 ustawy istnieje możliwość odstąpienia od obowiązku przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a tym samym sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko dokumentu strategicznego rangi strategii rozwoju zamykającej się w obszarze jednej gminy – wymaga to jednak zgody organów, o których mowa w art. 57 i 58, tj. regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku pismem WOOŚ-I.411.2.7.2016.AR z dnia 2 lutego 2016 r. stwierdził konieczność przeprowadzenia SOOŚ i zgodnie z art. 53 ustawy OOS uzgodnił zakres prognozy uwzględniający w całości treść art. 51 ust. 2 pkt 1, 2 i 3 oraz zdefiniował stopień szczegółowości informacji wymaganych w opracowaniu.

Natomiast Podlaski Wojewódzki Inspektor Sanitarny dnia 22 lutego 2016 r. pismem NZ.0523.36.2016 uzgodnił zakres prognozy j.w., jako odnoszący się do aspektów zdrowia i życia ludzi.

Nadrzędnym celem Prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu Strategii, jak również sformułowanie zaleceń, których przyjęcie będzie przeciwdziałać lub minimalizować wszelkie negatywne jej oddziaływania. Prognoza winna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska.

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy jest:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach Strategii,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych jej wdrażania,
- przygotowanie zaleceń, które pozwolą na udoskonalenie końcowej wersji dokumentu.

1.2. Metodologia sporządzenia Prognozy

Przy sporządzaniu Prognozy, biorąc pod uwagę określony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku stopień szczegółowości informacji wymaganych w opracowaniu, wykorzystano następujące dokumenty strategiczne i akty prawne:

- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020,
- Ramowa Dyrektywa Wodna,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.,
- Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Suchowola.

W Prognozie stwierdzono zgodność Strategii z wymienionymi wyżej dokumentami strategicznymi szczebla lokalnego, regionalnego, krajowego i wspólnotowego. Zgodność potwierdzono poprzez porównanie celów, proponowanych kierunków działań i wyznaczonych priorytetów ekologicznych rozważanych dokumentów z założeniami Strategii i konkretnymi rozwiązaniami w niej zaproponowanymi.

Najistotniejszą część prognozy stanowi analiza przewidywanego oddziaływania na środowisko działań zawartych w Strategii. Zostały one zbadane w zakresie wpływu na wszystkie komponenty środowiska określone w art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. e ustawy OOŚ, tj.

- cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów,

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne.

Wyniki analizy przedstawiono w formie tabeli, w której wiersze odpowiadają poszczególnym działaniom (zadaniom), zaś kolumny komponentom środowiska. Wpływ każdego z przedsięwzięć przewidzianego w Strategii oceniony został jako pozytywny, negatywny lub obojętny. W przypadku niektórych zadań ze względu na ich specyfikę i różnorodność oddziaływań, a co za tym idzie brak możliwości jednoznacznej oceny przyjmowano oceny złożone: negatywny/obojętny, negatywny/pozytywny, obojętny/pozytywny.

Na tej podstawie oceniono skutki zakładanych przedsięwzięć oraz wskazano zakres pożądanych działań kompensujących.

II. CHARAKTERYSTYKA STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA

2.1. Zawartość Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Suchowola zawiera w szczególności:

- opis aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze jej wdrażania,
- analizę SWOT,
- określenie zadań mających na celu poprawę sytuacji na obszarze gminy (ze wskazaniem hierarchii ich ważności),
- określenie zadań i projektów do realizacji do roku 2020,

- analizę powiązań projektów z innym działaniami realizowanymi na terenie województwa,
- oczekiwane wskaźniki osiągnięć realizacji Strategii,
- plan finansowy,
- opis systemu wdrażania,
- definicję systemu monitoringu, oceny i komunikacji społecznej Strategii.

2.2. Cele Strategii

Cel strategii to określenie szczegółowo rodzajów zadań, jakie będą realizowane na terenie gminy do roku 2020. Ukazuje ona także cele wraz z kierunkami ich realizacji podzielone na obszary strategiczne, które stanowią najistotniejsze pola działania gminy, a tym samym wytycza kierunki prac na najbliższe lata.

Działalność Gminy Suchowola w najbliższych latach koncentrować się będzie na następujących obszarach:

- infrastruktura drogowa i okołodrogowa,
- ochrona środowiska,
- aktywność społeczna i gospodarcza,
- turystyka i działania proturystyczne,
- infrastruktura oświaty, wychowania i sportu,
- ochrona zdrowia i bezpieczeństwa,
- infrastruktura kulturalna i rekreacyjna, dziedzictwa kulturalnego,
- infrastruktura publiczna i społeczna.

Zidentyfikowane obszary stanowią o podziale przestrzeni społeczno-gospodarczej gminy. W tych obszarach będą realizowane poszczególne przedsięwzięcia zamieszczone w zintegrowanej tabeli Wieloletniego Planu Inwestycyjnego. Dotyczy to inwestycji finansowanych zarówno w oparciu o montaż finansowy środków z budżetu gminy i funduszy strukturalnych, jak i realizowanych tylko w oparciu o środki własne.

Strategia zakłada realizację zadań z pięciu obszarów:

- poprawa stanu środowiska naturalnego,
- poprawa stanu w zakresie infrastruktury drogowej,

- zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- zagospodarowanie terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych,
- poprawa polityki gospodarczej i społecznej gminy.

2.3. Metodologia analizy skutków realizacji Strategii

We wdrażaniu Strategii bardzo ważnym elementem jest kontrola całego procesu oraz systematyczna ocena uzyskanych efektów społeczno-gospodarczych i przyrodniczych. Odpowiedzialność za wdrażanie Strategii spoczywa na samorządzie gminnym. Proces ten obejmuje szereg czynności, które posłużą do sprawnego osiągnięcia założonych celów. Monitoring z kolei jest procesem polegającym na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi, wpływającymi na rozwój gminy.

Za proces monitorowania i raportowania wdrażania Strategii odpowiadać będzie Burmistrz Suchowoli, zaś za zgromadzenie danych, obrazujących efekty rzeczowe odpowiedzialny będzie Referat Gospodarczy Urzędu Miejskiego. Za monitorowanie wydatków odpowiadać będzie Skarbnik Gminy wraz z Referatem Finansowym.

Monitorowanie efektów rzeczowych obejmować będzie wskaźniki produktu i rezultatu oraz oddziaływania:

Zadania polegające na poprawie stanu środowiska przyrodniczego

Produkty:

1. Długość wybudowanej sieci wodociągowej
2. Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej
3. Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej
4. Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej
5. Liczba zmodernizowanych kotłowni z węglowej na zasilaną biomasą

Rezultaty:

1. Liczba osób korzystających z podłączenia do wybudowanej sieci wodociągowej
2. Liczba osób korzystających z podłączenia do wybudowanej sieci kanalizacyjnej

3. Zapewnienie właściwej formy ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej
4. Poprawa warunków życia mieszkańców
5. Możliwość produkcji zdrowej żywności
6. Zmniejszenie zagrożenia zarażenia się bakteriami chorobotwórczymi oraz pasożytami przez mieszkańców gminy oraz zwierzęta gospodarskie

Zadania polegające na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej*Produkty:*

1. Długość wybudowanych dróg gminnych
2. Długość przebudowanych dróg gminnych

Rezultaty:

1. Oszczędność czasu w przewozach pasażerskich
2. Oszczędność czasu w przewozach towarowych
3. Poprawa bezpieczeństwa
4. Rozwój turystyki i gospodarki
5. Zmniejszenie nakładów ekonomicznych na utrzymanie dróg
6. Poprawa komunikacji lokalnej, międzygminnej i ponadlokalnej
7. Powierzchnia terenów inwestycyjnych i produkcji rolnej, które stały się dostępne po modernizacji dróg gminnych

Zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych*Produkty:*

1. Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych
2. Liczba zrewitalizowanych obszarów
3. Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów

Rezultaty:

1. Liczba turystów korzystających z wytworzonych/zmodernizowanych produktów turystycznych
2. Lepszy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży
3. Podniesienie warunków nauczania

4. Umożliwienie miejscowej społeczności i turystom korzystania z boisk szkolnych do zajęć sportowych

Burmistrz Suchowoli, wraz z projektem budżetu przedkładać będzie Radzie Miejskiej raport monitoringowy z wdrażania Strategii. Oprócz tego raportu Burmistrz przedłoży Radzie prognozę dotyczącą wdrażania Strategii w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji, która poddawana będzie analizie każdorazowo przy uchwalaniu budżetu.

Strategia będzie podlegała ocenie ilościowej i jakościowej na podstawie wskaźników wyspecyfikowanych w projektach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Tak więc monitoring wszelkich działań zaplanowanych do realizacji w ramach dokumentu Strategii będzie przeprowadzany w dwóch zakresach: rzeczowym i finansowym. Pierwszy będzie obrazem postępu w realizacji strategicznych celów przedmiotowego dokumentu, między innymi w zakresie ochrony środowiska, a także będzie stanowił kontrolę ich realizacji. Drugi natomiast oceniać będzie racjonalność wydatków finansowych na realizację poszczególnych działań.

Zaplanowany system monitoringu pozwoli na szybkie wykrycie powstałych błędów w trakcie realizacji wspomnianych działań oraz minimalizację ich skutków.

III. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA W GMINIE WRAZ Z OPISEM OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

3.1. Ogólna charakterystyka gminy

Miejsko-wiejska gmina Suchowola leży w środkowej części województwa podlaskiego, około 50 km od Białegostoku na trasie drogi krajowej Nr 8. Graniczy z gminami Korycin, Janów, Dąbrowa Białostocka (powiat sokólski), Sztabin (powiat augustowski), Jasionówka i Jaświły (powiat moniecki).

Gmina zajmuje powierzchnię 256 km², co stanowi 1,3% powierzchni województwa podlaskiego i 12,4% obszaru powiatu sokólskiego. Suchowola to gmina o charakterze rolniczym – użytki rolne zajmują 78% jej powierzchni. Na jednego mieszkańca przypada 2,79 ha użytków rolnych, spośród których 53% stanowią grunty orne, a resztę łąki i pastwiska. Grunty leśne i zadrzewione oraz zakrzewione (niemal wszystkie prywatne) zajmują 2875 ha, czyli 11% powierzchni gminy.

Gmina Suchowola dysponuje istotnym potencjałem przyrodniczym. 12,2% powierzchni należy do otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego (sieć NATURA 2000). Obszar nadbiebrzański o ogromnym znaczeniu przyrodniczym pełni również funkcję turystyczno-wypoczynkową, opartą na wysokich walorach środowiska samej rzeki, jak i nadrzecznych pasm bagiennych i leśno-łąkowych o znacznym udziale cech pierwotnych (unikalne torfowiska wysokie i niskie z dołami potorfowymi, roślinność bagienna, torfowa i leśna, bogactwo fauny, szczególnie ornitofauny). Przez teren gminy przebiega kilka szlaków turystycznych: pieszych, motorowych i rowerowych oraz wodny kajakowy (rzeka Biebrza). Dość dobrze rozwija się agroturystyka.

Przez teren gminy oprócz krajowej „ósemki” przebiega droga wojewódzka Nr 670 Osowiec – Goniądz – Suchowola – Dąbrowa Białostocka – Chworościany – granica państwa, 23 drogi powiatowe oraz 43 gminne.

3.2. Uwarunkowanie przyrodnicze i ochrona środowiska

3.2.1. Położenie fizyczno-geograficzne. Rzeźba terenu

Gmina leży w obrębie makroregionu Niziny Północnopodlaskiej i obejmuje dwa mezoregiony: Kotlinę Biebrzy w północno-zachodniej części oraz Wysoczyznę Białostocką.

W strukturze geomorfologicznej Wysoczyzna Białostocka charakteryzuje się znacznym wyniesieniem nad poziom morza (120-227 m) oraz występowaniem równoleżnikowych, rytmicznie powtarzających się ciągów moren czołowych. Wysoczyznę na terenie gminy na Wysoczyznę Suchowolską i Wysoczyznę Goniądzką przedziela dolina Brzozówki.

Część zachodnia gminy między wsiami Jatwież i Karpowicze leży w obrębie Wysoczyzny Goniądzkiej. Jest to obszar zbudowany głównie z osadów wodnolodowcowych, nadbudowany formami czołowo morenowymi, położony na wysokości 125-139 m n.p.m.

Środkowa i wschodnia część gminy położona jest na obszarze Wysoczyzny Suchowolskiej. Jest to obszar urozmaiconej wysoczyzny polodowcowej zbudowanej z gliny zwałowej nadbudowanej formami marginalnymi powstałymi podczas recesji lądolodu, takimi jak moreny czołowe czy kemy oraz płatami osadów wodnolodowcowych.

Część północno-zachodnia to fragment Kotliny Biebrzańskiej, którą charakteryzuje płasko-równinna rzeźba terenu. Obejmuje ona taras zalewowy i taras nadzalewowy rzeki Biebrzy

przykryty piaskami eolicznymi i wydmami oraz część równin torfowych wypełniających rozległe obniżenia Kotliny Biebrzańskiej. Obszar wyniesiony jest 116-117 m n.p.m.

Niskofalista rzeźba terenów wysoczyznowych gminy Suchowola stanowi korzystny element środowiska przyrodniczego dla rozwoju i funkcjonowania rolnictwa. Średni wskaźnik bonitacji rzeźby terenu w skali 10-punktowej IUNG wynosi 7,4 pkt. (średni wskaźnik dla województwa 7,7 pkt.).

3.3.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Pod względem tektonicznym obszar gminy położony jest w obrębie wyniesienia mazursko-podlaskiego wchodzącego w skład prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej.

Na podłożu prekambryjskim leżą bezpośrednio osady mezozoiczne – kredy górnej, wykształcone w postaci margli, kredy piszącej i gezy oraz silnie zniszczone i zredukowane osady trzeciorzędu - margle, opoki i gezy paleocenu, mułki eocenu, piaski kwarcowo-glaukenitowe oligocenu oraz iły i mułki miocenu. Strop podłoża czwartorzędu jest silnie rozcięty i często w podłożu występują osady kredy górnej.

Miąższość pokrywy czwartorzędowej na terenie gminy wynosi około 160 m i należy do dwóch kompleksów glacialnych bez wyraźnego rozdzielania osadami interglacialnymi. Są to osady glacialne zlodowacenia południowopolskiego, na które składają się gliny zwałowe, osady wodnolodowcowe i zastoiskowe oraz osady zlodowacenia środkowopolskiego reprezentowane przez osady glacialne.

Powierzchnie Wysoczyzny Suchowolskiej i Goniądzkiej buduje glina zwałowa stadiału północno-mazowieckiego. Są tu liczne wały i pagóry moren czołowych, wały ozów oraz rozległe pagóry kemowe.

W zachodniej i południowej części gminy zarówno na Wysoczyźnie Suchowolskiej, jak i Goniądzkiej rozciągają się stożki osadów wodnolodowcowych. Na powierzchni wysoczyzny gliniastej dość licznie występują pokrywy piasków lodowcowych.

W Kotlinie Biebrzy głęboka erozja podczas postoju lądolodu zlodowacenia północnopolskiego rozcięta głęboko aż po osady zlodowacenia południowopolskiego osady środkowopolskiej wysoczyzny polodowcowej.

Odpywające sprzed czoła lądolodu zlodowacenia północnopolskiego wody lodowcowe osadziły w tym obniżeniu osady wodnolodowcowe. U schyłku zlodowacenia północnopolskiego nastąpiła zmiana odpływu wód rzecznych i obniżenie Kotliny Biebrzy wykorzystane zostało przez wody Biebrzy i jej dopływu Brzozówki, które pozostawiły po sobie plejstoceniowy poziom tarasów rzecznych. Kolejne zmiany bazy erozyjnej tych rzek doprowadziły do rozcięcia tarasu nadzalewowego, osadzenia osadów tarasu holoceniowego, na którym rozwinęły się szerokie równiny torfowe. Na powierzchniach tarasów nadzalewowych rozpoczęły się procesy eoliczne, prowadzące do powstania powierzchni piasków eolicznych i wydm.

Występowanie surowców mineralnych na obszarze gminy Suchowola ściśle wiąże się w utworami czwartorzędowymi. Znajdują się one przeważnie w przypowierzchniowej warstwie utworów czwartorzędowych i są eksploatowane metodą odkrywkową. Na terenie gminy występują przede wszystkim piaski ze żwirem (eksploatowane dość równomiernie na całym jej obszarze).

3.3.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Pod względem hydrograficznym obszar gminy leży w zlewni Biebrzy. Łączna powierzchnia wód otwartych wynosi 178 ha, co stanowi 0,7% obszaru gminy (śr. woj. 1,0%). Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Brzozówka i jej dopływ Olszanka.

Rzeka Brzozówka płynie szeroką doliną w zachodniej części gminy; początkowo w kierunku północnym, a po wpłynięciu do doliny Biebrzy w kierunku zachodnim. Na wysokości wsi Karpowicze, Brzozówka przejmuje prawobrzeżny dopływ - rzeczkę Olszankę, która odwadnia centralną część gminy. Północną część gminy stanowi rzeka Biebrza, która przyjmuje drobne ciekę z północnej części.

Na obszarze gminy znajduje się szereg zagłębień bezodpływowych wypełnionych wodą.

Z obliczeń rzędnych zasięgu fali powodziowej dla rzek województwa podlaskiego wynika, że zagrożone falą powodziową na obszarze gminy są następujące tereny:

- rzeka Biebrza - ujście rzeki Brzozówki – 111,46 m n.p.m.,
- rzeka Brzozówka - ujście do Biebrzy – 111,46 m n.p.m.,
- rzeka Brzozówka - wieś Karpowicze – 115,17 m n.p.m.,
- rzeka Brzozówka - kol. Jatwież – 115,89 m n.p.m.

W funkcjonowaniu sieci rzecznej gminy Suchowola istotną rolę w zakresie ochrony przeciwpowodziowej spełnia niewątpliwie szeroka i zabagniona pradolina Biebrzy.

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych.

Wodonośność utworów kredowych i trzeciorzędowych jest słabo rozpoznana. Warunki występowania wód podziemnych w obrębie czwartorzędu są bardzo skomplikowane, wynikające przede wszystkim z nieciągłości warstw wodonośnych. Tym niemniej utwory czwartorzędowe stanowią główne źródło ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy.

W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka utworów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym. Wyróżniane poziomy wodonośne to:

- poziom wodonośny spągowy (najniższy),
- poziom wodonośny międzymorenowy,
- przypowierzchniowy poziom wodonośny.

Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę. Warstwy wodonośne tego poziomu tworzą naprzemianległe z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach.

Pod względem jakości wody zarówno ujęcia czwartorzędowe, jak i trzeciorzędowe charakteryzują się dobrymi parametrami fizyko-chemicznymi.

Wody poziomu przypowierzchniowego występują w akwenach rzecznych oraz w utworach wodonośnych. Jako poziom „użytkowy” występuje on w dolinach rzek Brzozówki, Biebrzy, Olszanki oraz dolinach mniejszych cieków i zagłębieniach terenowych, a także na terenach wysoczyznowych, zbudowanych z piaszczystych utworów pochodzenia wodnolodowcowego. Głębokość zalegania zwierciadła wody w dolinach rzecznych i zagłębieniach waha się w granicach 0,1-1,0 m, a na wysoczyznach do 5-8 m; stanowią one podstawowe źródło wód w studniach kopanych. Wody tego poziomu podlegają dużym wahaniom, zależne są od intensywności opadów i roztopów wiosennych. Narażone one są na zanieczyszczenia bakteriologiczne.

Gmina Suchowola leży w rejonie o ograniczonych lokalnie dobrych zasobach wodnych od 50 do 200 m³/24h/km².

Zaopatrzenie ludności w dobrą wodę pitną powinno odbywać się na bazie ujęć wód z poziomu międzymorenowego. Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych nie powinny ograniczać rozwoju gospodarczego gminy.

3.3.4. Gleby

W podziale województwa na regiony glebowo-rolnicze (11 regionów wg JUNG Puławy, 1989 r.) obszar gminy Suchowola położony jest w obrębie dwóch regionów: Moniecko-Dąbrowskiego i Nadbiebrzańskiego. W regionie Moniecko-Dąbrowskim dominuje rzeźba niskofalista, miejscami tylko pagórkowata z licznymi obniżeniami dolinnymi. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów żytnich. Użytki zielone w większości mają uregulowane stosunki wodne.

Cechą charakterystyczną regionu Moniecko-Dąbrowskiego jest silna kamienistość nie tylko gruntów ornych, lecz także użytków zielonych położonych w obniżeniach śródpolnych.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy Suchowola są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego, wykształcone w postaci piasków naglinowych i piasków zwałowych całkowitych, a także glin silnie spieczonych oraz w dolinach rzecznych piasków rzecznych i utworów organicznych.

Region Nadbiebrzański, który obejmuje północną część gminy, charakteryzuje się dominacją użytków zielonych - kompleksy 2 z i 3 z. Użytki zielone to najczęściej bagienne bielawy podtopione. Część z nich została zmeliorowana, a część podmokłych łąk kompleksu 3 z nie jest w ogóle użytkowana.

Pod względem typologicznym gleby gminy Suchowola są mało zróżnicowane. Na obszarze gminy dominują trzy typy: gleby brunatne wylugowane i kwaśne (Bw), gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne kwaśne - AB) oraz gleby pseudobielicowe (A). Gleby brunatne (Bw) - tworzą znaczne zasięgi powierzchniowe i koncentrują się głównie we wschodniej części gminy (okolice wsi Leszczyny, Podgrodzisk). Gleby piaskowe (AB) i pseudobielicowe (A) dominują w pozostałej części gminy. Na południu w okolicach wsi Trzyrzecze i Nowe Stojło występują lokalnie czarne ziemie.

W dolinie rzeki Brzozówki, Biebrzy i pozostałych mniejszych cieków występują gleby torfowe, murszowo-torfowe i murszowo-mineralne i glejowe.

Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej gleb ściśle wiąże się z przestrzennym występowaniem poszczególnych typów gleb oraz bonitacją:

- kompleksy 4 i 5 żytmi bardzo dobry i żytmi dobry występują zgodnie z rozmieszczeniem gleb typu pseudobielicowego (A) oraz gleb brunatnych wyługowanych i kwaśnych (Bw),
- kompleksy 6 i 7 - żytmi słaby i bardzo słaby odpowiada rozmieszczeniu gleb piaskowych różnych typów genetycznych (AB),
- pozostałe kompleksy (2, 3, 8, 9) zajmują niewielkie powierzchnie i nie rzutują na ogólną wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy,
- rozmieszczenie użytków zielonych ściśle wiąże się z układem dolin rzecznych i obniżeń terenowych.

3.3.5. Lasy

Według podziału Polski na krainy przyrodniczo-leśne, lasy gminy Suchowola znajdują się w II Krainie Przyrodniczo-Leśnej, tj. w Krainie Mazursko-Podlaskiej i w 5 Dzielnicy - Wysoczyźnie Bielsko-Białostockiej, charakteryzującej się występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz bardzo zróżnicowanym drzewostanem.

W podziale administracyjnym lasów województwa podlaskiego, lasy gminy Suchowola należą do Nadleśnictwa Czarna Białostocka.

W układzie typów siedliskowych lasów dominuje Bór Mieszany Świeży (BMśw), Bór Świeży (Bśw) i Las Mieszany Świeży (LMśw) oraz Ols (OL) w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych.

Na siedliskach boru mieszanego świeżego (BMśw) drzewostan tworzy głównie sosna z niewielką domieszką brzozy i świerku. Na siedliskach lasowych występują głównie drzewostany sosnowo-dębowo-świerkowe ze znaczną domieszką brzozy, osiki, lipy i innych.

Dominującą klasą drzewostanów jest I, II klasa wieku (1-20, 21-40 lat) i III kl. wieku (41-60 lat).

Funkcją gospodarczą lasów państwowych na terenie gminy Suchowola jest produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego.

Główna funkcja lasów prywatnych to również produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli. Pełnią one jednocześnie funkcję wodo i glebochronną krajobrazową oraz są ostoją dla dzikiego ptactwa i zwierzyny.

3.3.6. Warunki klimatyczne

W podziale dawnego województwa białostockiego na krainy klimatyczne obszar gminy poza skrawkiem obszaru północno-zachodniego (Kraina Kotliny Biebrzańskiej) zalicza się do Krainy Wysoczyzn Północnopodlaskich. Warunki klimatyczne odpowiadają warunkom panującym na Wysoczyźnie Białostockiej wchodzącej w skład tej Krainy, z tym że tereny bezpośrednio przylegające do Kotliny Biebrzańskiej ulegają jej wpływom klimatycznym, co uwidacznia się przez zwiększoną wilgotność powietrza, niższe temperatury wiosną i latem oraz nieco wyższe temperatury w listopadzie i grudniu. Średnia temperatura roczna wynosi ok. 6,7°C, zaś roczna amplituda to ok. 22°C. Średnioroczny opad wynosi 560 mm.

Okres wegetacyjny trwa średnio 200 dni – jego początek przypada ok. 10 kwietnia, zaś koniec na ostatnie dni października lub początek listopada. Okres przymrozkowy wynosi średnio 150 dni, zaś pokrywa śnieżna utrzymuje się w granicach 92 dni.

3.3.7. Obszary i obiekty chronione

Biebrzański Park Narodowy

Pod względem przyrodniczym najcenniejsza jest północna część gminy, włączona do Biebrzańskiego Parku Narodowego, względnie jego otuliny. W granicach gminy znajdują się 3132 hektary BPN.

Na obszarze Parku dominują niskoturzycowe i mszyste zbiorowiska torfowisk niskich i przejściowych z licznymi mechowiskami. Lokalnie obserwuje się wkraczanie na otwarte tereny torfowisk zarośli wierzbowych i wierzbowo-brzozowych.

Biebrzański Park Narodowy został utworzony w 1993 roku. Jest to największy park narodowy w Polsce, o powierzchni 59 223 ha. Obszary leśne parku zajmują 15 544 ha, grunty rolne - 18 180 ha, a nieużytki – słynne Bagna Biebrzańskie, w rzeczywistości najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy - 25 495 ha. Wokół parku utworzono otulinę o powierzchni 66 824 ha. Ochronie ściślej

podlega obszar 5 075 ha (w tym dawny rezerwat Czerwone Bagno). Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagiennie-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, park został umieszczony w 1995 r. na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR.

Park obejmuje znaczną część Kotliny Biebrzańskiej - wielkiego obniżenia terenu o długości ponad 100 km. Wypełnia ją kilkumetrowa warstwa torfu. Jest to największy i najbardziej naturalny w Europie Środkowej kompleks torfowisk o powierzchni ok. 90 000 ha.

Szata roślinna Parku odznacza się dużą różnorodnością, wysokim stopniem naturalności i obecnością wielu rzadkich gatunków. Sprzyjające warunki rozwoju znajdują tu rośliny pochodzenia północnego i relikty glacialne, reprezentowane przez 17 gatunków roślin naczyniowych, m.in.: brzozę niską, wierzbę lapońską, wełnianeczkę alpejską, gnidosza królewskiego, skalnicę torfowiskową, turzycę strunową i 8 gatunków mszaków. Ogromnym walorem Doliny Biebrzy jest zachowana dwukierunkowa strefowość ekologiczna, tj. poprzeczna i podłużna strefowość siedliskowo-roślinna uwarunkowana różnymi stosunkami hydrologicznymi.

Dolina Biebrzy jest unikatową w skali Europy enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu dotychczas 271 gatunków ptaków, w tym 181 gatunków jako lęgowe. Spośród 56 gatunków uznanych w Polsce za ginące lub zagrożone wyginięciem 17 gnieździ się w parku, np.: dubelt, wodniczka, rybitwa czarna, rybitwa małoskrzydła, orlik grubodzioby. Dla niektórych z nich Bagna Biebrzańskie są jedną z ostatnich ostoi gwarantujących utrzymanie się ich populacji w Europie Środkowej.

Obszary Natura 2000

Na terenie gminy znajdują się trzy obszary Natura 2000:

- *PLH200008 Dolina Biebrzy*

Obszar Dolina Biebrzy to szerokie, płaskie obniżenie terenu wypełnione torfem, położone od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn: Grodzieńskiej, Sokólskiej, Goniądzkiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Ełcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmujący dolinę na wschód od Sztabina, środkowy - od Sztabina

do Osowca i trzeci, południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny.

Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzeczными mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne, równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

- *PLB200006 Ostoja Biebrzańska*

Ostoja położona jest w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowi ona rozległe, zatorfione obniżenie terenu, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie środkowej. Ostoja obejmuje obszar od ujścia Sidry po Narew.

Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym, z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. Lasy zajmują tu ok. ¼ powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej.

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebność 19 gatunków mieści się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce i jedną z największych w Unii Europejskiej osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

- *PLH200006 Ostoja Knyszyńska*

Ostoja Knyszyńska obejmuje rozległy kompleks leśny Puszczy Knyszyńskiej, którego wiele fragmentów zachowało naturalny charakter, rozcięty przez użytkowane rolniczo doliny niewielkich rzek i polany, otoczony przez obszary o ekstensywnej gospodarce rolnej, o mozaikowym krajobrazie, z licznymi torfowiskami. Przez ostoję przebiega wododział zlewni Wisły i Niemna - do tej drugiej należą dorzecza Świstoczy i uchodzącej do niej Nietupy. Główną rzeką Ostoi jest Supraśl, dopływ Narwi.

Rzeźba terenu jest bardzo zróżnicowana, występuje tu duże zagęszczenie różnorodnych form geomorfologicznych, takich jak kemy, ozy, doliny i baseny wytopiskowe. Względne wysokości wzgórz dochodzą do kilkudziesięciu metrów, a nachylenia stoków do 30 stopni. Najwyższe wzniesienia występują na Wzgórzach Świętojańskich, najniżej położone miejsca znajdują się w dolinie Supraśli.

Osobliwością Puszczy Knyszyńskiej są liczne źródłiska. Istnieje tu ponad 450 wypływów wód podziemnych w postaci źródeł, młak i wysięków. Około 1/5 obszaru ostoi zajmują różnego typu tereny hydrogeniczne - podmokliska i torfowiska. Około 50% obszarów hydrogenicznych jest zatorfiona, a wskaźnik zatorfienia oscylujący w granicach 10% wskazuje, że jest to jeden z najbardziej zabagnionych regionów w Polsce.

Dzięki jedynie nieznacznie zmienionym warunkom naturalnym, Puszcza Knyszyńska jest jednym z najcenniejszych kompleksów leśnych w Polsce. Jej lasy mają charakter subborealny, a krajobraz przypomina południowo-zachodnią tajgę. Utrzymuje się tu bogata flora z istotnym udziałem gatunków borealnych i górskich - ok. 800 gatunków roślin naczyniowych, w tym 43 gatunki objęte ochroną gatunkową, a 6 z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Obszary PLH200008 Dolina Biebrzy i PLB200006 Ostoja Biebrzańska na terenie gminy pokrywają się z obszarami Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny.

Obszar PLH200006 Ostoja Knyszyńska na terenie gminy zajmuje bardzo niewielką powierzchnię – ok. 1,7 km² w okolicy m. Bachmackie Kolonie i Jurdyga.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajdują się dwa pomniki przyrody – głązy narzutowe:

- gład w okolicy m. Kolonia Grodzisk – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 4/79 Wojewody Białostockiego z dn. 21 lutego 1979 r.
- gład w okolicy m. Czerwonka – uznany za pomnik przyrody Decyzją Nr PŁop-410b/3/1-14/69 Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z dn. 5 września 1969 r.

3.4. Obiekty dziedzictwa kulturowego

Najcenniejszymi zabytkami są układy przestrzenne Suchowoli, pozostałości zespołów dworskich w Trzyrzeczu z piękną stodołą, zespoły sakralne w Suchowoli, Jatwiezi Dużej, 8 kapliczek na terenie całej gminy, w tym stara, piękna kapliczka piętrowa z figurą św. Jana Nepomucena koło Połomina, 5 wiatraków, 4 szkoły oraz jeden budynek dawnego szpitala. Najciekawsze zabytki archeologiczne to cmentarzysko średniowieczne w Jatwiezi Małej, grodzisko i osada z X-XII w. w Grodzisku oraz kurhan w Okopach.

W gminie występują nieliczne obiekty o wartościach kulturowych, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Znajdują się one w następujących miejscowościach:

- Grodzisk - wiatrak holenderski, drewniany, 1923 r.
- Kol. Dubasiewskie - zagroda nr 8: dom drewniany, 1813 r., stodoła drewniana, XVIII/XIX w., spichlerz drewniany, 1853 r.
- Suchowola: układ przestrzenny z XVIII w., zespół kościoła parafialnego p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła: kościół murowany 1884-1885, dom parafialny drewniany z 1850 r.,
- Suchowola: wiatrak holenderski drewniany z 1900 r.,
- Trzyrzecze: pozostałości zespołu dworskiego – stodoła mur. 1830 r., spichlerz murowano-drewniany z 1830 r.

Do rejestru zabytków archeologicznych zostały wpisane następujące stanowiska:

- w Jatwiezi Małej - cmentarzysko średniowieczne,
- w Grodzisku - grodzisko z X-XIII w.,
- w Grodzisku - osada z XI-XII w.,
- w Okopach - kurhan z VII-VIII w.,

oraz 69 innych stanowisk archeologicznych.

3.5. Zagrożenia i degradacja środowiska (obszary problemowe)

Obszar gminy Suchowola charakteryzuje się stosunkowo niewielkim stopniem przekształcenia środowiska. Źródła powstawania konfliktów ze środowiskiem przyrodniczym wynikają głównie z rozwoju i funkcjonowania miasta Suchowoli oraz innych większych jednostek osadniczych położonych w obrębie obszaru gminy oraz intensyfikacji rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin), wzrostu ruchu i transportu komunikacyjnego.

Źródła zagrożeń dla środowiska to:

- zły stan istniejącej infrastruktury drogowej oraz przebieg drogi krajowej Nr 8 (brak obwodnicy Suchowoli i pobliskich wsi);
- niewystarczająca sieć wodociągowa i kanalizacyjna;
- zły stan zabytków oraz słabe ich oznakowanie;
- niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców;
- niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- niewłaściwy odbiór odpadów (dzikie wysypiska);
- starzenie się lokalnego społeczeństwa i depopulacja obszaru.

3.5.1. Wody powierzchniowe i gruntowe

Potencjalne zagrożenia zarówno dla wód powierzchniowych, jak i gruntowych może stanowić brak oczyszczalni ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi.

Na stan czystości wód może także negatywnie wpływać działalność związana z produkcją rolną, a zwłaszcza intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków chemicznej ochrony roślin.

Zagrożeniem dla wód, zwłaszcza podziemnych, może być również nieprawidłowa utylizacja odpadów, a w szczególności tych, które zawierają różnego rodzaju niebezpieczne związki toksyczne.

3.5.2. Powietrze atmosferyczne

Gmina charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym. Średnie roczne stężenia badanych zanieczyszczeń atmosferycznych jest wiele niższe od wartości dopuszczalnych. Głównymi źródłami zanieczyszczeń jest przemysł, kotłownie lokalne i paleniska indywidualne oraz transport. W strukturze zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego dominują zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych, głównie węgla kamiennego i drewna.

Aktualnie zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu i ołowiem wzdłuż tras komunikacyjnych są znikome i nie stwarzają zagrożenia dla środowiska.

W związku z powyższym należy dążyć do zmniejszenia emisji pyłów i gazów, głównie poprzez:

- modernizację i budowę instalacji odsiarczająco-odpylających,
- modernizację lub likwidację kotłowni węglowych i palenisk indywidualnych – poprzez przechodzenie na gaz ziemny lub olej opałowy lekki, względnie inne paliwa niskoemisyjne,
- poprawę układów komunikacyjnych z jednoczesnym utrzymaniem dobrego stanu nawierzchni dróg.

3.5.3. Hałas i wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne

Największe zagrożenia środowiska hałasem powoduje zazwyczaj przemysł i komunikacja. Pewne lokalne uciążliwości w tym zakresie mogą wynikać z funkcjonowania istniejących zakładów przemysłowych, zwłaszcza w obrębie m. Suchowola oraz usługowych. W takich przypadkach należy przestrzegać zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenie nie mogą sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane.

Wraz ze wzrostem natężenia ruchu obserwuje się coroczny przyrost poziomów hałasu komunikacyjnego. Widoczne to jest głównie w mieście Suchowola i wzdłuż drogi krajowej nr 8. W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z nadmiernego hałasu komunikacyjnego należy dążyć między innymi do budowy obwodnic, utrzymywania dobrej nawierzchni dróg i ulic, dobrej organizacji ruchu itp.

Na obszarze gminy Suchowola głównym urządzeniem wytwarzającym elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska jest napowietrzna linia elektroenergetyczna WN 110 kV Sokółka - Dąbrowa - Augustów. Należy zachować w jej sąsiedztwie strefy ochronne zgodne z przepisami.

3.5.4. Powierzchnia ziemi i pozostałe elementy środowiska przyrodniczego

Powierzchniowa degradacja i dewastacja terenów, a zwłaszcza rzeźby terenu, związana jest głównie z eksploatacją surowców mineralnych. W zależności od głębokości eksploatacji surowców oraz sposobu ich wydobywania (np. przy pomocy sprzętu mechanicznego) istnieje możliwość zarówno zakłócenia układu funkcjonowania wód wgłębnych, jak i ich chemicznego zanieczyszczenia (wycieki paliwa ze sprzętu, smary).

Jednym z poważnych zagrożeń i degradacji środowiska są odpady komunalne i przemysłowe. Odpady te, kiedy nie są odpowiednio składowane (np. dzikie wysypiska) wywierają negatywny wpływ na stan środowiska przyrodniczego, głównie w formie skażenia wody, gleby, powietrza, niszczenia walorów krajobrazowych, łącznie z wyłączeniem z użytkowania określonych terenów rolnych lub leśnych.

W wielu wsiach zwodociągowanych brak jest kanalizacji sanitarnej, w tym małych oczyszczalni ścieków, co w konsekwencji może doprowadzić do zanieczyszczenia zarówno wód powierzchniowych, jak i podziemnych (wycieki ze zbiorników przydomowych).

3.5.4. Zagrożenia obszarów chronionych

Realne zagrożenia dla obszarów prawnie chronionych, w tym w szczególności dla obszarów Natura 2000 to:

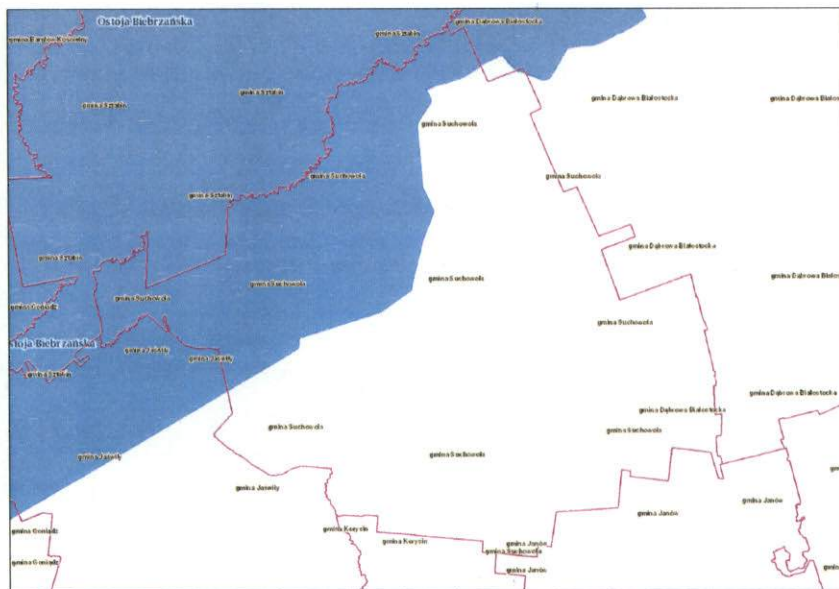
- zagrożenie zanieczyszczenia wód – szczególnie istotne z uwagi na fakt, że chronione ekosystemy na terenie gminy są mocno uzależnione od jakości wód; potencjalnym istotnym źródłem szkody w środowisku są katastrofy drogowe z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne na odcinku drogi krajowej Nr 8 w północnej części gminy;
- spływy rolnicze nawozów sztucznych i organicznych – bardzo istotne z uwagi na okoliczności jak wyżej;
- niedostatki infrastruktury wodno-ściekowej;
- kłusownictwo;
- nielegalne wycinki drzew;
- niszczenie roślinności.

Jak widać zagrożenia nie są związane z postępującą antropopresją – wynikają przede wszystkim z istniejących już interakcji na styku człowiek – przyroda.

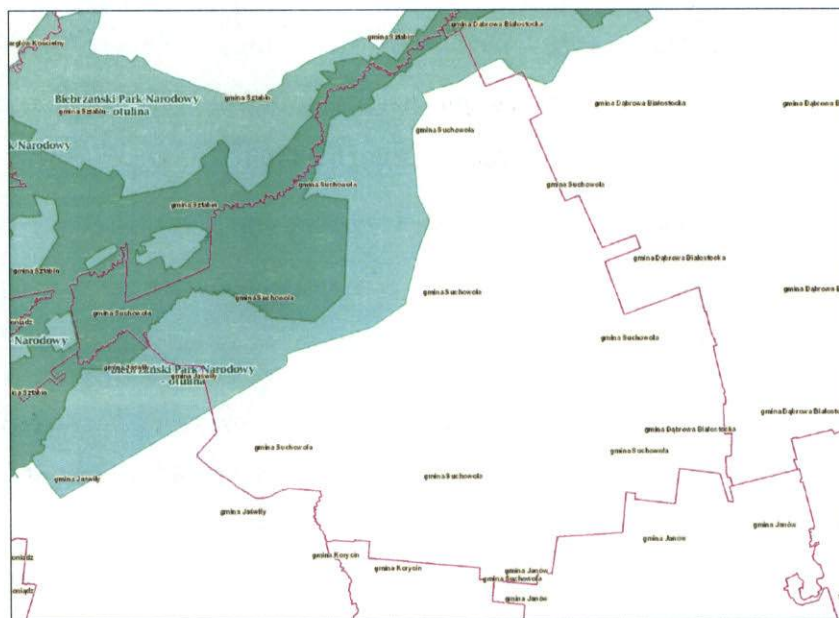

Rycina 3. Obszary Natura 2000 na terenie gminy Suchowola ustalone na podstawie Dyrektywy Ptasiej

Rycina 4. Biebrzański Park Narodowy i jego otulina na terenie gminy Suchowola

3.6. Ochrona środowiska naturalnego

Gmina od lat prowadzi liczne inwestycje zmierzające do unowocześniania infrastruktury technicznej, z zachowaniem procedur ochrony środowiska. Obecnie w fazie wdrażania jest

„Biebrzański System Gospodarki Odpadami”. Działanie to realizowane jest we współpracy z 17 gminami Kotliny Biebrzańskiej oraz Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Ma na celu m.in. wprowadzenie zasad selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ich racjonalne zagospodarowanie.

W ramach infrastruktury komunalnej ważną rolę spełniają wodociągi i kanalizacja. Wszystkie 52 miejscowości w gminie Suchowola są zwodociągowane. Długość sieci wodociągowej wynosi 207 km. Zaopatrzenie w wodę 48 miejscowości w gminie odbywa się z 3 ujęć wody i stacji wodociągowych stanowiących własność Gminy Suchowola, znajdujących się w Suchowoli, Leśnikach i Kopciówce. Pozostałe zwodociągowane 4 wsie zaopatrywane są w wodę ze stacji wodociągowych w gminie Dąbrowa Białostocka.

Do inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód zalicza się m.in. urządzenia do oczyszczania ścieków przemysłowych, komunalnych, wód opadowych. Na terenie gminy kanalizację sanitarną posiada miasto Suchowola oraz wsie Jatwież Duża oraz Jatwież Mała. Z kanalizacji sanitarnej korzysta 89% mieszkańców miasta. Według stanu na koniec 2014 roku długość kanalizacji sanitarnej wynosiła 27 km, ilość przyłączy kanalizacyjnych – 617 szt., przyłączy wodociągowych 1771 szt. Na terenie gminy brak jest scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są do urządzeń lokalnych (zbiorniki szczelne, suche ustępy) i wywożone do punktu zlewnego przy oczyszczalni w Suchowoli.

W gospodarstwach w zabudowie rozproszonej, które nie są podłączone do zorganizowanego systemu kanalizacji, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach szczelnych, lokalizowanych na własnych działkach, bądź oczyszczane są w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Na obszarze gminy nie funkcjonują zorganizowane systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych. Wody deszczowe odprowadzane są powierzchniowo, a istniejące gdzieś fragmentaryczne odcinki kanałów deszczowych, odwadniają stosunkowo niewielkie powierzchnie ulic i terenów utwardzonych.

Sieć drogową na obszarze miasta i gminy Suchowola tworzą drogi krajowe, powiatowe, wojewódzkie i gminne. Na terenie gminy jest 18,1 km dróg krajowych, 15,2 km dróg wojewódzkich i 96,1 km dróg powiatowych. Przez teren gminy przebiega droga krajowa Nr 8. Sieć drogową

uzupełnia droga wojewódzka Nr 670 Osowiec – Dąbrowa Białostocka – Nowy Dwór – granica państwa, 23 drogi powiatowe oraz 43 drogi gminne.

Obsługa publicznego transportu lokalnego w gminie świadczona jest przez PKS Białystok oraz przedsiębiorstwo prywatne VOYAGER TRANS.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Od 1 lipca 2013 r. na terenie kraju obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami. Zgodnie z jego założeniami Gmina organizuje odbiór odpadów, w tym wyłania w przetargu firmy, które będą odbierały odpady oraz podpisuje z nimi umowy. Wszyscy właściciele nieruchomości składają deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W gminie systemem objęto nieruchomości zamieszkałe przez mieszkańców. Pozostałe nieruchomości niezamieszkałe, w tym miejsca prowadzenia działalności gospodarczej oraz budynki użyteczności publicznej są zobowiązane do posiadania umowy na odbiór odpadów z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej.

Odpady komunalne z terenu gminy Suchowola odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Suchowola prowadzona jest zbiórka selektywna następujących frakcji odpadów: papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metal. Odpady zielone, powstające w wyniku pielęgnacji zieleni na terenie nieruchomości zamieszkałych mogą być kompostowane w przydomowych kompostownikach, jeżeli nie powoduje to uciążliwości dla użytkowników sąsiednich nieruchomości.

Od 2015 roku na terenie Gminy, w miejscowości Poświętne funkcjonuje PSZOK, czyli Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

3.7. Sytuacja demograficzna

3.7.1. Aktualny stan ludności

Według dostępnych danych statystycznych teren gminy zamieszkiwało na koniec 2013 roku 7180 osób, co stanowiło 10,2% ludności powiatu. W strukturze mieszkańców dominowały kobiety – na 100 mężczyzn przypadało ich 103. Jest to wynik zbieżny z sytuacją w całym powiecie oraz zbliżony do średnich wojewódzkich (na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet).

Porównując stan liczebny ludności gminy z końca 2013 roku i z końca 1995 roku można obliczyć, że liczba mieszkańców na przestrzeni 18 lat obniżyła się o 11%. Proces depopulacji nie jest jednak zjawiskiem charakterystycznym tylko dla gminy Suchowola, gdyż objął wszystkie gminy powiatu sokólskiego. Sytuacja gminy w tym względzie na tle sąsiednich wygląda wręcz zadawalająco – mniejszy spadek notują tylko gminy Korycin i Sokółka.

Jeśli chodzi o strukturę wiekową mieszkańców gminy, na przestrzeni lat rozwijała się niekorzystna sytuacja, ponieważ wciąż spadał udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast rosła liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. W 2002 odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 24,6% i był wyższy od średniej wojewódzkiej o 0,5 p.p. oraz o 0,6 p.p. jak w powiecie. W 2013 odpowiadał on już 18,1% i był o 0,9 p.p. wyższy niż w powiecie oraz wyższy od przeciętnej wartości dla województwa o 0,2 p.p. Niestety, w gminie na przestrzeni 2002-2013 występował wyższy od średnich dla województwa i powiatu odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym.

3.7.2. Prognoza demograficzna

GUS nie publikuje prognoz demograficznych na poziomie gmin. Najniższą w hierarchii jednostką jest powiat. Zgodnie z „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050” opracowaną w 2014 r. na obszarze powiatu sokólskiego w 2020 r. będzie mieszkać 66.721 osób, co w porównaniu ze stanem 70.525 z 2013 r. i 69.987 z 2014 r. daje spadek odpowiednio o 5,4 i 4,7%. Na bazie tych danych można szacować, że ludność gminy w 2020 r. spadnie do 6.793 osób.

3.8. Sytuacja społeczno-gospodarcza

3.8.1. Rolnictwo

Grunty rolne w gminie zajmują 78% powierzchni. Na ponad 80% gruntów ornych uprawiane są różne gatunki zbóż. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej uwzględniająca: wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne jest niższa od średniej wojewódzkiej i wynosi 52,6 (przy średniej wojewódzkiej 55,8).

W rolnictwie istotną rolę odgrywa hodowla bydła i trzody chlewnej. Duży udział łąk i pastwisk sprzyja produkcji mleka. Produkcja rolnicza ma jednak charakter wielokierunkowy, zaś rozdrobniona struktura agrarna utrudnia powiększanie skali produkcji oraz jej koncentrację. Często grunty należące do jednego gospodarstwa rozrzucone są na przestrzeni kilkunastu kilometrów.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 na terenie gminy istniało 1080 gospodarstw. Jeśli chodzi o wielkość gospodarstw, 14 (1,3%) miało powierzchnię do 1 ha, w przedziale 1-15 ha znalazło się 640 gospodarstw (59,3%), zaś co najmniej 15 ha miało 426 gospodarstw (39,4%). Średnia powierzchnia gruntu wynosiła 18,4 ha.

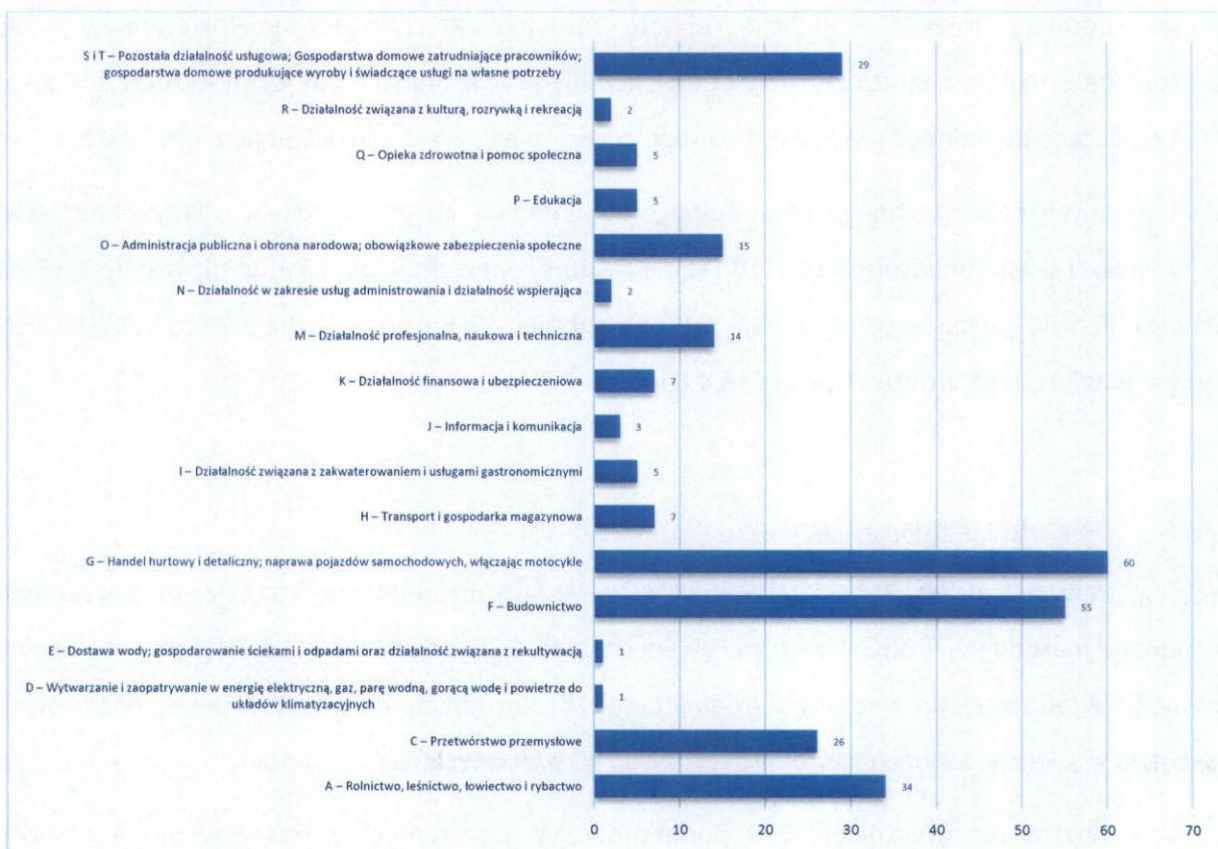
3.8.2. Działalność gospodarcza

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON zarejestrowanych było 288 podmiotów działających na terenie gminy. Gros jednostek prowadzących działalność (278) zatrudniało do 9 osób. Dziesięć pozostałych posiadało w swoich zasobach kadrowych od 10 do 49 pracowników.

Sektor prywatny reprezentowało 271 podmiotów. W jego ramach przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których było w sumie 226. Na terenie gminy działały trzy spółdzielnie, 9 spółek handlowych i 4 spółki cywilne.

Biorąc pod uwagę podmioty prywatne najliczniej reprezentowane były firmy działające w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Było ich w sumie 60. W dalszej kolejności należy wymienić przedsiębiorstwa z sekcji F – budownictwo (55 podmiotów) oraz sekcji A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (34 podmioty).

Rycina 5. Liczba podmiotów prywatnych działających w poszczególnych sekcjach PKD w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

IV. POWIĄZANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY SUCHOWOLA Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI, Z UWZGLĘDNIENIEM ICH CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA I WYZNACZANYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

Przewidziane w „Strategii” działania polegające na modernizacji sieci wodociągowej, zwodociągowaniu kilku wsi, inwestycje w gospodarkę ściekową pozwolą na ochronę kurczących się zasobów wodnych i zabezpieczą mieszkańców przed problemami z zaopatrzeniem w wodę z własnych studni w przypadku coraz większych okresowych (bądź nawet trwałych) spadków poziomu wód gruntowych.

W SPA przewidziano kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. Istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii: energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i energii wodnej. W tym kontekście działania przewidziane w Strategii związane z wdrażaniem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchowola są w pełni zgodne z SPA.

4.2. Ramowa Dyrektywa Wodna

Zgodnie z art. 1 Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.), tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej, jej celem jest ustalenie ram dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, które mają na celu m.in.

- a) zapobieganie dalszemu pogarszaniu oraz ochronę i poprawę stan ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;
- b) promocję zrównoważonego korzystania z wód opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;
- c) dążenie do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych;
- d) zapewnienie stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobiegają ich dalszemu zanieczyszczeniu.

Cele te realizują kierunki działań przewidziane w Strategii dotyczące zaopatrzenia w wodę (lit. b) oraz gospodarki ściekowej (lit. a, b, c, d). Ochrona wód ma szczególne znaczenie w kontekście rangi obszarów przyrodniczych znajdujących się na terenie gminy.

4.3. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Strategia jest zgodna z „Polityką energetyczną Polski do 2030 roku” – wiąże się to z przewidzianymi działaniami w zakresie energooszczędności i wykorzystania OZE, ukierunkowanymi także na obniżenie emisji CO₂. Ponieważ Polityka jest odpowiedzią na zobowiązania Polski podjęte w ramach pakietu klimatycznego, jednym z głównych celów w nim zapisanych jest wzrost udziału odnawialnych źródeł energii co najmniej do poziomu 15% w roku 2020 oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych, do czego przyczyni się realizacja Strategii w zakresie inwestycji wynikających z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchowola.

Tak więc Strategia realizować na pewno będzie następujące postulaty Polityki:

- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej np. poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

4.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)

Strategia Rozwoju Gminy Suchowola realizuje następujące cele KSRR:

- Cel 1 – Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, a w jego ramach:
  - Cel szczegółowy 1.2.1 – Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów
Zgodnie z KSRR „W zależności od uwarunkowań przestrzennych istotne (...) jest zapewnianie połączeń wewnątrz regionów pomiędzy drugorzędnymi ośrodkami oraz połączeń zapewniających dostęp do obszarów o specyficznych potencjałach np. turystycznym, środowiskowym, kulturowym itp.”. Większość zadań w zakresie inwestycji drogowych

przewidzianych w Strategii realizuje przytoczony zapis KSRR – w zakresie dostępu do obszarów turystycznych, o dużych walorach środowiskowych lub kulturowych.

- Cel szczegółowy 1.2.3 – Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich

W ramach celu przewiduje się m.in. działania mające na celu zwiększenie możliwości zatrudnienia poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, tworzenie instytucjonalnych warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych, stymulowanie rozwoju lokalnego w wymiarach społeczno-kulturowym, gospodarczym oraz ekologiczno-przestrzennym.

Z tak określonymi kierunkami spójne są działania zaplanowane w Strategii, dotyczące rozbudowy infrastruktury drogowej, udostępniania terenów inwestycyjnych, utworzenia domu seniora w zapleczem rehabilitacyjno-leczniczym w Jatwiezi Dużej, związane z zagospodarowaniem terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych oraz zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.

- Cel szczegółowy 1.3.5 – Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne

W ramach celu KSRR zakłada się wsparcie podnoszenie efektywności energetycznej (m.in. poprzez modernizację budynków instytucji publicznych oraz przez inwestycje na rzecz zmniejszania energochłonności gospodarki) oraz poszukiwanie i rozwijanie regionalnych potencjałów w zakresie pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł.

Z zapisami tymi spójne są inwestycje dotyczące montażu kolektorów słonecznych, wymiany kotłów w gospodarstwach domowych na niskoemisyjne, wymiany oświetlenia ulicznego oraz wszystkie inne wynikające z zapisów Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchowola.

- Cel szczegółowy 1.3.6. – Wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z KSRR polityka regionalna będzie: sprzyjać ochronie środowiska przyrodniczego, jak i jego racjonalnemu wykorzystaniu dla zaspokojenia potrzeb społecznych i gospodarczych (w tym turystycznych); zachowywać i rozwijać, a przede wszystkim szeroko

udostępniać, zasoby kulturowe regionów oraz ułatwiać ich wykorzystanie społeczne i gospodarcze; wspierać promocję i rozwój turystyki przyjazdowej, w tym wykorzystującej potencjał uzdrowiskowy.

Z powyższymi zapisami korespondują zadania przewidziane w Strategii:

- Budowa muzeum ks. Jerzego Popiełuszki
  - Budowa szlaku pielgrzymkowego śladami ks. Jerzego Popiełuszki- Suchowola- Okopy
  - Propagowanie sylwetki błogosławionego ks. Jerzego w środowisku lokalnym, regionie i kraju.
  - Opracowanie publikacji związanej z historią gminy Suchowola
  - Stworzenie centrum informacji turystycznej w Suchowoli.
  - Budowa placu zabaw w parku miejskim.
  - Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Bagien Bachmackich
  - Budowa infrastruktury rekreacyjnej na terenie zalewu w Karpowiczach.
  - Stworzenie domu seniora wraz z zapleczem rehabilitacyjno- leczniczym w Jatwiezi Dużej.
- Cel 2 – Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, a w jego ramach:
    - Cel szczegółowy 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska
Podstawowe obszary zainteresowania polityki regionalnej w tym zakresie to usługi dotyczące: zaopatrzenia w wodę (niezbędne na niektórych obszarach, gdzie występują braki w infrastrukturze lub jest ona zdekapitalizowana), oczyszczalni ścieków (dla wykorzystania środowiskowych potencjałów rozwojowych obszarów problemowych, konieczne są działania dotyczące zapobiegania degradacji środowiska).
Strategia przewiduje liczne zadania realizujące opisany cel – w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej i systemu kanalizacji sanitarnej.
    - Cel szczegółowy 2.2.5. Usługi kulturalne
Usługi kulturalne zgodnie z KSRR rozwijane będą w celu aktywizowania ludności wiejskiej, gdyż wspólne uczestnictwo w życiu kulturalnym małych społeczności jest jednym z ważniejszych czynników rozwoju kapitału społecznego. Działania dotyczyć mają

zwiększania oferty i jakości usług kulturalnych znacznie ograniczonych na obszarach wiejskich i wspierać m.in. inicjatywy na rzecz wspierania organizacji czasu wolnego, imprez kulturalnych, podniesienie edukacji kulturalnej społeczeństwa przez promocję i kultywowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich i zwiększenie dostępu mieszkańców do dóbr i usług kultury (koncerty, festiwale), w tym związanych z lokalnymi i regionalnymi tradycjami.

Strategia w na tym polu zakłada:

- budowę muzeum ks. Jerzego Popiełuszki
- budowę szlaku pielgrzymkowego śladami ks. Jerzego Popiełuszki,
- działania zmniejszające wykluczenie społeczne mieszkańców
- aktywną integrację seniorów
- uruchomienie świetlic wiejskich min. w Wólce, Pokośnym, Domuratach.

4.5. Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Celem głównym NPRGN jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Strategia Rozwoju Gminy Suchowola odpowiada założeniom dwóch celów szczegółowych:

- rozwój niskoemisyjnych źródeł energii – przewiduje się działania mające na celu instalację kolektorów słonecznych, instalacji fotowoltaicznych, wymianę kotłów węglowych w gospodarstwach domowych na niskoemisyjne,
- poprawa efektywności energetycznej - realizacji służyć będzie wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

4.6. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.

Przewidziane w Strategii Rozwoju Gminy Suchowola zadania w zakresie przebudowy/rozbudowy dróg gminnych i powiatowych odpowiadają celowi strategicznemu 2 **Powiązania krajowe i**

międzynarodowe SRWP, w szczególności celowi operacyjnemu 2.5 *Podniesienie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.*

Ponadto planowane inwestycje w kapitał ludzki, związane z aktywizacją społeczną, przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu wpisują się w cel strategiczny 3: ***Jakość życia*** w zakresie realizacji celu operacyjnego 3.2 ***Poprawa spójności społecznej SRWP.***

4.7. Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej

Działania kierunkowe zmierzające do przywrócenia standardów jakości powietrza w zakresie zanieczyszczeń objętych Programem wpłynąć mają na obniżenie emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5. Obejmują one m.in. w zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej): rozbudowę centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zmianę paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, zmniejszanie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez ograniczanie strat ciepła, termomodernizację budynków, ograniczanie emisji z niskich rozproszonych źródeł technologicznych, zmianę technologii i surowców stosowanych w rzemiośle, usługach i drobnej wytwórczości wpływająca na ograniczanie emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5.

W kierunku te wpisują się inwestycje przewidziane w Strategii: związane z rozpowszechnieniem kolektorów słonecznych, wymianą kotłów węglowych na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych czy dotyczące instalacji kotłów na pellet w budynkach gminnych.

4.8. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Zadania przewidziane w Strategii odpowiadają określonym w Studium następującym celom polityki przestrzennej na obszarze gminy:

1. W zakresie ochrony i kształtowanie środowiska – poprzez:
  - ochronę środowiska oraz warunków życia i zdrowia ludzi (projekty w zakresie OZE, wymiana kotłów węglowych)

2. W zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami stałymi – poprzez:
  - ochronę zasobów wód podziemnych (zadania związane z gospodarką wodno-ściekową)
  - uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach wiejskich, w których zakłada się zwodociągowanie 100% wsi

3. W zakresie komunikacji – poprzez:
  - dostosowanie stanu technicznego dróg i układu drogowego do zmieniających się potrzeb komunikacyjnych
  - zapewnienie w pierwszej kolejności połączeń komunikacyjnych między sąsiednimi gminami drogami o nawierzchni twardej ulepszonej.

4. W zakresie energetyki – poprzez:
  - modernizację urządzeń ciepłowniczych w kierunku poprawy efektywności funkcjonowania i zmniejszenia uciążliwości dla środowiska poprzez zastosowanie ekologicznych paliw.

W Studium określono też zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, spójne ze Strategią:

1. Odprowadzenie do wód powierzchniowych i gruntowych ścieków sanitarnych i przemysłowych oczyszczanych w stopniu zapewniającym utrzymanie obowiązującej klasy czystości tych wód.
2. Zwiększanie udziału proekologicznych paliw w ciepłownictwie scentralizowanym i indywidualnym.
3. Budowa urządzeń kanalizacyjnych we wsiach zwodociągowanych z priorytetem obszarów objętych ochroną prawną lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie.
4. Organizacja placówek opieki społecznej m.in. poprzez wykorzystanie istniejących niezagospodarowanych obiektów.
5. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na wsi, umożliwiających zagospodarowania nadwyżek siły roboczej.

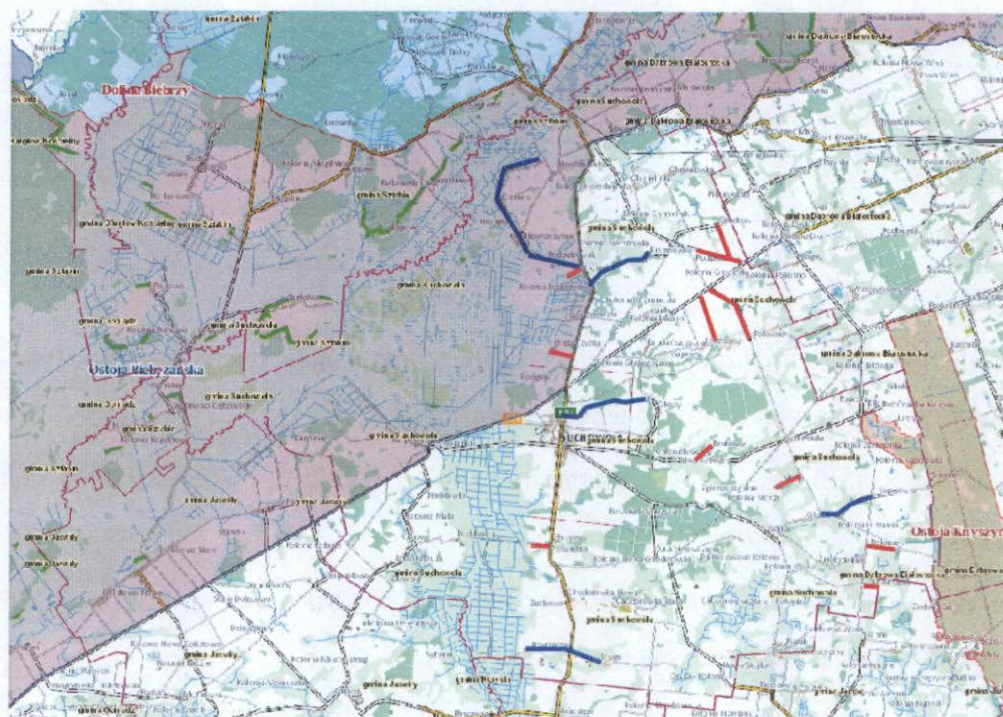
- 6. Budowa scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej w zwodociągowanych wsiach z podłączeniem do istniejącej miejskiej oczyszczalni ścieków lub oczyszczalni projektowanych z priorytetem miejscowości leżących na terenach prawnie chronionych Biebrzańskiego Parku Narodowego.

V. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

5.1. Obszary Natura 2000

Zdecydowana większość przewidzianych w Strategii inwestycji na drogach powiatowych i gminnych zlokalizowana jest poza obszarami objętymi siecią Natura 2000, co ilustrują poniższa mapa.

Rycina 6. Planowane inwestycja na drogach gminnych (kolor czerwony) i powiatowych (niebieski) na tle obszarów Natura 2000

Na terenach „naturowych” zlokalizowane są drogi:

- powiatowa: Podhorodniana – Ciemne – Ostrówek
- dojazdowe gminne do osad: Głęboczyzna i Ostrówek.

Wszystkie drogi w tej chwili istnieją i są eksploatowane, tak więc ich przebudowa/remont nie wpłyną na ciągłość korytarzy ekologicznych i szlaków migracji zwierząt, szczególnie biorąc pod uwagę prognozowane niewielkie natężenie ruchu związane z lokalnym charakterem tras – mimo podniesionej jakości nie zyskają one dodatkowych użytkowników.

Inwestycje na drogach gminnych położone są na obrzeżach obszarów chronionych, tuż przy drodze krajowej Nr 8. Z definicji nie będą to przedsięwzięcia oddziałujące lub mogące znacząco oddziaływać na środowisko, gdyż ich długości nie przekraczają 1 km. Biorąc pod uwagę lokalny charakter tras oraz obecny ich zły stan techniczny, niekorzystny także pod względem środowiskowym, należy ocenić wpływ planowanych inwestycji jako pozytywny w zakresie powietrza, ludzi i klimatu, zaś w zakresie pozostałych komponentów jako neutralny. Przejściowe niekorzystne niewielkie oddziaływania mogą wystąpić na etapie realizacji i nie będą to czynniki negatywne, których skala mogłaby zagrozić obszarom chronionym.

W odniesieniu do drogi powiatowej sytuacja przedstawia się analogicznie, z tą różnicą że długość odcinka przekracza 1 km i w świetle rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz.U. 2016, poz. 71) inwestycja stanowi przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Ze względu jednak na fakt, iż zrealizowanie zadania będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko w aspektach wspomnianych wyżej, a oddziaływania negatywne pojawią się przejściowo w fazie budowy, zadanie należy ocenić jako pozytywne w kontekście oddziaływań środowiskowych.

Biorąc pod uwagę powyższe, nie należy spodziewać się negatywnych oddziaływań inwestycji drogowych zakładanych w Strategii na obszary Natura 2000.

Strategia poza przebudową dróg zakłada następujące inwestycje na terenach Natura 2000:

- budowa wodociągu w Domuratach;
- budowa infrastruktury turystycznej na terenie Bagien Bachmackich;
- budowa infrastruktury rekreacyjnej na terenie zalewu w Karpowiczach;
- uruchomienie świetlicy wiejskiej w Domuratach.

Zadania te nie będą miały negatywnego wpływu na obszary chronione ze względu na swój charakter. Część z nich powinna wpływać na nie wręcz pozytywnie poprzez popularyzację miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczymi i krajobrazowym (Karpowicze i Bagna Bachmackie), w perspektywie długofalowej poprzez budowanie świadomości ekologicznej ludności.

Tabela 1. Zestawienie wpływów „Strategii” na obszary sieci Natura 2000 ustanowione w ramach Dyrektywy 2009/147/WE (ptasiej) – wg Standardowych Formularzów Danych

Negatywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu		
Kod zagrożenia, presji i działań	Miejsce występowania zagrożenia	Ranga
x	n/d	H
Pozytywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu		
x	n/d	H
Negatywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu		
D01.01	b/o	L
D01.02	b/o	L
D01.03	b/o	L
E01	b/o	L
E03.01	b/o	L
E06.02	b/o	L
G02.07	b/o	L
Pozytywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu		
C03.02	b/o	L
D01.02	b/o	L
D01.03	b/o	L
E01	b/o	L
E03.01	b/o	M
E06.02	b/o	L
G02.07	b/o	L

Tabela 2. Zestawienie wpływów „Strategii” na obszary sieci Natura 2000 ustanowione w ramach Dyrektywy 92/43/EWG (siedliskowej) – wg Standardowych Formularzach Danych

Negatywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu		
Kod zagrożenia, presji i działań	Miejsce występowania zagrożenia	Ranga
x	n/d	H
Pozytywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu		
x	n/d	H
Negatywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu		
D01.01	b/o	L
D01.02	b/o	L
D01.03	b/o	L
E01	b/o	L
E03.01	b/o	L
E06.02	b/o	L
G02.07	b/o	L
Pozytywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu		
C03.02	b/o	L
D01.02	b/o	L
D01.03	b/o	L
E01	b/o	L
E03.01	b/o	M
E06.02	b/o	L
G02.07	b/o	L

5.2. Wpływ na pozostałe komponenty środowiska

Wpływ na pozostałe komponenty środowiska przedstawiono za pomocą poniższej tabeli. Poniżej, w dalszej treści dokumentu znajdują się uzasadnienia przyjętych ocen.

Tabela 3. Wpływ poszczególnych działań i obszarów działań wpisanych do „Strategii Rozwoju Gminy Suchowola” na elementy wymienione w art. 51 Ustawy OoŚ ust. 2, pkt 2. lit. e.

	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Rośliny i zwierzęta	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Zadania polegające na poprawie stanu środowiska naturalnego											
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Suchowoli	+	+	+	+	-/+	-/0	0	0	0	0	0
Zwiększenie liczby podłączeń do oczyszczalni w Jatwiezi Dużej	+	+	+	+	0	-/0	0	0	0	0	0
Modernizacja hydroforni w Leśnikach	0	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0
Modernizacja wodociągów	0	+	0	+	0	-/0	0	0	0	0	0
Montaż przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich	+	+	+	+	0	-/0	0	0	0	0	0
Montaż kolektorów słonecznych, wymiana kotłów zasypowych - węglowych na ekologiczne, montaż ogniw fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej i domach jednorodzinnych	0	+	0	0	+	+	0	+	+	0	0
Budowa wodociągu w obrębie wsi: Domuraty, Chmielniki, Podgrodzisk	0	+	0	+	0	-/0	0	0	0	0	0

	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Rośliny i zwierzęta	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Zadania polegające na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej											
Modernizacja dróg powiatowych	0	+	0	0	-/+	-/0	0	+	0	0	0
Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Miasta Suchowola przez wyłożenie masy bitumicznej lub budowę chodników	0	+	0	0	-/+	-/0	0	+	0	0	0
Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Gminy Suchowola:	0	+	0	0	-/+	-/0	0	+	0	0	0
Modernizacja dróg dojazdowych do pól	0	+	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Zadanie polegające na zachowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego											
Budowa muzeum ks. Jerzego Popiełuszki	0	+	0	0	0	0	0	0	0	+	+
Budowa szlaku pielgrzymkowego śladami ks. Jerzego Popiełuszki- Suchowola- Okopy	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Propagowanie sylwetki błogosławionego ks. Jerzego w środowisku lokalnym, regionie i kraju	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opracowanie publikacji związanej z historią gminy Suchowola	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Rośliny i zwierzęta	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych											
Budowa boiska lekkoatletycznego przez Gimnazjum i Zespole Szkół w Suchowoli	0	+	0	0	-/0	-/0	+	0	0	0	0
Stworzenie centrum informacji turystycznej w Suchowoli	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa placu zabaw w parku miejskim	0	+	0	0	0	-/0	+	0	0	0	0
Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Bagien Bachmackich	0	+	0	0	0	-/0	+	0	0	0	0
Budowa infrastruktury rekreacyjnej na terenie zalewu w Karpowiczach	0	+	0	0	0	-/0	+	0	0	0	0
Modernizacja zdegradowanych obiektów na świetlice wiejskie, środowiskowe lub kluby integracji społecznej	0	+	0	0	-/0	-/0	+	0	0	0	+
Zadania polegające na poprawie polityki gospodarczej i społecznej gminy											
Udostępnianie terenów pod inwestycje tworzące nowe miejsca pracy	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ulgi podatkowe dla inwestorów i osób zakładających własną działalność gospodarczą	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Rosliny i zwierzęta	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Działania zmniejszające wykluczenie społeczne mieszkańców	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozbudzanie aktywnej integracji oraz aktywności społecznej wśród mieszkańców	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aktywna integracja seniorów	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wdrażanie programu mieszkalnictwa społecznego	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa parkingu przy parafii w Hołodolinie	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stworzenie domu seniora wraz z zapleczem rehabilitacyjno- leczniczym w Jatwiezi Dużej	0	+	0	0	-/0	0	0	0	0	0	+
Uruchomienie świetlic wiejskich min. w Wólce, Pokośnym, Domuratach	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	+

Legenda:

- + realizacja działania będzie oddziaływać pozytywnie na środowisko
- realizacja działania będzie oddziaływać negatywnie na środowisko
- 0 realizacja działania nie będzie oddziaływać na środowisko
- /0 realizacja działania będzie oddziaływać częściowo negatywnie, częściowo obojętnie na środowisko
- /+ realizacja działania będzie oddziaływać częściowo negatywnie, częściowo pozytywnie na środowisko

1. Zadania polegające na poprawie stanu środowiska naturalnego

- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Suchowoli
- Zwiększenie liczby podłączeń do oczyszczalni w Jatwiezi Dużej
- Modernizacja hydroforni w Leśnikach
- Modernizacja wodociągów
- Montaż przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich
- Montaż kolektorów słonecznych, wymiana kotłów zasypowych-węglowych na ekologiczne, montaż ogniw fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej i domach jednorodzinnych
- Budowa wodociągu w obrębie wsi: Domuraty, Chmielniki, Podgradzisk

Wpływ działań na komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna: przedsięwzięcia w większości nie będą oddziaływać na różnorodność biologiczną; jedynie działanie związane z modernizacją oczyszczalni ścieków, montażem oczyszczalni przydomowych, zwiększeniem liczby gospodarstw podłączonych do oczyszczalni wpłyną pozytywnie na ten komponent;
- ludzie: działania będą oddziaływać pozytywnie na ludność gminy – lepsza jakość infrastruktury poprawi komfort życia mieszkańców;
- rośliny i zwierzęta: znaczna część planowanych przedsięwzięć nie będzie oddziaływać na zwierzęta i rośliny; pozytywny wpływ na nie mogą mieć inwestycje ograniczające obecny poziom zanieczyszczeń;
- woda: pozytywny wpływ na stan wód w gminie będą mieć inwestycje polegające na ograniczaniu zanieczyszczeń, tj.: budowa nowych, przebudowa istniejących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa nowych i poprawa stanu już istniejących stacji uzdatniania wody, a także modernizacja oczyszczalni ścieków;
- powietrze: na jakość powietrza pozytywnie oddziaływać będą przede wszystkim inwestycje przekładające się na redukcję emisji zanieczyszczeń – wymiana kotłów, montaż kolektorów słonecznych oraz paneli fotowoltaicznych; nieznaczny pozytywny wpływ może wiązać się z modernizacją oczyszczalni ścieków; przedsięwzięcia polegające na budowie nowych i przebudowie istniejących obiektów/sieci mogą krótkotrwale

oddziaływać negatywnie na stan powietrza atmosferycznego; wpływ ten będzie jednak ograniczony jedynie do etapu realizacji inwestycji;

- powierzchnia ziemi: przewidziane działania nie powinny oddziaływać na ten komponent środowiska – pewne pozytywne aspekty związane są z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza, z których część ostatecznie trafia na powierzchnię ziemi; budowa i przebudowa obiektów położonych w gminie może czasowo negatywnie wpływać na stan gleb na etapie prac inwestycyjnych; oddziaływanie to, podobnie do zanieczyszczeń powietrza będzie mieć jedynie charakter tymczasowy;
- krajobraz: przewidziane działania nie będą oddziaływać na jakość krajobrazu gminy;
- klimat: pozytywny wpływ na klimat będą miały przede wszystkim przedsięwzięcia pozwalające na redukcję emisji dwutlenku węgla – montaż kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych, wymiana kotłów węglowych na niskoemisyjne;
- zasoby naturalne: budowa i rozbudowa systemów ekologicznego ogrzewania/przygotowania c.w.u. może wpłynąć pozytywnie na zasoby naturalne; działania te zwiększą efektywność energetyczną budynków, pozwolą więc na zmniejszenie obecnego zużycia zasobów;
- zabytki i dobra materialne: nie przewiduje się oddziaływań.

2. Zadania polegające na poprawie stanu w zakresie infrastruktury drogowej

- Modernizacja dróg powiatowych
- Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Miasta Suchowola
- Przebudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych na terenie Gminy Suchowola:
- Modernizacja dróg dojazdowych do pól

Wpływ działań na komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna: przedsięwzięcia nie będą oddziaływać na różnorodność biologiczną;
- ludzie: inwestycje będą oddziaływać pozytywnie na ludność gminy; podwyższenie jakości istniejącej infrastruktury w gminie, zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej poprawi komfort życia mieszkańców; w aspekcie zdrowia i życia ludzi projekty będą

wykazywać oddziaływania pozytywne – poprawa klimatu akustycznego, zmniejszenie zapylenia, itp.; przejściowe pogorszenie klimatu akustycznego i zanieczyszczenia powietrza w fazie realizacji ze względu na krótkotrwały charakter nie wpłyną na zdrowie ludzi;

- rośliny i zwierzęta: przedsięwzięcia nie będą oddziaływać na zwierzęta i rośliny;
- woda: nie przewiduje się oddziaływań;
- powietrze: na jakość powietrza pozytywnie oddziałują przede wszystkim inwestycje przekładające się na redukcję emisji zanieczyszczeń – w zakresie infrastruktury drogowej będzie to: przebudowa dróg, zwiększenie ich przepustowości oraz budowa ciągów pieszych; przedsięwzięcia polegające na budowie nowych i przebudowie istniejących obiektów mogą krótkotrwale oddziaływać negatywnie na stan powietrza atmosferycznego; wpływ ten będzie jednak ograniczony jedynie do etapu realizacji inwestycji;
- powierzchnia ziemi: na powierzchnię ziemi pozytywnie wpływają działania z zakresu modernizacji infrastruktury drogowej i komunikacji; budowa i przebudowa obiektów położonych w gminie może czasowo negatywnie wpływać na stan gleb na etapie prac inwestycyjnych; oddziaływanie to, podobnie do zanieczyszczeń powietrza będzie mieć jedynie charakter tymczasowy;
- krajobraz: przewidziane działania polegają na przebudowie/rozbudowie istniejących ciągów komunikacyjnych, a więc inwestycje nie wprowadzą nowych elementów krajobrazu. Tym samym nie są oczekiwane oddziaływania w zakresie krajobrazu;
- klimat: spodziewane pozytywne oddziaływania – modernizacja dróg ma wpływ na klimat poprzez redukcję emisji dwutlenku węgla z transportu;
- zasoby naturalne: nie przewiduje się oddziaływań;
- zabytki i dobra materialne: inwestycje w infrastrukturę drogową nie będą miały wpływu na zabytki i inne dobra materialne.

3. Zadanie polegające na zachowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego

- Budowa muzeum ks. Jerzego Popiełuszki
- Budowa szlaku pielgrzymkowego śladami ks. Jerzego Popiełuszki- Suchowola- Okopy

- Propagowanie sylwetki błogosławionego ks. Jerzego w środowisku lokalnym, regionie i kraju.
- Opracowanie publikacji związanej z historią gminy Suchowola

Wpływ działań na komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta: zaplanowane zadania nie będą oddziaływać na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta; część z projektów to działanie „miękkie”, zaś pozostałe realizowane będą w ramach przebudowy istniejących budynków (muzeum) bądź polegać będą na instalacji obiektów małej architektury, głównie w pasach dróg gminnych i powiatowych;
- ludzie: celem działań jest przede wszystkim rozwój turystyki pielgrzymkowej na terenie gminy, co przełoży się na rozwój usług związanych z jego obsługą, a w konsekwencji na poprawę jakości życia mieszkańców; tak więc spodziewane jest pozytywne oddziaływanie na komponent;
- woda, powietrze i powierzchnia ziemi: ze względu na charakter przedsięwzięć wpisanych do Strategii, nie będą mieć one wpływu na stan wód, powietrza ani powierzchni ziemi;
- krajobraz i klimat: skala oddziaływania zaplanowanych działań, ich charakter oraz obszar, którego dotyczą wyklucza wpływ na krajobraz i klimat;
- zasoby naturalne: nie są spodziewane oddziaływania,
- zabytki i dobra materialne: opisywane przedsięwzięcia będą oddziaływały pozytywnie na zabytki oraz dobra materialne – przewidziane działania wiązać się m.in. z rewitalizacją budynków zabytkowych.

4. Zadania polegające na zagospodarowaniu terenów turystyczno-rekreacyjno-sportowych

- Budowa boiska lekkoatletycznego przez Gimnazjum i Zespole Szkół w Suchowoli
- Stworzenie centrum informacji turystycznej w Suchowoli
- Budowa placu zabaw w parku miejskim
- Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Bagien Bachmackich
- Budowa infrastruktury rekreacyjnej na terenie zalewu w Karpowiczach

- Modernizacja zdegradowanych obiektów na świetlice wiejskie, środowiskowe lub kluby integracji społecznej

Wpływ działań na komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta: zaplanowane zadania powinny harmonizować ze środowiskiem poprzez umożliwienie korzystania z jego zasobów przez ludzi bez uszczerbku dla elementów system przyrodniczego;
- ludzie: przewidziane działania będą oddziaływać pozytywnie na ludność; podwyższenie jakości istniejącej infrastruktury ukierunkowanej na sport, rekreację i turystykę oraz zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej zwiększy komfort życia mieszkańców i pobytu turystów;
- woda: brak oddziaływań;
- powietrze: brak oddziaływań; przedsięwzięcia polegające na budowie nowych i przebudowie istniejących obiektów mogą krótkotrwale oddziaływać negatywnie na stan powietrza atmosferycznego; wpływ ten będzie jednak ograniczony jedynie do etapu realizacji inwestycji,
- powierzchnia ziemi: nie przewiduje się oddziaływań; budowa i przebudowa obiektów może czasowo negatywnie wpływać na stan gleb na etapie prac inwestycyjnych; oddziaływanie to, podobnie do zanieczyszczeń powietrza będzie mieć jedynie charakter tymczasowy;
- krajobraz: przewidywane działania będą pozytywnie oddziaływać na krajobraz – jest to naturalna konsekwencja inwestycji w zakresie rewitalizacja terenów zielonych, poprawy estetyki przestrzeni publicznej, ładu przestrzennego czy tworzenia infrastruktury technicznej, takiej jak: sanitariaty, ścieżki, alejki itp. oraz budowa obiektów małej architektury;
- klimat: nie przewiduje się oddziaływań,
- zasoby naturalne: nie przewiduje się oddziaływań,
- zabytki i dobra materialne: niektóre inwestycje w infrastrukturę użyteczności publicznej wpłyną pozytywnie na wartość dóbr materialnych gminy.

5. Zadania polegające na poprawie polityki gospodarczej i społecznej gminy

- Udostępnianie terenów pod inwestycje tworzące nowe miejsca pracy
- Ulgi podatkowe dla inwestorów i osób zakładających własną działalność gospodarczą
- Działania zmniejszające wykluczenie społeczne mieszkańców
- Rozbudzenie aktywnej integracji oraz aktywności społecznej wśród mieszkańców
- Aktywna integracja seniorów
- Wdrażanie programu mieszkalnictwa społecznego
- Budowa parkingu przy parafii w Hołodolinie
- Stworzenie domu seniora wraz z zapleczem rehabilitacyjno- leczniczym w Jatwiezi Dużej
- Uruchomienie świetlic wiejskich min. w Wólce, Pokośnym, Domuratach

Wpływy działań na komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta: zaplanowane zadania nie będą oddziaływać na wymienione komponenty – realizowane będą na terenach zagospodarowanych i w dużej części będą polegać na adaptacji/modernizacji istniejących obiektów; część działań zalicza się do grupy „miękkich”, nieinwestycyjnych; w przypadku terenów inwestycyjnych przeznaczane będą na ten cel obszary wskazane w dokumentach planistycznych gminy, a więc z założenia o miernych walorach przyrodniczych;
- ludzie: przewidziane działania będą oddziaływać pozytywnie na ludność; podwyższenie jakości istniejącej infrastruktury, w dużej mierze o charakterze społecznym, działania „miękkie” ukierunkowane na aktywizację społeczności wpłyną korzystnie na komfort i jakość życia;
- woda: zasadniczo brak oddziaływań; na etapie realizacji zadań związanych z budową zakładów na udostępnionych terenach inwestycyjnych przestrzegane będą obowiązujące przepisy budowlane i środowiskowe – ewentualne oddziaływania będą wykluczane na etapie wydawania odpowiednich decyzji;
- powietrze i powierzchnia ziemi: jak woda; dodatkowo: przedsięwzięcia polegające na budowie nowych i przebudowie istniejących obiektów mogą krótkotrwale oddziaływać

negatywnie na stan powietrza atmosferycznego; wpływ ten będzie jednak ograniczony jedynie do etapu realizacji inwestycji,

- krajobraz: przewidywane są zmiany w krajobrazie w związku z powstawaniem w przyszłości na terenach inwestycyjnych nowych budynków – będą one jednak zgodne z obowiązującymi dokumentami planistycznymi i nie będą oddziaływać negatywnie na analizowany komponent środowiska; pozostałe inwestycje wiążą się z adaptacją istniejących obiektów;
- klimat: nie przewiduje się oddziaływań,
- zasoby naturalne: nie przewiduje się oddziaływań,
- zabytki i dobra materialne: inwestycje w infrastrukturę użyteczności publicznej wpłyną pozytywnie na wartość istniejących dóbr materialnych gminy (adaptacja budynków).

5.3. Wpływ na jednolity stan wód

Na terenie gminy Suchowola w skład Jednolitej części wód (JCW) wchodzi następujące rzeki:

- Biebrza:
  - od Horodnianki do Ełku bez Ełku (kod: PLRW20002426279);
  - od Kropiwej do Horodnianki (kod: PLRW200024262179);
- Brzozówka od Popiołówki do Olszanki bez Olszanki z Kumiałką od Kamionki (kod: PLRW200019262479).

Pod względem stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego można je ocenić następująco:

Tabela 4. Ocena rzek wchodzących w skład JCW na terenie gminy

	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan
Biebrza od Horodnianki do Ełku bez Ełku	III	I	II	Umiarkowany	Dobry	Zły
Biebrza od Kropiwej do Horodnianki	III	I	II	Umiarkowany	Dobry	Zły
Brzozówka od Popiołówki do Olszanki bez	III	II	II	Umiarkowany	b.d.	Zły

Olszanki z Kumiątką od Kamionki						
------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Jeśli chodzi o Jednolitą część wód podziemnych (JCWPd), gmina Suchowola zlokalizowana jest w jednostce nr 34. Zgodnie z klasyfikacją stanu chemicznego wód podziemnych województwa podlaskiego w roku 2012 gmina znajduje się w strefie, gdzie jakość wód podziemnych określana jest jako dobra (klasa I-III).

Zakres planowanych inwestycji będzie miał nieznacznie pozytywny wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Wynika to z faktu planowanej modernizacji oczyszczalni ścieków w Suchowoli, montażu przydomowych oczyszczalni ścieków, a także zwiększenia liczby podłączeń do oczyszczalni w Jatwiezi Dużej.

Pozostałe zadania inwestycyjne nie będą oddziaływać negatywnie na stan wód, co wynika wprost z ich charakteru i skali. Inwestor zagwarantuje właściwą organizację pracy/robót, a wykorzystywane do budowy urządzenia będą sprawne technicznie, w związku z czym nie wystąpi ryzyko skażenia wód substancjami ropopochodnymi, czy też innego pochodzenia. Ponadto obowiązkiem wykonawcy będzie zagwarantowanie ekipie budowlanej stosownego zaplecza sanitarnego, tak aby nieczystości pochodzenia ludzkiego nie stanowiły zagrożenia dla wód.

Odpady budowlane powstające w wyniku realizacji robót ze względu na swoje właściwości chemiczno-fizyczne również nie niosą za sobą ryzyka dla środowiska naturalnego, a przede wszystkim wód. Będą one odbierane przez specjalistyczne firmy i utylizowane w miejscach do tego przeznaczonych, z zachowaniem najwyższych standardów ochrony środowiska.

5.4. Wpływ na zmiany klimatu

Zadania inwestycyjne przewidziane w „Strategii ...” po oddaniu ich do użytkowania będą nieznacznie pozytywnie oddziaływać na klimat. Wynika to z faktu, iż modernizacja dróg przyczyni się do zwiększenia płynności przejazdu, w związku z czym pojazdy samochodowe będą zużywały mniej paliwa, przez co do atmosfery trafiać będzie mniej związków chemicznych pochodzących ze spalania paliwa przez silniki. Ponadto do poprawy stanu powietrza powinny się przyczynić projekty polegające na instalacji kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych oraz wymianie kotłów węglowych na ekologiczne. Pozostałe przedsięwzięcia będą miały neutralny wpływ na klimat.

Mając na względzie powyższe trzeba zauważyć, iż zadania inwestycyjne przewidziane w „Strategii ...” będą doskonale wpisywały się w „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA)”. Warto podkreślić, iż działania zaplanowane w dokumencie Gminy Suchowola będą zgodne zarówno z jego celem głównym, którym jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu, jak również celów szczegółowych i realizowanych w ich ramach kierunków działań takich jak:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska
kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu (w jego ramach założono m.in. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii: energii słonecznej, wiatrowej, biomasy i wodnej);
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Ze względu na fakt zaplanowania w „Strategii ...” inwestycji związanych z OZE, a także drogowych zmierzających do zwiększenia płynności przejazdu będzie ona również zgodna z tzw. „Pakiem klimatyczno-energetycznym” lub „3x20”. Zakłada on bowiem zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 o 20 % w porównaniu z rokiem 1990, z możliwością podniesienia tego celu do 30 % w wypadku osiągnięcia globalnego porozumienia klimatycznego. Celowi redukcyjnemu towarzyszą zobowiązania dotyczące wzrostu efektywności energetycznej o 20 % w stosunku do „scenariusza BAU” oraz podniesienia udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) do 20 % całkowitego zużycia energii finalnej w UE.

VI. ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE

Biorąc pod uwagę skalę zaplanowanych przedsięwzięć oraz ich charakter, żadne z działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Suchowola nich nie będzie miało oddziaływania transgranicznego.

VII. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Prawidłowo realizowany rozwój gospodarczy, przestrzenny i społeczny gminy powinien uwzględniać ochronę środowiska naturalnego oraz eliminować wszystkie zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie.

W przypadku braku realizacji działań zawartych w Strategii spodziewać się można m.in.:

- a) pogorszenia stanu technicznego infrastruktury drogowej oraz jej rozbudowy w sposób niezgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- b) pogarszania się jakości powietrza,
- c) zanieczyszczania zbiorników i cieków wodnych, a w szczególności wód podziemnych,
- d) pogarszania się stanu powierzchni ziemi,
- e) zmniejszenia poziomu bioróżnorodności,
- f) postępującej degradacji przestrzeni publicznej,
- g) miernego wykorzystania potencjału turystycznego gminy,
- h) niedostatecznego stopnia wykorzystania zasobów środowiska naturalnego do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych,
- i) spowolnionego rozwoju gospodarczego, braku zainteresowania gminą ze strony inwestorów zewnętrznych,
- j) stagnacji życia społecznego, braku aktywności szczególnie wśród młodzieży oraz seniorów.

Przyjąć więc należy, że brak podjęcia realizacji Strategii będzie negatywnie oddziaływać na rozwój gminy. Konsekwencje zaniechania będą zauważalne w sferze społecznej, gospodarczej, a także ochrony (jakości) środowiska. Najbardziej oczywiste dla mieszkańców będą braki w sferze infrastruktury drogowej oraz wodno-ściekowej, chociaż dla rozwoju gminy większą barierę mogą tworzyć niewykorzystane możliwości w sferze turystyki oraz pozyskania inwestycji zewnętrznych.

Realizacja zamierzeń Strategii spowoduje zintegrowanie działań w różnych obszarach życia, co przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego. Zmiany te znacząco zwiększą atrakcyjność i konkurencyjność oraz wzmocnią pozycję gminy jako obszaru atrakcyjnego turystycznie.

VIII. REKOMENDACJE DO OSTATECZNEJ WERSJI DOKUMENTU

Podczas tworzenia ostatecznej wersji dokumentu należy uwzględnić następujące uwagi:

- założenia projektu Strategii zgodne są z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz innymi, powiązаныmi dokumentami, powinny być więc zawarte również w ostatecznej jego wersji,
- ewentualne dodatkowe propozycje działań powinny uwzględniać powyższą zasadę i nie oddziaływać w sposób negatywny na żaden z komponentów środowiska naturalnego, w tym przede wszystkim na zdrowie ludzi oraz obszary chronione,
- przy realizacji zaplanowanych działań należy pamiętać o zastosowaniu odpowiednich rozwiązań kompensujących/zabezpieczających, ograniczających/eliminujących czasowy negatywny wpływ inwestycji na środowisko.

IX. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI STRATEGII

Strategia nie przewiduje działań stanowiących w sposób oczywisty zagrożenie dla środowiska. Nie zawiera również żadnych działań, w których degradacja środowiska służyłaby osiągnięciu celów społecznych, gospodarczych czy przestrzennych. Zakłada się, że realizacja większości projektów będzie miała pozytywny lub neutralny wpływ na środowisko. Realizacja niektórych przedsięwzięć może niekiedy powodować czasowe utrudnienie ruchu oraz zanieczyszczenia powietrza i powierzchni ziemi. Oddziaływanie to będzie mieć charakter krótkotrwały, związany jedynie z etapem wykonywania robót budowlanych i zakończy się wraz z końcem realizacji. Rozwiązania kompensujące jego skutki powinny więc skupiać się na ograniczeniu negatywnych skutków prac inwestycyjnych. Powinny być to w szczególności działania:

- informacyjne – polegające na odpowiednim informowaniu o przeprowadzanych pracach oraz oznakowaniu miejsc realizacji robót;
- prowadzące do redukcji zanieczyszczeń – polegające na zastosowaniu odpowiedniego sprzętu budowlanego pozwalającego na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powstałych podczas wykonywania prac;

- prowadzące do redukcji hałasu – polegające na zastosowaniu odpowiedniego sprzętu budowlanego pozwalającego na zmniejszenie emisji hałasu oraz na wykonywaniu prac jedynie w godzinach dziennych;
- porządkujące – polegające na uprzątnięciu terenu, na którym wykonywane były prace po zakończeniu ich realizacji.

Wykonanie wszystkich wymienionych działań pozwoli na redukcję potencjalnego negatywnego oddziaływania na ludzi, powietrze oraz powierzchnię ziemi. Dzięki zastosowaniu wskazanych rozwiązań kompensujących zawarte w Strategii działania powinny wywoływać jedynie pozytywne skutki dla środowiska w gminie.

X. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Zaplanowane w Strategii działania wybrane zostały ze względu na wyznaczony w niej cel główny, cele strategiczne i operacyjne. Ich dobór przeprowadzony został w sposób pozwalający na całościowe i kompletne wypełnienie ustanowionych założeń. Ponadto przedsięwzięcia te służą także realizacji kierunków działań celów wyznaczanych przez inne dokumenty strategiczne, tworzone na szczeblu wspólnotowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Niewykonanie zaplanowanych działań groziłoby więc brakiem osiągnięcia tych celów. Jak wskazano w punkcie V. Prognozy (Przewidywane oddziaływanie na środowisko projektowanego dokumentu), wpisane do Strategii działania będą oddziaływać na środowisko przede wszystkim w sposób pozytywny lub neutralny. Pozytywnie wpływać będą one na komponenty środowiska powiązane z obszarami tematycznymi dokumentu, w szczególności na ludzi, wodę, powietrze, zabytki i dobra materialne. Większość z przedsięwzięć nie będzie wywoływała skutków dla różnorodności biologicznej, wody, roślin i zwierząt.

Negatywne oddziaływanie zamierzonych działań może mieć jedynie charakter tymczasowy. Może być ono związane wyłącznie z etapem realizacji prac inwestycyjnych polegających na budowie i rozbudowie obiektów znajdujących się w gminie. Przejawiać będzie się czasowymi utrudnieniami w ruchu drogowym oraz emisją zanieczyszczeń i hałasem. Negatywny wpływ działań jest jednak jedynie potencjalny, ponadto przy zastosowaniu odpowiednich środków kompensujących możliwe jest jego znaczne ograniczenie. Zaplanowane przedsięwzięcia nie są opisane w dokumencie szczegółowo, w wielu przypadkach nie mają też charakteru konkretnych inwestycji, a jedynie

kierunków działań i wskazówek dla dalszego rozwoju gminy. Trudno byłoby więc bardziej szczegółowo przeanalizować ich oddziaływanie na środowisko.

Problematyczne jest także wskazanie rozwiązań alternatywnych do działań zawartych w Strategii. Zostały one wybrane adekwatnie do wyznaczonych w dokumencie celów i jedynie realizacja wszystkich działań pozwoli na osiągnięcie pełni planowanych założeń. Biorąc więc pod uwagę przewidywane pozytywne oddziaływanie na środowisko zawartych w Strategii przedsięwzięć oraz ich adekwatność do ustanowionych celów, nie ma konieczności ani możliwości wskazania odpowiednich rozwiązań alternatywnych.

XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Sporządzenie Prognozy Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Gminy Suchowola wynika z obowiązku określonego w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) – dalej „ustawa OOS”. Jej treść odpowiada wymaganiom określonym w art. 51 ust. 2 ustawy oraz uwzględnia wymagania określone przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Strategia Rozwoju Gminy Suchowola zawiera w szczególności opis aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze jej wdrażania, analizę SWOT, określenie zadań mających na celu poprawę sytuacji na obszarze gminy (ze wskazaniem hierarchii ich ważności), określenie zadań i projektów do realizacji do roku 2020, analizę powiązań projektów z innym działaniami realizowanymi na terenie województwa, oczekiwane wskaźniki osiągnięć realizacji Strategii, plan finansowy, opis systemu wdrażania, definicję systemu monitoringu, oceny i komunikacji społecznej Strategii.

Celem Strategii jest określenie szczegółowo rodzajów zadań, jakie będą realizowane na terenie gminy do roku 2020. Ukazuje ona także cele wraz z kierunkami ich realizacji podzielone na obszary strategiczne, które stanowią najistotniejsze pola działania gminy, a tym samym wytycza kierunki prac na najbliższe lata. Działalność Gminy Suchowola w najbliższych latach koncentrować się będzie na następujących obszarach:

- infrastruktura drogowa i okołodrogowa,

- ochrona środowiska,
- aktywność społeczna i gospodarcza,
- turystyka i działania proturystyczne,
- infrastruktura oświaty, wychowania i sportu,
- ochrona zdrowia i bezpieczeństwa,
- infrastruktura kulturalna i rekreacyjna, dziedzictwa kulturalnego,
- infrastruktura publiczna i społeczna.

W Prognozie zamieszczono charakterystykę środowiska w gminie. Zawiera ona opis położenia gminy oraz jej uwarunkowań przyrodniczo-środowiskowe z uwzględnieniem obszarów chronionych. Na charakterystykę środowiska składają się także skrócone analizy sfery społecznej gminy i gospodarczej oraz opis infrastruktury technicznej i społecznej. Dla każdej z przedstawionych sfer wskazano również istniejące obszary problemowe.

Założenia Strategii oraz kierunki działań w niej zdefiniowane zostały zestawione w Prognozie z celami i kierunkami działań wyznaczanymi przez inne dokumenty strategiczne związane z ochroną środowiska, tworzone na szczeblu wspólnotowym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przeprowadzenie ich analizy pozwoliło na wykazanie, że projekt Strategii zgodny jest ze wspomnianymi dokumentami, a także, że kierunki działań Strategii wpisują się w ustanowione przez nie zadania. Dokument w szczególności realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju, dążąc do wzrostu gospodarczego odbywającego się przy poszanowaniu środowiska przyrodniczego.

Główną częścią Prognozy jest analiza przewidywanego oddziaływania na środowisko działań zawartych w Strategii. Każde z nich zostało zbadane w aspekcie wpływu na komponenty środowiska wymienione w art. 51. ust. 2 pkt 2 lit. e ustawy OOS, tj.: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne. Wyniki analizy przedstawiono w formie tabeli, której wiersze przyporządkowane są poszczególnym działaniom, a kolumny komponentom. Wpływ każdego z przedsięwzięć oceniony został jako pozytywny, negatywny, obojętny. W przypadku niektórych zadań ze względu na ich specyfikę i różnorodność oddziaływań, a co za tym idzie brak możliwości jednoznacznej oceny przyjmowano oceny złożone: negatywny/obojętny, negatywny/pozytywny, obojętny/pozytywny.

Wpisane do Strategii kierunki działań będą oddziaływać na środowisko przede wszystkim w sposób pozytywny lub neutralny. Pozytywnie wpływać będą one na komponenty środowiska powiązane z obszarami tematycznymi dokumentu, w szczególności na ludzi, wodę, powietrze, zabytki i dobra materialne. Większość z przedsięwzięć nie będzie wywoływała skutków dla różnorodności biologicznej, świat roślin i zwierząt. Ewentualne negatywne oddziaływanie zamierzonych działań może mieć charakter jedynie tymczasowy. Może być ono związane wyłącznie z etapem realizacji prac inwestycyjnych, polegających na budowie i rozbudowie obiektów znajdujących się w gminie. Przejawiać będzie się czasowymi utrudnieniami w ruchu drogowym oraz emisją zanieczyszczeń i hałasu.

Planowane kierunki działań nie będą powodować jakiegokolwiek oddziaływania transgranicznego. Nie są spodziewane także żadne istotne oddziaływania na obszary sieci Natura 2000.

W Prognozie wskazano także rozwiązania kompensujące, pozwalające na ograniczenie czasowych negatywnych skutków planowanych kierunków działań. Powinny składać się na nie rozwiązania prowadzące do redukcji zanieczyszczeń i hałasu oraz działania informacyjne i porządkujące. Ze względu na wybór działań stosownie do ustanowionych celów oraz przede wszystkim ich pozytywny przewidywany wpływ na środowisko, w Prognozie nie wskazano rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
mgr Jan Ryszard Kotuk